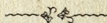

Umetnost i narava.

Vesela igra v štireh dejanjih.

Po

A. Albini-ju

poslovenil

Andrejčekov Jože.

Izdalo in založilo

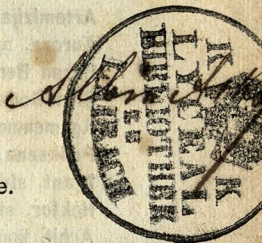
Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Tisk Egerjev.

1871.

O s o b e :

Artemizija, grofinja Lilienfeld-ska.

Aurora, njena hči.

Baron Bergen.

Grof Born, husarski kapitan.

Agamemnon Natančni, grajski oskrbnik.

Poliksena, njegova hči.

Ajant, sluga

Hektor, strežaj } v službi pri grofinji.

Achil, kočijaž }

Moric Bezgovec, husar pri grofovem eskadronu.

Ebert, vojak na odpustu.

Friderik, pet let star

Gustika, štiri leta stara } njegova otroka.

Igrá se na grofinjinem letogradu.

Prvo dejanje.

Vrt. Igrajočim na levej strani molí v zadu vogel grada nasproti, kojega vrata i okna se vidó. Spredaj na desnej je lopa; na ravno tej strani, grajskim vratom nasproti, so visoka vrata na vrt.

PRVI PRIZOR.

Natančni, Ajant, Hektor (pridejo iz grada. Poslednja neseta priprave, da bi pogrnila mizo v lopi k zajutreku).

Natančni (jako pomenljivo i natančno nese velik samovar za čaj). Počasi, le počasi, otroka! Da kaj ne pade! Le vse s primerno natančnostjo. Slavna gospôda hoté krasno spomladansko jutro zvunaj prebiti i pod milim nebom zajutrek milostivo povžiti; mi moramo tedaj vse potrebno preskrbeti, da ne bode nič kalilo ali motilo prijetnega jutra i veselega, jako radostnega dneva.

Hektor (pogrinja mizo). Midva ne bova ničesa zamudila, gospod Agamemnon.

Natančni. Samovar ravno na sredo mize,

tako! Škatljo sè sladkorjem nekoliko bolj na levo. Stole lepó enako vsaksebi. Biscuit bolj na desno, tako, tako! Nobene natančnosti nij pri vama, nobene natančnosti; imejta vsaj mene za vzor!

Ajant (polglasno). Pa vse pozabita.

Natančni. Kaj praviš, da pozabim, he? Jaz ničesar ne pozabim, prav ničesar ne! Vže slavno umrli, sedaj slavno-rajnki gospod grof, čegar strežaj sem imel čast biti šestindvajset dolzih let, me je zavoljo moje, tako rekoč prirojene natančnosti zeló čislal i ljubil.

Ajant. Jaz bi rad vedel, kako to storite, gospod Agamemnon, da nikoli nič ne pozabite, ter da ste sploh povsod tako natančni, kar storite.

Natančni. Kaj ne? Da, to je čudovito. Gledi, to prihaja prav za prav še iz časov slavno-umrlega gospoda grofa, ki je jako ostro pazil na natančnost, razun tega pa bil vesel, živ kavalir. Tu je bil ves ljubi božji dan opravek za opravkom, naročilo za naročilom, povelje za poveljem. Ker pa slabotna človeška memoria zmeraj ne more zadostevati, ter sem vendar tu pa tam kako malenkost pozabil, zato sem si napravil prav pametno to žepno knjigo (izvleče velik zapisnik) v katero sem vsakokrat dana mi visoka povelja i naročila natanko i obširno zapisal. Pri tem sem se prav dobro počutil, nijsem nikoli nič pozabil, nobene reči ne, ter sem si tako pridobil popolnoma zadovoljnost svojega milostivega gospoda i grofa, katera je sedaj

tako rekoč prešla i se razširila na slavno-grofovsko zapuščeno vdovo i grofovsko komteso hčer.

Ajant. Da, to je res, neizrečeno zadovoljni so z vami gospoda. Ta štiri leta, kar grofinje nij bilo tukaj na tem posestvu, zdihovala je vedno le po vam, ter vas vedno imenovala cher Agamemnon.

Natančni. Vidita, cher Agamemnon, to se pravi po slovenski, ljubi Agamemnon, a zakaj sem ljubi Agamemnon? Samo zarad svoje natančnosti. Podvizajta se tedaj, da si pridobita visoko zadovoljnost, ter postaneta tudi s časom cher Ajanti cher Hektor; napnita danes tem bolje svoje moči, ker je današnji dan, po prihodu slavno-grofovskega, visoko-namenjenega, slavno-bodočega ženina namenjen grofovskej komtesi v veselje, i ker je posebno pri snubitvi, zaročbi i ženitovanju, razun družih stvari, silno potrebna najnatančnejša natančnost.

Ajant. Kaj pak. Vi ste že gotovo vse oskrbeli, kar je bilo treba oskrbeti za njegov sprejem?

Natančni. Vse je tukaj zaznamovano. (Kaže v zapisnik.) Pa sedaj pojdita, le pojdita, visoka gospôda bode zdaj zdaj tukaj; da bosta tekoj pri rokah.

Ajant. Vže prav! (Ajanti i Hektor odideta v grad.)

DRUGI PRIZOR.

Poliksena (pride iz vrta). **Natančni.**

Poliksena. Nu, vas vendar najdem, oče, iščem vas po vsem vrtu. Kaj pa delate tukaj?

Natančni. Kaj delam? Pripravljam vse, česar je treba za zajutrek, katerega bodo vsled včeraj zvečer mi danega visokega povelja tukaj v tej zelenej lopi povživali.

Poliksena. Na, oče, tu ste pa zopet nekaj lepega naredili; stara grofinja, komtesa i oni gospod, ki je danes zjutraj prišel iz mesta, sedé na malem otoku ter čakajo zajutreka.

Natančni. Na otoku, na katerem otoku, zakaj sedé na otoku?

Poliksena. I no, ker vam je grofinja včeraj zvečer rekla, da hoče danes na malem otoku zajterkovati.

Natančni. Kaj pa da! Povelja milostive grofinje so tukaj razločno i z vso mogočo natančnostjo zaznamovana.

Poliksena. Morali ste se vendar zmotiti, le pogledjte, kaj ste zapisali, kajti grofinja sedí na otoku ter hoče ondi zajterkovati.

Natančni. Sedí? Bomo videli po kakej pravici sedí. (Iz vleče zapisnik.) Tu stoji zapisano: (Čita.) Jutri bomo zajterkovali — (Premišluje.) Res, danes

je jutri. (Čita.) Bomo zajterkovali, če bo lepo vreme — (Se ogleduje.) Vreme je krasno, vse je s primerno natančnostjo oskrbljeno. (Čita dalje.) Če bo lepo vreme, v paviljonu na malem otoku — (Ostrmi.) Jej, jej, jej, jej!

Poliksena. Vidite, ljubi oče, ste vendar pozabili —

Natančni. Pozabil? Prismoda, saj vidiš, da nisem pozabil; tu stoji zapisano natanko, pa jaz imam toliko opraviti i misliti; človeku je že vendar preveč. Pa kaj storimo sedaj? — Tu je že vse pripravljeno k zajutreku, a visoka gospôda sedé na otoku, moram tedaj tekoj — ali hočem — ne, da, — da, ne, — hej Hektor, Ajant, to se mora tekoj vse na otok spraviti! Ne, to tudi ne gre. Transport je težaven, tudi se ne more zmeraj s primerno natančnostjo — ne — to nij nič — Hm, hm! Jaz pojdem raji k visokej, sedaj na otoku sedečej gospodi, ter jo bom ponižno prosil, naj bi se slavna gospôda potrudila sem pomakniti se. Da, da, to bode najbolje. Tudi je vreme tukaj krasno i prijetno, kdo vé, kakovo vreme je sedaj na otoku; da, res, jaz pojdem tje, tekoj. — Ti boš tačas, ne, ti ne boš tačas — otok — malicijozni otok! — Jaz pojdem tje. (Hiti skozi vrtna vrata.)

Ebert. I no gresta, kakor moreta; jaz pomagam kakor vem i znam.

Poliksena. Uboga otročiča! Veste, vi bi se raji peljali v kočiji, prišli bi veliko prej tje, a otroka bi ne bila utrujena.

Ebert. To je že res, ali v kočiji voziti se, je treba denarja, ljuba moja gospica, denarja pa nimam.

Poliksena. Vi nimate denarja?

Ebert. Žalibog, ne! Imel sem sicer toliko, da bi bil prišel z družino domu, pa na poti mi zbolí moja dobra žena — storil sem vse, da bi jo otel, zadnji krajcar sem izdal, pa nič nij pomagalo — Bog je drugače hotel! — Poklical jo je k sebi, jaz sem izgubil svoje najljubše na svetu, otroka pa svojo skrbno mater. (Obrne se stran, ter si briše solzé.) Bog je tako hotel, njegovo ime bodi češčeno!

Poliksena (ganjena). To je res žalostno; o Bog, to je strašno žalostno!

Ebert. Da, gospica, na svetu je mnogo revščine.

Poliksena. To je zeló žalostno. (Počene k Gustiki, ter se jej dobrika.) Ti ubogo, ubogo dete, ti nimaš matere, to je velika nesreča, ubogo, ubogo dete! (Urno vstane, ter šlata po žepih svojega zastora.) Ko bi le denar imela, tekaj bi ga vam dala, ali — (vzdihne) jaz nimam prav nič denarja.

Ebert. Tako je zmeraj na svetu: Oni, ki

bi radi dali, nimajo; kateri pa imajo dovelj, pa ne dadó ničesar.

Poliksena. Ne, gotovo i resnično, da nimam nič.

Ebert. Lepa hvala za dobri namen.

Gustika. Oče, Gustika je zeló lačna!

Friderik. Friderik tudi, oče!

Poliksena. O ljubi Bog, ljubi Bog, lačna, uboga otroka lačna. Dajte jima vsaj brž jesti, le brž, brž. Saj slišite, da sta lačna!

Ebert. Se ve da slišim, ali žalibog, sedaj nimam nič, čisto nič. Le čakajta, ljuba otroka, saj smo tekoj v vaši, ondi se bode že kaj dobilo.

Poliksena. Čakajta, čakajta! Vi še gotovo niste bili nikoli lačni, kako more človek neki čakati, ako je lačen! O Bog, o Bog, to je prežalostno! (Hodi roke vijé sem ter tje.) Matere nimata, lačna sta, a čakati, ne, čakati človek ne more, kader je lačen. (Zagleda pogrmeno mizo.) Ljubi Bog bodi zahvaljen, tukaj imamo, česar potrebujemo. Lačna ne smeta biti, uboga, ljubezniva otroka. (Vzeme brž srebrno košarico z mize, ki je napolnena z razno sladkarijo, ter urno razdeli otrokoma.) Tukaj, tukaj jejta, le jejta! (Otroka jesta z veliko slastjo, Poliksena nabaše dečku žepe, ter iztrese košarico Gustiki v zastorček.) A tukaj, tukaj imate tudi dobre pogače. (Urno sem i tje tekaje.) Le vzemita, vzemita! (Ebertu.) Nate, jejte tudi vi nekoliko! (Počene k Gustiki.) Ali je dobro to, Gustika, ali nijsi več lačna? Čakajta,

čakajta, češenj tudi dobosta, pa jagod tudi. (Prinese dve srebrni košarici, Fridrik tekoj nastavi kapo, ona izprazni košarico.) Tukaj, tukaj, moja Gustika! Sedaj pa nimam nič več. Pa saj sedaj ne bosta več lačna? Jeli, Gustika, sedaj nijsi več lačna? (Pomeče hitro prazne košarici na mizo.)

Gustika. Naka, nič več.

Ebert. Tisočkrat vam hvala, blaga gospica, tisočkrat hvala! Sedaj pa glejta otroka, da se odpravimo, da pridemo v vas.

Poliksena. Ali veste pot ondi preko travnika?

Ebert. Jo bodemo že našli.

Poliksena. Ne, ne, ne boste je našli, jaz vas bodem peljala, a kader pridete v vas, pojdite k gospodu fajmoštru ter recite, da vas jaz pošiljam. Sedaj pojdi z manoj, moja mala Gustika, te bom peljala. (Vzeme Gustiko za roko, ter leti ž njo za kuliso na strani, kjer je lopa.)

Ebert (gre za njo z Friderikom). O ta ljuba, blaga pospica!

PETI PRIZOR.

Grofinja **Artemizija**, (katero pelje) baron **Bergen**. Komtesa **Aurora**. **Natančni**. (Potem) **Hektor** i **Ajant**. (Baron **Bergen** je v popotnej obleki. Vsi pridejo iz vrta.)

Artemizija. Eh bien, mon cher Agamemnon, zopet si današnji dan prav dobro, c'est à dire, po svoji navadi pričel, pustiš me sedeti une éternité na otoku, i en vain déjeuner pričakovati.

Natančni. Slavna grofovsko Milost boste ponižno odpustili, vaša visoka povelja so tukaj natanko zaznamovana, samo majhna okoljščina je nanesa, da, da —

Artemizija. Da si, comme á l'ordinaire, glavno reč pozabil.

Natančni. Glavno reč, grofovsko Milost prav za prav ne, glavna reč je lepo vreme i za jutrek; oboje je v redu, solnce jako krasno sveti, zajutrek je pripravljen ter čaka le, da ga milostivo povžijete.

Artemizija. Eh bien, za sedaj naj bode; le preskrbi, da dobimo finalement déjeuner.

Natančni. Bode tekoj z največo — (Odide.)

Artemizija. Krasno jutro.

Bergen. Jasno i krepčavno, kakor smehljaj komtese Aurore.

Aurora (prikima smeje).

• Artemizija. Voilà, qui est bien dit! Ah c'est vrai, baron de Bergen je kavalir comme il faut, kavalir iz one krasne stare dobe. Na vsakem njegovem izrazu spoznam prijatelja svojega nepozabljivega soproga. (Globoko vzdihne.) Hélas!

Bergen. Viste predobrotljiva milostiva grofinja.

Natančni. Hektor. Ajant (pridejo nesoči posodo za čaj, kavo itd.)

Artemizija (ko jih vidi priti). Allons, mes enfants! (Stopijo v lopo. Ko Artemizija vidi prazne košarice i splošno zmešnjavo, zavpije:) Mais, kaj to pomeni?

Natančni (še zunaj lope). Vse je razpravljeno s primerno natančnostjo.

Artemizija. Kako je tukaj vse narobe! Quelle confusion! Vse prazno, vse preobrneno. Eh bien, monsieur Agamemnon, kaj pomeni to?

Natančni (hoče postaviti na mizo, zapazi nered, ter ostrmi). To pomeni, da sem izgubljen, že mrtev.

Artemizija. Kaj nijsi rekel, da je tukaj vse natanko oskrbljeno, sedaj pa nij ničesar tu, a na mizi je vse tako zmešano, kakor v tvoji glavi.

Natančni (osupnen). Tukaj je moral, milostiva grofinja, tukaj je moral sam hudič svoje ponižne burke uganjati. Vse je bilo v najlepšem redu, tu stojita Ajant i Hektor, ki sta mi pomagala, to lahko spričata; vse sladčice i prigrizki so bili pripravljeni v največi obilosti, — jaz ne vem, jaz ne morem — jaz sem ponižno ves zmešan.

Artemizija. Te zmešnjave, ki jih vsaki dan doprinašaš, ne morem več spregledovati. — To je nezaslišano.

Natančni. Res, milostiva grofinja, nezaslišano — ali, ali kjer hudoba svoje burke uganja, ter za visoko gospôdo pripravljeni zajutrek povživa, tega ne more verni, natančni služabnik —

Artemizija. Vous êtes insupportable! — Odpravi se proč, tekoj, izpred mojih oči. Partez!

ŠESTI PRIZOR.

Poliksena. Prejšnji.

Poliksena (je prišla že med poslednjimi besedami Natančnega; slišati, o čem se ravna i opazivši grofinjino jezo, zgrudi se naglo k njenim nogam i objemši njeno rokó pravi boječe:) Ah moja ljuba, milostiva grofinja, ne bodite hudi na mojega očeta, ne storite ničesar mojemu očetu, prosim vas, gotovo i resnično. on ne more nič za to, prav nič za to!

Artemizija. Eh bien, kaj je to, kaj to pomeni?

Natančni. Jaz sem ves zbeگان.

Poliksena. Vse je bilo tukaj, oče so vse preskrbeli: češnje i jagode, dobro pogačo i sladke reči, jaz, jaz sem vse vzela.

Aurora. Kaj, ti Poliksena!

Natančni (srdito). Hudobni, malopridni — tako rekoč — ne — ne — nepristranski otrok!

Artemizija. Kaj, comment, ti si se predrznila, ti si izmaknila zajutrek pripravljen za tvojo gospôdo!

Poliksena. Izmaknila, ne, izmaknila nijsem, sem le tako vzela.

Artemizija. Vzela, fort bien. Tedaj sladkaš, nič ne premišliš, kaj pojéš, point du tout, vse pojéš.

Poliksena. Bog obvaruj, nikakor, pojedla nijsem nič, nišesar se nijsem dotaknila, gotovo i resnično ne!

Artemizija. Nišesar dotaknila, nišesar pojedla, pa vendar vzela, kako se to razumé?

Natančni (zelo srdito). Govori, malopridni otrok, govori, sicer se izpozabim, a zadavim te ponižno.

Aurora. Vstani, Poliksena! Pojdi sem k meni, nič se ne boj, povej odkritosrčno i prosto, kako je ta reč.

Poliksena. O Bog, o Bog, saj hočem vse povedati, samo ne bodite hudi nad očetom. Gledité, bila sem tukaj čisto sama, kar pride mož; ta je imel dva otročiča, ah tako ljubeznjiva, zala otročiča, deklica se imenuje Gustika, deček pa Friderik; a mož je rekel, da mora naprej, daleč daleč, noter v domovino, pa nij imel denarja, prav nič denarja, a jaz ga tudi nijsem imela ter mu nijsem mogla

ničesar dati, a otroka sta dejala: Oče, zelo lačna sva; oče pa je rekel: da, ljuba moja otroka, jaz nimam nič, le čakajta, ter jima nij dal ničesa, ker nij nič imel. Mene pa je srce tako zbolelo, da sem se skoraj zajokala, kajti vém, da človek ne more čakati, ako je lačen; kar vidim tu na mizi one lepe reči, vzamem jih, ter dam otrokoma; ah otroka sta jih bila tako vesela, ter sta tudi vse pojedla, da, lahko verjamete, prav vse sta pojedla.

Aurora. Prosim, milostiva mati, odpustite jej še sedaj.

Bergen. Jaz se predrznem svojo prošnjo s komtesino zediniti.

Natančni. Jaz bi tudi ponižno prosil, ker je tako rekoč dobroto skazala.

Artemizija. Taisez vous! Dobrota i la pitié ste res včasih jako lepi čednosti; samo opomniti je treba, da se mora dati samo od tega, kar imamo sami, nikoli pa ne izmikati imenja drugih ljudi, najmanje onega svoje milostive gospôde.

Poliksena. Jaz pa nimam ničesar, razun kar je v mojej hranilnici, te pa nijsem imela pri sebi.

Artemizija. Eh bien, za sedaj, oziroma na ignoranco te deklina, naj bode prizanešeno.

Poliksena. A tudi na mojega očeta ne boste hudi?

Artemizija. Non.

Poliksena (jej poljubi roko). Ah moja ljuba, ljuba, stara grofinja.

Artemizija. Allez, allez!

Natančni (sam s saboj). Abotni otrok! (Glasno i naglo.) Tudi hočem izgubljeno tekoj s primerno i največo — (Hoče iti.)

Artemizija. Non! Ostani, dekle naj to preskrbi.

Poliksena. Ah da, to bodem, a prav naglo i dobro bodem vse oskrbela. (Še enkrat poljubi Artemiziji rokó.) Ah ljuba, dobrotljiva, stara grofinja. (Pobere prazne košarice, ter teče v grad. Hektor i Ajant gresta za njo.)

Artemizija. Mon Dieu, kakova stvar je to! Comtesse Aurore, je vous prie. (Pokaže na zajutrek.)

Aurora (streže). Želite, baron, najljubšo pijačo modrijana iz Ferney, ali ono nedosegljivega nemškega barda, čegar neumrjoče pesni odmevajo po Thuiskovih dobravah?

Bergen. Krasna grofinja, jaz sem popolnoma zadovoljen z možem iz Ferney.

Aurora (mu poda škudelico). Nerada podá moja roka prijatelju smrtni strup.

Hektor i Ajant (prideta s polnimi košaricami, postavita je na mizo ter odideta).

Bergen. Iz vaših rok, prekrasna grofinja, je celó smrtni strup oživljajoči napoj.

Artemizija. Oživljajoči napoj, charmantno.

Mais Baron, sedaj boste nadaljevali svojo pripoved o grofu de Born.

Bergen. Tekoj; samo to škudelico i še eno, potem sledí konec mojega natančnega, vestnega poročila.

Artemizija. Fort bien, Agamemnon!

Natančni. Slavna grofovska milost!

Artemizija. Jaz ti moram res po pravici očitati, da si izrejo svojega dekleta tako zanemaril.

Natančni. Zarad tega moram Vašo milost prositi ponižnega odpuščenja, jaz sem dekleta z najpopolnejšo natančnostjo odgojil; samo pomniti je treba, da še nij videla nobenega mesta, nobenih ljudi, zmeraj tu zunaj sedí, kjer ima opraviti z najabotnejšimi ljudmi, jaz nikogar ne izjemam, ker je tudi njena mati ta puhli svet jako zgodaj z vso natančnostjo zapustila, a ker mi moji opravi-ki ne dopuščajo vedno pri dekletu tičati, zato se je, se vé da tudi nekoliko s kmečkimi dekleti pečala i pajdašila, zato je se vé da nekoliko —

Artemizija. Oui, nekoliko surova postala.

Natančni. Da, slavna grofovska milost, tako rekoč naravna je postala; pa ima dobro srce, kakor smo ravno kar ponižno videli, a ker je še le osem dni, odkar so jo Vaša visokost za svojo milostivo hišino — milostivo za svojo hišino hočem reči, proklamirali, zato nij mogoče, da bi v tako kratkem času mogla postati natančna i veritabilna „famdšambr“, ali dobro srce pa ima —

Artemizija. Taisez vous!

Natančni. Ponižno!

Artemizija. Komtesa Aurora, vi ste nekako čmerna?

Aurora. Nikakor, chère maman, najboljše volje sem; prekrasni prizor, ki sem ga to jutro uživala, mi je napravil najslajšo zabavo; samo Hypnos toži, da mu kratim žrtvo.

Artemizija. Comment, Comtesse, kakovi prizor, katero žrtvo, kateri Hypnos?

Aurora. Pred solničnim vzhodom sem bila na holmcu, ki se dviga za parkom, da bi dokončala svoje risanje.

Artemizija. Pred solničnim vzhodom? Est-il possible!

Bergen. Kakovo mojstersko delo bode zopet prišlo iz teh zalih rok?

Aurora. Predočuje prepir med Pozejdomom i Pallas Atheno, kedo bi dal ime mestu, ki ga je sezidal Cekrops. Reč je že znana, a vendar nij še noben umetnik, kolikor vém, obdeloval tega predmeta — jaz sem se ga lotila. Zmagovalno boginjo Atheno i po njej svetu darovano oljkino drevo bodo obsevali prvi žarki vzhajajočega solнца, med tem ko obdaja Pozejdona i njegovega konja še mrak.

Bergen. Lepa, veličastna, res poetična misel.

Artemizija. Mais, če vam le ne bo škodovalo zgodno vstajanje, en effet, zdite se mi danes

bledejša, nego sicer. Morali bi vsaj čuvati svoje zdravje. Saj veste, komtesa, kako je prvi vtis veljaven; grof pride danes, še to jutro — à propos, Agamemnon, kar sem ti ukazala zarad prihoda grofovega i njegovega sprejema, je vsaj —

Natančni. Je vse z največo natančnostjo tu zaznamovano.

Artemizija. Mais, tudi storjeno? Ali je sobina oprava, ki sem jo dala pripeljati iz mesta, že prenešena v sobe na tem voglu? (Kaže vogel gradu, ki je videti na odru.)

Natančni. Sobina oprava?

Artemizija. Oui.

Natančni. Ta stoji sicer še z vso natančnostjo zložena v zadnjem oddelku, pa —

Artemizija. Est-il possible! I sobe odločene grofu?

Natančni (jako boječe). Sobe? Da, sobe, grofovska visokost, te so še ravno ondi, kjer so bile, pa dal jih bom tekoj transportirati, kakor je bilo že zaukazano. (Hoče oditi.)

Artemizija. Arrêtez! A slike, podobe, ki jih je izgotovila komtesa Aurora, katere sem ukazala —

Natančni. Te visé v velikej dvorani i družbinej sobi.

Artemizija. Pa jaz sem ukazala obesiti je v sobo, kjer bode stanoval grof Born.

Natančni (pogleda v svoj zapisnik). Res je, vaša milost, tako stoji tukaj zapisano.

Artemizija. Pa se še nij zgodilo!

Natančni. Doslej še ne. Saj veste grofovska milost, jaz imam toliko opraviti, a tukaj je toliko zapisanega, da se mora človeku pamet zmešati; potlej se lahko zgodi, a jaz ne vém, kako se je primerilo —

Artemizija. C'est incroyable, da vse pozabiš. Sedaj odidi, ter se ne prikaži pred moje oči, dokler nij vse po mojem ukazu vredjeno. Allez!

Natančni. Jaz ne vém, grofovska milost, kako se mi je moglo ta pot kaj tacega pripetiti, saj sicer nikoli nič ne pozabim, nobene reči ne.

Artemizija (nevoljno). Partez!

Natančni (jako boječe). Naj se vaša grofovska milost nikar preveč ne vjezé, vse se bode tekoj a z največo natančnostjo izvršilo. (Odhajaje žalujoč.) Kaj tacega se mi vse življenje še nij primerilo.

Artemizija. C'est inouï!

Bergen. Ali še vedno izpolnuje Agamemnon svoja povelja z natančnostjo, kakor poprej?

Aurora. Vedno je še tisti. Ali milostiva mati, vi ste govorili o prvih vtisih, ter dejali —

Artemizija. Je voulais dire, prvi vtis vse določi. Vaš ranjki oče je že sklenil to zvezo s svojim prijateljem, z ministrom vnanjih zadev, grofom Bornom, ko je bil mladi grof še v kadetnej šoli ter ste se vi, komtesa, še igrala s punčikami. Oba slavna očeta sta se dogovorila, da bi se združili po tej zvezi, ako ne bi se mladi grof ali

komtesa temu popolnoma protivila, dve najstareji i najslavnejši rodovini v deželi na veke. Grof Born je stopil, prišed iz kadetne šole, tekoj v armado, ter se je boril že deset let po vseh delih sveta slavno za domovino. Slednjič je mir sklenjen, toraj se je približal obrok, ko se ima izvršiti po mojem ranjkuem soprogu i grofu Bornu omišljena zveza. Mladi grof mi je pisal še iz vojske, da bo tekoj prosil odpusta, kader se vrne njegov polk v glavno mesto, da bi, kakor mu vелеva dolžnost, komteso, mojo hči, namenjeno mu nevesto, kakor se nekako vojaško izrazuje, ogledal.

Aurora. Ali milostiva mamá, jaz še sedaj ne razumem.

Artemizija. D'abord Comtesse! Grof bode tekoj prišel, kakor pripoveduje baron Bergen; od prvega vtisa, to je, kakor ga boste vi ganila, zavisi izvršitev naših željá; sedaj pa niste spala, ste tako bleđa, ste si noge v jutranji rosi zmočila ter si morda nakopala nahod; voilà qui m'inquiète.

Aurora. Bodite le brez skrbi, milostiva mamá; ako grof Born popolnoma zadosti idealu, kakoršnega sem si načrtala o možu, katerega bodem imenovala soproga, ne bode delala bleđost mojih lic izpolnitvi vaših željá nikakoršnih zaprek. Razun tega tudi veste, draga mamá, da zaničujem one vtise, ki bi mi jih naklonila sama moja zunanost. Samo sè svojo duhapolnostjo hočem grofa očarati, ne pa sè zunanjo postavo.

Artemizija. Comme il vous plaira, mais revenons à l'essentiel. Bili ste tako dobri, naročila —

Bergen. Natančno so izvršena; upam si pridobiti čast, postati vreden nesmrtnne slave, ker gotovo nij še nobeden ljubimec, odkar se svet vrtí okoli svoje osí, prestal trše skušnje, nego jo moram jaz prestati, ko sem sklenil naštetí vse spretnosti blaženega tekmeča.

Aurora. Samo heroi prasneta so bili zmožni takovega zatajevanja samega sebe i takovih vzvišenih kreposti. Vi nam boste dokazali, baron, da se ona vzvišena krepost še nahaja na zemlji.

Artemizija. Charmantno, charmantno! Ves dan bi vaju poslušala. Oui, c'est vrai, to nij majhna žrtva, ki vam jo, komtesa, prinaša baron, ki se vam uklanja, pour ainsi dire, že od zibeli.

Bergen. Ta izraz je prenavaden, grofinja, premrzal; povelíčuje, je prava beseda.

Artemizija. Oui, qui vous adore; mais continuez, je vous en prie!

Bergen. Zahtevate. Osem dni sèm, tako dolgo je že, odkar se je vrnil grofov polk v glavno mesto, spremljeval sem ga od jutra do večera, enako njegovej senci, skušal se seznaniti z mnogimi častniki njegovega polka, ter sem se tudi seznanil, i tako sem prodrí v najskrivnejšo globočino njegove duše.

Artemizija. Izborno, continuez!

Bergen. Prvič, kar se tiče njegove zunanosti —

Aurora. Tega ne želim vedeti, o njegovem razumu govorite.

Artemizija. Permettez, Comtesse, to tudi sèm spada; Monsieur le Baron, parlez toujours.

Bergen. Jaz bodem skušal svojo pripoved vašim ušesom, krasna grofinja, kolikor moč prijetno storiti i zraven pokazati, do kakove stopinje lahko dospé zatajevanje samega sebe; mislite si namreč obličáje Latoninega sina, ljubkost presrečnega, ki je celó Lunino srce vedel ganiti, oblecite vse to v husarsko obleko, a grof Born stoji pred vami z dušo i telom.

Aurora. O njegovem razumu, baron, o njegovem razumu mi govorite; obličáji, kakor veste, mi niso mar.

Bergen. Vém, komtesa, vém, da vzvišeni duh, ki prebiva v tem krasnem telesu, hrepeni le kvišku po njemu enakem duhu; veseli me toraj, ustreči vašim željam, ker imam tudi v tem oziru zadostnih poročil.

Aurora. Poslušam.

Bergen. Enoglasno ga priznavajo vsi njegovi tovariši za najbolj izobraženega, ljubeznjivega častnika pri polku, umetnost ravno tako ljubi, kakor resne vednosti; on je najimenitnejši krotitelj konj pri vojski, a v bojnem hrumu še Mart nij tako strašan, kot on: štirje redovi, ki krasijo njegove junaške prsi, to najbolj jasno spričujejo.

Aurora. Bojim se, baron, da je vaša povest nekoliko pristranska.

Bergen. Res, bilo bi več, nego človeška krepost, ako bi tu, ko bi se dalo opravičiti, da bi poniževal ali vsaj kaj zamolčal, hotel povišavati tekmečevó slavo; ne, jaz pripovedujem zvesto vse lepo i blágo, kakor tudi kakšno malenkost, ktera, kako bi že rekel — nij ravno hvale vredna, pa tudi očitne graje ne zasluži; jaz hočem vse z ono odkritosrčnostjo povedati, katero sem dolžan gospema, ki ste me počastili s to nalogo.

Artemizija. Comment, baron, vi me ustrašite!

Aurora. Govorite odkritosrčno, ničesar ne zamolčite!

Bergen. On je neki vnet, iskren častilec lepega spola.

Artemizija. Il n'y a pas de mal!

Bergen. Non, ali —

Aurora. Ali?

Bergen. On nima ravno posebno dobrega imena oziroma —

Artemizija. Comment?

Aurora. Govorite odkrito!

Bergen. Ob kratkem, hudobni svet trdi, da bi, kar se tiče zvestobe i stanovitnosti, komaj prebil skušnjo, katero je Cephál tako slavno prestal, ko ga je hotela vaša božja soimenka z ljubeznijo osrečiti. (Obrnen proti Aurori.)

Aurora. Je li to!

Artemizija. Je conçois.

Bergen. To se lahko spregleda grofu, kajti nij vas še videl.

Aurora. Prevljudno za častilca dveh decenij. Sicer, če je samo to, saj imamo izglede —

Bergen. Da so bili najnestanovitneji metulji spreobrnjeni, o da; tudi ne bo treba za spreobrnitev grofa dosti več, nego en pogled teh očí, ali —

Artemizija. Encore un ali?

Bergen. A sicer nekako čuden ali.

Aurora. Jaz sem vedno bolj radovedna. Govorite!

Bergen. Grof je, kakor mi je eden najboljših njegovih prijateljev pravil, nekaj let sèm, nekako nenavadno trmoglav — trma se to sicer ravno ne more imenovati, ker ta reč ima svoj uzrok, prava, resnična trma pa ne sme imeti nikakoršnega uzroka, tedaj ne trma, timveč —

Artemizija. Parlez, je vous prie!

Bergen. Ta reč je blizu tako-le: pri naskoku nekega mesta, v čegar ulicah so se še hudo bojevali, bil je grof Born hudo ranjen ter obležal kot mrtev, med tem ko so se bojevalci drvili dalje po okrvavljenih ulicah.

Artemizija. Quelle horreur!

Bergen. Vsa vrata, vsa okna po hišah, kakor se lahko misli, bila so zaprta, i v najglobokejši kleti so se poskrili prestrašeni prebivalci.

Artemizija. Mon Dieu! v kleti! Ali noblesa tudi?

Bergen. Da. Ko se je po ulicah, kjer je ležal naš grof v krvi, nekoliko pomirilo, skušala je neka radovedna hišina vtakniti svoj nosek skozi špraujo pod streho, kamor se je bila skrila, ter pogledati na okrvavljene ulice. Ta hip se nekoliko gane grof, ter s tem naznani deklici, da je sicer hudo ranjen, nikakor pa ne mrtev. Pogumno si upa ta blaga stvar z nekim starim služabnikom, katerega je siloma saboj vlekla, iz hiše stopiti, grofa vzdigniti ter prenesti v varstvo. Ona mu je otela življenje, kajti trenotek potem dirjalo je tisoče bežečih jezdecev po ulicah, i brez podpore one junaške deklice bil bi grof, enako blagemu Maksu Piccolominiju, končal svoje življenje.

Artemizija. Bonne créature! On jej je vsaj obilno povrnil?

Bergen. Hotel je, hotel je to storiti jako nenavadno, kajti sklenil je rešiteljici posvetiti po njej oteto življenje, ter jej je ponudil svojo roko.

Artemizija. Comment, grof, sin ministra vnanjih zadev, est-il possible?

Aurora. To mi je všeč; ona je nij hotela?

Bergen. Ne, ona je preblago mislila i čutila, da bi grofovo hvaležnost napak rabila, ne le njegovo rokó, timveč tudi vsakoršno plačilo je blagodušno zavrgla.

Artemizija. Hišina? C'est incroyable!

Aurora. Vendar še ne razvidim, v kakej dotiki bi ta res zanimiva dogodba bila z vašim pomenljivim ali.

Bergen. Tu imate pojasnilo: Od takrat ima grof posebno, kako bi rekel, posebno ljubezen, nagnjenost, naklonjenost do vseh vrst „soubrett“.

Artemizija. Grand Dieu!

Aurora. Meni je to jasno.

Artemizija. Meni nij, vendar hočem tekoj vse naše dekleta poslati nazaj v mesto.

Aurora. Ne, milostiva mamá. Čujte, jaz imam krasno idejo, pustite mi samo trenotek, da jo popolnoma razvijem.

Artemizija (baronu). Je li mogoče, da ima grof, rojen iz najboljše hiše, sin ministra vnanjih zadev, tako čudno nagnjenost?

Bergen. Ta reč je res nekoliko čudna, vendar potem, kar sedaj vemo, se dá marsikaj prezreti.

Artemizija. Vous badinez! Eh bien, Comtesse?

Aurora. Jaz jo že imam. Prvi vtis, rekli ste, milostiva mamá, vse razsodi, jelite? Dobro, tedaj hočem, da izpolnim vaše želje, porabiti grofovo čud, ter ga kot vaša hišina ganiti i se ožeje ž njim seznaniti.

Bergen. Ta misel je originalna.

Artemizija. Comment, vous — hišina?

Aurora. Zagotovim vas, da le za malo trenotkov.

Artemizija. Fort bien, Comtesse, prepričana sem, da ne boste nič pričela, kar bi bilo sramotno grofinji Lilienfeldskej, mais pourtant ta ideja je nenavadna.

Aurora. Pa popolnoma primerna našim namenom, kakor vas bode gotovo skušnja prepričala; tedaj?

Artemizija. Storite, kar se vam prav zdi, i naj bi vas duhovi naših slavnih pradedov varovali pri tej nevarnej entreprise!

Aurora. Zaupajte meni!

Artemizija. Soit! Ravno se spominjam, da sem v nekem delu tudi videla takovo zameno, ki pa se je izvrstno posrečila, ker se je slednjič kavalir z damo oženil.

Aurora (plane kvišku). Mi hočemo tudi to izvršiti. Izvrstno, izvrstno! V duhu si že slikam zanimive prizore, prijetne situacije, ki bodo nastale. Našel bode hišino, kakoršne še nikoli nij videl, strmel bode, občudoval, — ha! i kako krasen moment — ko se moja zmaga popolnoma dovrši, prestroji se hišina v grofinjo; kedo popiše čutila, ki jih obudi ta trenotek v njegovih prsih!

Artemizija. Delicieux!

Bergen. Res krasen trenotek! Ali, zala grofinja, kedo pa bode tačas prevzel vašo nalogo, ko hočete vi drugo igrati?

Artemizija. Na to sem tudi že jaz mislila. Ali ne bo to nepremagljiva zapreka? Kedo more to

prevzeti, predstavljati vašo osobo, osobo komtesse de Lilienfeld? Adelinda, moja hišina bi že —

Aurora. Vi zabite, da le slabo naš jezik govori. Poliksena, Poliksena bode prevzela mojo nalogo.

Artemizija. Vous badinez! To surovo dekle, brez vse omike, vse dostojnosti, pour l'amour de Dieu, kaj bi si grof mislil o naši slavnej rodovini, ko bi mu prišla takova stvar kot odrastek naše hiše pred oči!

Aurora. Podučila jo bodem, a da ne bo imel grof prilike, mnogo se ž njo pečati, zato bodem že skrbela. (Gre k grajskim vratom.) Poliksena naj pride!

Bergen. Da se grof s ponarejeno komteso ne bo dosti pečal, to verjamem; kedo ne bi pozabil pri takovej „soubretti“ vse dame na svetu!

Artemizija. Ah, permettez, monsieur le baron, dame so vendar toujours dame, a —

SEDMI PRIZOR.

Poliksena. Prejšnji.

Poliksena (pride zasopena iz grada). Nu, sem že tukaj

Artemizija. Hui! Kako je ta stvar letela.

Poliksena. Se ve da sem letela, ko sem čula, da me zahtevate; bila sem pri francoskej hišini, po stopnicah doli sem kar frčala, a slednjič bi bila tudi kmalu padla. Kaj pa hočete?

Artemizija. Kaj pa hočete? — Bog nas varuj! Komtesa, slišite to, pa še pravite, da pojde?

Aurora. Pojde! Čuj, Poliksena, mi te potrebuje.

Poliksena. Le povejte, sem že tukaj.

Aurora. Ali znaš molčati?

Poliksena. Mislim da, pa za gotovo ne vem.

Aurora. Poskusiti hočemo ob enem tvojo izvedenost i zamolčljivost.

Poliksena. O jej!

Aurora. Nič se ne boj, tvoje edino delo bode, obnašati se tako, kakor ti bodem pokazala.

Poliksena. Druzega nič? To bodem že naredila.

Aurora. Mi pričakujemo nekega ptujca.

Poliksena. Že vem, nekega grofa, oče imajo strašno veliko opraviti.

Aurora. Ta ptujec ne pozna ni mene ni tebe.

Poliksena (vzdihne i zmaje z ramama). Jaz ga tudi ne poznam.

Aurora. Zarad neke šale bodeš se mu ti predočila kot grofinja, jaz pa bodem predstavljala hišino.

Poliksena. Ah, pojdite no!

Aurora. Resnica je; pojdi z mano, da se oblečeve, ter da ti povem, kako se bodeš obnašala.

Poliksena. Je li to resnica?

Aurora. Gotovo.

Poliksena. Jaz bi predstavljala milostivo komteso?

Aurora. Da, ti.

Poliksena. Tega pa ne bodem znala.

Aurora. Te bodem že podučila.

Poliksena. In govoriti bodem morda tudi morala?

Aurora. Ako bode prilika.

Poliksena. To bode lepó, o čem pa hočem govoriti?

Artemizija. Elle ne dira que des bêtises.

Poliksena. Kaj pravite?

Aurora. Nič ne skrbi zarad tega, mislim, da ne prideš v okolščine, da bi morala mnogo govoriti.

Poliksena. Mislite? No potlej bom že naredila.

Artemizija. Mon Dieu, to bode lepo gospodinjstvo!

Poliksena. O gospodinjstvu že vem kaj povedati, to nekoliko razumem, pa o tem brž ko ne grof ne bode nič vedel.

Artemizija. Ah c'est unique cela.

Aurora. Pojdi, pojdi Poliksena, ne smeve zamuditi preobleči se.

Poliksena. Gotovo dobim lepo obleko od komtese?

Aurora. Katera ti bode naj bolj všeč.

Poliksena. O krasno, krasno!

Aurora. Le počakajte nekoliko, milostiva mamá, a stala bodem prestvarjena pred vami. (Odide v grad.)

Poliksena. To mi bode prizadjalo mnogo smeha i strahú, vse življenje še nijsem bila komtesa. (Odide za Auroro.)

Artemizija. Bojim se, da bo dekle to reč prekmalu pokvarila, presurova je i predivja.

Bergen. Ostaja nam še nekaj časa, preden pride grof, a tega moramo porabiti, da jo podučimo.

Artemizija. Samo vedno molčanje jej moramo zatrditi, če ne je vsa reč prvi hip izdana; saj ste slišali, vsaka njena beseda je neumnost.

OSMI PRIZOR.

Natančni. Moric Bezgovec (s pismom). Prejšnji.

Natančni. Imam čast, milostiva grofinja, predstaviti vam pogumnega husarja, ki hoče pismo svojega milostivega gospoda z vso natančnostjo izročiti v vaše visokočestite roke.

Artemizija. Ah! gotovo od grofa Borna.

Moric (pristopi). Gospod kapitan, grof Born, mi je ukazal, naj jezdim na našem velikem poljskem liscu v diru naprej, ter oddam to pismo starej gospé grofinji.

Artemizija. Materi grofinji, tako je brž ko ne rekel grof; stara grofinja nij noben izraz, kakoršni se rabijo po omikanem svetu. Daj sem, prijatelj! (Vzeme pismo, odpre ga i čita.)

Natančni (tiho Moricu). Prijatelj moj, tukaj si pa zopet neumno povedal, nikoli se ne sme réci stara, kader se govori o grofovskej milosti.

Moric (tiho). Tako, kaj grofinje nijso stare?

Natančni. I kaj pa da so stare, stare kot zemlja, ravno tako kakor drugi zemeljski otroci, pa slišati ne hoté tega.

Artemizija. Tu čitajte, baron, kako charmantno se grof izrazuje, kako vsaka beseda kaže pravega kavalirja. (Poda Bergen-u pismo, katero ta na tihem čita.) Grof bo tedaj zdaj zdaj tukaj?

Moric. Ponižno naznanjam da; oddal bode samo svoj eskadron drugemu kapitanu, potem pa se popelje sè štirimi rujavci s pristriženimi repovi — Vaša milost, to so konji, Vaša milost ste stari, pa vendar še niste vse življenje kaj lepšega videli, petnajst pesti visoki, blede-rujavi, bele noge, zvezdo, vse tako enako —

Artemizija. Že dobro, moj prijatelj, pripoveduj mi o grofu, ne pa o njegovih konjih.

Moric. O gospodu kapitanu, to se kmalu

pové: najzalši mož je vsega polka, i najboljši častnik v celej armadi.

Artemizija. To je mnogo.

Moric. Da, pa je tudi res.

Artemizija. Gotovo vže dolgo poznaš grofa?

Moric. Kaj bi ga ne? Zmeraj sva skupaj služila pri istem eskadronu a tudi začela skupaj služiti; on je se ve da više dospel, nego jaz, ter zapoveduje eskadronu sedaj kot kapitan, zato je pa tudi ves drug mož, nego jaz.

Artemizija. Fort bien! Prav všeč si mi, mon ami.

Moric. Ponižna hvala! Vaša milost bodo vže sami videli, če sem govoril resnico ali ne.

Artemizija. Je n'en doute pas.

Moric. Mi husarji, v ogenj, v goreče peklo bi šli vsi zanj.

Natančni (tiho). Bog obvaruj!

Artemizija. Gotovo imaš grofa zeló rad?

Moric. Kakor vsi drugi; pa ne samo husarji ljubijo gospoda kapitana; (krepko) Grom i strela!

Artemizija. Mon ami, pusti grom i strelo, to preveč prevzame moje čutnice.

Moric (se ustraši). Prosim prav ponižno vaše čutnice odpuščenja.

Artemizija. Govori dalje, pravil si o ljubezni.

Moric. O ljubezni, prosim ponižno, a hotel

sem reči, ne samo husarji ljubijo gospoda kapitana, timveč ženstvo, o to še le to, grom i strela! — Vse babe i dekleta so kakor besne i nore krog njega.

Artemizija. Mon ami, preveč delikatnih izrazov ravno nimaš.

Natančni. Pripoveduje pa vendar vse z natančnostjo.

Artemizija. Taisez vous! Le dalje!

Moric. Da, kakor sem rekel, pri ženstvu ima posebno srečo. Pa saj tudi nij nobenej zameriti, kajti on zna tako nagajati i dekletom se dobrikati, da vse za njim deró, stare i mlade.

Artemizija. Quelle horreur! (Baronu.) Kako prevzemlje pripoved tega človeka moje čutnice.

Bergen (tiho). Odpravimo ga.

Artemizija. Permettez un moment! Povej mi, mon ami, ti bodeš gotovo najbolje vedel, zgodilo se je menda nekega dné, da je obležal grof v strašnem boju kot mrtev v nekih ulicah, ter ga je potem —

Moric. Že vém, kaj mislite, milostiva groflnja; grom i strela, da, to je bil strašan dan, bilo je osemnajstega oktobra.

Natančni (vsklikne začuden). Kakova natančnost!

Artemizija. Taisez vous! Le dalje.

Moric. Vsi hudiči so bili nad nami; zjutraj zgodaj, deževalo je hudo —

Artemizija. Opusti vse to, ter povej samo dogodbo z grofom.

Moric. Da, o tem vém le povedati, kar mi je sam pravil, ker nijsem bil zraven.

Artemizija. Comment, ti nijsi bil zraven?

Moric. Žalibog ne; že zgodaj zjutraj je bilo pol eskadrona, pri katerem sem bil, detaširanega, a mi smo izvedeli še le drugo jutro, da je naš kapitan mrtev.

Artemizija. Comment, mrtev?

Moric. Da, milostiva grofinja, tako se je govorilo, pa nij bilo res, kajti poštna deklica ga je spravila v svojo hišo, ter mu otela življenje.

Artemizija. Fort bien! — Je pa li res, da ima grof od takrat do te baže ljudi nekakovo, kako bi se izrazila, — nekakovo uljudnost, tako rekoč nagnenost —

Moric. Ah, kaj véste, milostiva grofinja, tudi že to? Grom i strela, kedo je to izdal!

Artemizija. Tedaj je to resnica?

Moric. Nekaj se vé da je, pa to ne pomeni dosti; on ima te male zgovorne stvarice res rad, a tako se zgodi —

Artemizija. Že dovelj, mon ami. Agamemnon, pelji moža v grad, ter mu dobro postrezi.

Natančni. Že prav, milostiva grofinja. Nu, gospod husar, če te je volja?

Moric. Prav rad!

DEVETI PRIZOR.

(Ko ta dva odhajata pride **Aurora**, (preoblečena kot hišina iz grada). **Poliksena** (gre za njo v komtesini obleki).

Prejšnji.

Aurora (ko zagleda Morica obstane, ter govori Polikseni). Milostiva komtesa blagovolite le pristopiti, tukaj je milostiva mamá.

Poliksena (katerej obleka nagaja, obstane dvomljivo). Ali moram naprej iti?

Aurora (tiho). Kaj pa da, ali ne vidiš ptujca?

Poliksena (ko zagleda Morica). Aha! (Omahovaje gre, predstavlja je komteso, v lopo, ter poljubi grofinji rokó.)

Natančni (videti hčer v takovej obleki, pravi sam pri sebi.) I kaj hudirja pride dekletu na mar! Gre k njej, ter pravi tiho.) Kako se predrzneš, pojdeš tekoj stran!

Artemizija. Agamemnon!

Natančni. Grofovaska milost —

Artemizija (tiho). Molči o vsem, kar vidiš i slišiš.

Natančni. Molčim naj? Prav dobro! (Ogleduje hčer z glavo majé i ravno tako Auroro.)

Artemizija (Polikseni). Comtesse! (Govori tiho ž njo.)

Bergen (stopi k Polikseni, on i Artemizija jo podučujeta).

Moric (ki se Aurori, odkar je prišla, prijazno nasmejuje). Grom i strela, kako brhka strežajka je to! (Se jej bliža počasi.) Čuj, gospica, ali si ti strežajka v tem gradu?

Aurora (smejé) Hišina, prosim!

Moric. Ah, že razumem, to je viša charga, tudi dobro; pa naj že bo, kar hoče, strežajka ali hišina, presneto si zala!

Aurora. Prevelika čast.

Moric. Ne, naj me zlodej vzame, da je res, strašno si brhka! (Ko pogleduje na skupino družih, približa se jej popolnoma, ter jo všcipne v lice.)

Aurora (se umakne). Gospod!

Natančni (to videti priskoči). Za božjo sveto voljo, kaj pa misliš, naša milostiva komtesa —

Artemizija (ki se je ravno obrnila proti Aurori i Moricu, zavpije naglo). Agamemnon!

Natančni (hiti k njej). Grofovaska milost!

Aurora (se naglo zavé, ter nadaljuje Natančnega govor). Naša milostiva komtesa i mati grofinja so tukaj, pomislite.

Moric (se umakne). Grom i strela, saj res!

Artemizija (Natančnemu). Kaj ti nijsem velala molčati?

Natančni. Jaz sem hotel zarad rešpekta —

Artemizija. Taisez vous! Baron, prosim vašo rokó! Agamemnon, poskrbi, da pogostiš tega vojaka. Comtesse Aurore, suivez moi! (Guglje se počasi dalje držé se Barona pod pazduho.)

Poliksena (ostane v negotovosti, ter pogleduje Auroro, kaj bi). Sedaj ne vém —

Aurora (urno pristopi k njej). Blagovolite, milostiva komtesa, iti za gospo mamá. (Tiho.) Tako pojdi vsaj!

Poliksena I nu! (Gre.)

Natančni (videti, da gre Poliksena naprej i Aurora za njo). To je vže preveč. (Drugi so že odšli v grad, Aurora hoče ravno vstopiti.)

Moric (se je približal od strani vratom, ter hoče Auroro prijeti za rokó). Ali smem —

Natančni (priskoči, ter ga potegne proč). Kaj te je popolnoma zlodej obsedel!

Moric (se obrne nevoljno). Grom i strela, kaj pa hočete?

Natančni. To je — (Se domisli.) Moram molčati. (Glasno.) Popeljem te v kuhinjo.

Moric. V kuhinjo?

Natančni. Da, le z manoj pojdi.

Moric (sam zase). Stari je menda ljubosumen zarad dekleta. (Glasno.) Kako pa se zove hišina, stari gospod?

Natančni. Hišina se imenuje — (Vdari se po ustih; potem zase.) Sedaj ne vém, ali mu smem povedati, ali ne?

Moric. No, kako se zove ono krasno dekle?

Natančni (sam zase). To je presneta zagonetka, zvito vprašanje. (Glasno.) Hišina, ena namreč se imenuje Poliksena, kajti Aurora se ne imenuje;

sicer bi se tudi lahko reklo, da se tako imenuje, zopet pa tudi ne, kajti Poliksena i Aurora, Aurora i Poliksena —

Moric. Vrag naj si zapomni ta imena!

Natančni. Le pojdi sedaj v kuhinjo, ondi ti bodem vse s primerno natančnostjo razjasnil. (Ga odpelje v grad.)

Drugo dejanje.

Dvorana v gradu.

PRVI PRIZOR.

Artemizija i **Poliksena** (sedite na sofi). **Aurora** (stoji na strani).

Artemizija. Jaz sem zelo nezadovoljna s teboj, Poliksena, ti si se jako neumno obnašala na vrtu.

Poliksena (ravno i okorno sedé, glavo navkip drže). Saj sem rekla, da ne pojde.

Artemizija. A kako čudno se zopet tukaj držiš.

Poliksena. Saj ste rekli, da moram ravnó sedeti i glavo kvišku držati.

Artemizija. Bon Dieu, se vé da sem rekla, ali pa mora to tako biti, kje je dostojnost, kje je grace?

Poliksena. Kras je tje proti Trstu, so dejali oče.

Artemizija. Grand Dieu! Eh bien, Comtesse Aurore, kaj še ne obupate nad vsem vspehom?

Aurora. Ne še popolnoma.

DRUGI PRIZOR.

Baron Bergen. Prejšnji.

Bergen. Izpolnil sem, čestite dame, vaša povelja natanko, a mislim, da sem svoje načrte kot izveden vojskovod dobro izpeljal, da nas sovražnik nepripravljenih ne prehvapi; pri vsakem oknu v gradu, ki držé proti glavni cesti, stoji po en strežaj kot vedeta, a visoko gori na temenu se je postavil Agamemnon z dalnogledom i svojim zapisnikom v roci.

Artemizija. To je že navada, da vi vedno več storite, nego pričakujemo, ali tukaj, baron, tukaj imate prav žalosten prizor; ta nesrečna stvar bode gotovo vso šalo pokvarila.

Bergen. Aj kako to! — Kaj je deklina res tako neukretna, da tako težko zapopade?

Poliksena (sedi še nepremakljivo i okorno). Nij res, veste, jaz prav lahko zapopadem, le vprašajte našega gospoda učitelja, ta me je zmeraj hvalil pred vsemi, ali predstavljati komteso, ako človek še nikdar kaj tacega nij bil, to ne gré tako lahko.

Artemizija. Tu imate!

Aurora. Dovolite, milostiva mamá! Ne tako posiljeno, Poliksena, glave ne smeš preveč pobešati, méni mamá, pa tudi ne tako okorno i nepregibljivo kvišku dvigati, kot bi bila natakna na kolu. Naravno, neposiljeno! (Zavrti jej glavo lahko na desno i levo.) Tako, sedaj pusti glavo v tem stanu. Roki položi v naročje; dobro Poliksena! — Oči ne imej oprte v tla, kvišku zri, prosto i neposiljeno, po oboh, ki so krog tebe.

Poliksena (odpre oči, obrača jih sem ter tje, potem se ozré z globokim vzdihljajem, ki kaže, kako težavno jej je vse to, proti nebu, slednjič pa opré oči v barona).

Bergen. Dobro, ljuba moja, prav dobro! — To mižikanje je prav izvrstno, kedo pa te je naučil?

Poliksena. Tega me nij nihče naučil, sem le sama tako naredila.

Bergen. Prav dobro, pozabil sem, da je mati narava prava i najboljša učiteljica lepega spola.

Aurora. Kako zelo se motite, baron, vas bodem tekoj prepričala. Nu, Poliksena, pokaži, kako bodeš sprejela grofa?

Poliksena. Saj ga jaz ne bom sprejela.

Aurora. Ti me ne razumeš; sprejeti, to se pravi, pozdraviti ga. Kako ga bodeš pozdravila, kako, s kakovim poklonom ga bodeš sprejela?

Poliksena. Aha: Nu, to bodem tako-le naredila! (Urno vstane, naredi majhen poklonček, potem pa se zopet naglo vsede.)

Artemizija (drži sofo). Grand Dieu, sofa se bo polomila.

Aurora. Ne, Poliksena, tako ne, tako ne smeš narediti. Pazi dobro, kako se bodem obnašala, pripusti meni svoj prostor. (Poliksena vstane, Aurora se vsede.) Kader vstopi grof, se ne vzdigneš.

Poliksena. Kaj bodem sedela?

Aurora. Da. Samo nekoliko z glavo prikimaje ga pozdraviš, pri tem pa naznani z lahnim smehljajem, da je gost dobro došel. Blizu tako le. (Pokaže.)

Poliksena (jako pazljivo). Že dobro; kaj pa storim z očmi?

Aurora (smejé). Z očmi? I no, spremljajo naj tvoj pozdrav, vendar jih ne smeš imeti oprte na grofa, timveč jih obrneš stran, na druge predmete.

Poliksena. Ali bodo predmeti tukaj?

Aurora. Se vé da. Vse stvari, ki te obdajajo, katere vidiš, so predmeti.

Poliksena. Ali so milostiva grofinja tudi predmet?

Artemizija. Quelle demande!

Aurora. Kaj pa!

Poliksena. Tedaj bodem oči od njega odtegnila, ter jih obrnila na predmet milostive grofinje.

Aurora. To lahko storiš. Sedaj poskusi! (Vstane.) Baron, vi boste tako dobri, ter prevzamete tačas grofovo nalogo, da jej to reč dobro predočimo.

Bergen. Z največim veseljem! Jaz odidem, ter pridem kot grof Born. (Odide.)

Aurora. Sedaj se vsedi, Poliksena, ter pozdravi pridšega barona, kot bi bil grof, kakor sem te učila.

Poliksena (se vsede). Že dobro. (Aurori.) Veste, milostiva komtesa, ko bi vendar kaj pravne naredila, krenite me samo nekoliko po glavi. Gospod učenik so tudi tako naredili.

Bergen (vstopi, ter gré proti Artemiziji). Milostiva grofinja, jako me veseli, čestito soprogo prijatelja mojega druzega očeta spoznati. (Stopi pred Polikseno, ter se globoko pokloni.) Jaz si štejem ta trenotek, v katerem spoznam hčer slavne hiše, za najsrečnejši svojega življenja.

Poliksena (posnemaje dostojno brez nerodnega obnašanja Auroro, prikima baronu, nasmeje se, obrne počasi oči od njega v stran, ter pravi na pol sama saboj). Sedaj pa le brž na predmet. (Pogleda grofinjo.)

Vsi. Dobro, dobro, Poliksena, izvrstno!

Poliksena (veselo). Ali sem dobro naredila?
Artemizija. En vérité, nepričakovano.

Aurora. Samo nij treba, da to, kar misliš storiti, na glas povéš.

Poliksena. Že dobro, kader pride pravi grof, bodem popolnoma tiho.

Aurora. Da! — Samo zapomni si tudi, da bodeš razumno odgovarjala, ako bode grof s teboj govoril.

Poliksena. O jej!

Artemizija. Continuez, Monsieur le Baron!

Bergen. Ako moj prihod ravno toliko veselja napravlja, kot ga jaz občutim, potem so izpolnjene vse moje želje.

Poliksena (potihoma Aurori). Ali hočem?

Aurora. Ne, milostiva mamá bodo govorili.

Poliksena. To me veseli!

Artemizija (kot bi odgovarjala grofu). Monsieur le Comte, ne dvomite, da sem — eh bien i tako dalje.

Bergen (Polikseni). Mnogo sem pričakoval o lepoti, graciji svoje krasne neveste, pa vsa moja pričakovanja preseza ta krasota.

Poliksena (potihoma Aurori). Sedaj pa?

Aurora (potihoma). Da.

Poliksena. Vi ste premilostivi — eh bien i tako dalje.

Artemizija. Pour l'amour de Dieu, kaj pa je. to!

Poliksena. Tega gotovo nijsem dobro izvršila?

Aurora. Popolnoma vsaj ne. Začetek govora bi že bil, akoravno je nekako navaden; ali kaj si hotela reči s koncem?

Poliksena. Milostiva grofinja so tudi tako rekli.

Aurora. Pa ne, da bi jih ti posnemala; ti moraš sama misliti, ne pa tje v en dan blebetati, moraš to govoriti, kar si sama izmislila i za dobro spoznala.

Poliksena (globoko vzdihne). O jej!

Aurora. Sicer mislim, da ne pride mnogo-krat vrsta nate, da bi govorila; mamá i baron bosta v začetku vedela govor prav napeljati, potlej se bo pa že ponudila ugodna prilika, da pridem zraven.

Bergen. A ko ugleda grof to hišino, edino te vrste, kakor tudi edino njenega spola, potem se bosta zabava i pogovor kmalu presukala.

TRETJI PRIZOR.

Ajant. Prejšnji.

Ajant (plane noter). Ravnokar se je pripeljala kočija sé štirimi konji skozi grajska vrata, husarski častnik sedi v njej.

Artemizija. Le voilà!

Aurora. Jaz odidem. Gospod baron, vam pripuščam uravnavo vsega započetja; Poliksena, tebi priporočam še enkrat, da si mi razumna. (Odide skozi stranska vrata.)

Poliksena. O Bog! sedaj mi je na enkrat tako tesno.

Artemizija (Ajantu). Hitite grofu naproti, ter priporočite še enkrat vsem poslom ostro molčanje, pri mojej največej zameri.

Ajant. Dobro, Vaša grofovaska milost. (Odide.)

Artemizija. Tedaj, Poliksena, glavo kvišku, roki primerno v naročje, a oči —

Poliksena. Na predmet.

ČETRTI PRIZOR.

Hektor i Ajant (odpreta duri). Grof Born (vstopi).

Prejšnji.

Born. Ljuba mamá, tukaj sem! — Oglašen sem že dvajset let, ali predstavljen, redno predstavljen moram biti še le sedaj; ker pa nikogar nij tukaj, ki bi ta posel opravil, zato ga hočem z vašim dovoljenjem sam prevzeti, tedaj: Milostiva grofinja, imam čast predstaviti vam gospoda kapitana Eduarda grofa Borna, dediča i tako dalje, viteza več viših redov, i tako dalje. Prav priden

mladenič je, kakor se boste sami prepričali, kateremu se mora tu pa tam kaj spregledati, ker se je v dolgoletnej vojaški službi privadil nekaterih napak i tako dalje, ki pa se mu pri bližjej seznambi zaradi nekaterih dobrih lastnosti lahko spregledajo i odpusté. Sedaj sem pri kraju, mamá, poglejte me prijazno i recite, če sem vam všeč?

Poliksena (sune lahko Artemizijo, ter jej zré vprašajoč v obraz). Jaz ali vi?

Artemizija. Monsieur le Comte, sin prijatelja mojega ranjkega soproga, sin grofa Avgusta Borna, bode mi zmeraj prijeten, če tudi bi se ne bil sam tako vljudno priporočil, kakor je to ravnokar storil.

Borna. Dovelj je, ljuba mamá, za Božjo voljo, nobenih poklonov več, sicer vam uidem. (Polikseni.) Krasna komtesa, želja očetov nama je odločila posvetno popotovanje skupaj pričeti; če bodo najina srca o tem ravno tako složna, kakor so bila najinih očetov, spremenila se nama bode sicer trnjeva pot v prijetno sprehajališče.

Poliksena (ko je pogledala grofinjo, ter jej je ta pritrdila, pokima z glavo, nasmeje se grofu, obrne potem oči v grofinjo, ter pravi). Vi ste premilostivi!

Bergen (jej urno seže v besedo). Jaz moram tudi sam prevzeti posel predstaviti se vam kot star prijatelj v tej hiši, ki —

Artemizija. Oui, baron Bergen, prijatelj iz mladih let mojega nepozabljenega soproga, sedaj jako cenjen prijatelj v hiši, ki —

Bergen. Se bo jako srečnega štel, ako mu bode mogoče tudi vašo prijaznost si nakloniti.

Born (mu poda rokó). Jaz jo podarim rad vsakemu vrlemu možu, a to mislim, da ste; ker pa se ljudje na deželi prej seznanijo, lože zastopijo i porazumé, nego po neprijaznih društvenih krogih v mestih, mislim, da se bode vse drugo tudi kmalu uravnalo.

Artemizija. Pa, ljubi grof, vi ste utrujeni od potovanja, moram vas podučiti, da je na deželi v mojej hiši vsaka posiljenost odpravljena; mislite le na svojo priležnost, tudi se vam bo treba nekoliko pokrepčati. (Pozvoni.)

Born (se vsede h grofinji). Utrujen, ljuba mamá, nijsem, vendar zarad okrepčanja, ako je to kak mali vojaški zajutrek, sem popolnoma enacih misli.

Artemizija. Charmant!

PETI PRIZOR.

Aurora. Prejšnji.

Aurora. Kaj zapovedujete, milostiva grofinja?

Artemizija. Kje je Agamemnon?

Aurora. Nijsem ga videla.

Artemizija. Čuj, Poliksena!

Aurora. Kaj zapovedate?

Poliksena. Kaj — (vstane z sofe, pa kmalu se domisli, ter se zopet vsede.)

Artemizija. Gospod grof želi nekoliko pokrepčati se, Agamemnon naj tekoj sprejme njegova povelja.

Aurora. Dobro! (Odide.)

Artemizija. Poliksena, slišiš!

Aurora. Kaj velite?

Artemizija. Ajant je odmenjen popolnoma v postrežbo gospoda grofa, ter naj čaka v prvej sobi njegovih povelj.

Aurora. Prav!

Artemizija. Sedaj pojdi!

Aurora (se pokloni, ter odide).

ŠESTI PRIZOR.

Prejšnji brez Aurore.

Born (ki je Auroro ostro opazoval). Vi imate jako zalo hišino, ljuba mamá!

Artemizija. Oui, prav pridno dekle?

Born. Takisto! Kakovo čudno ime pa ima?

Artemizija. Poliksena se zove.

Born. Tako! (Polikseni.) A kako je ime krasnej grofinji?

Poliksena (ozrši se vprašajoč po grofinji). Aurora. (Tiho grofinji.) Kaj ne da?

Born. Pripravnejšega imena ne bi bilo moč izbrati, nego je ono krasne oznanjevalke dneva. (Vstane, stopi za sofo, skloni se čez naslonilo, ter govori s Polikseno.) Ali moja krasna grofinja ne pogreša v tišini na deželi bliščečih krogov i mestnih veselice?

Poliksena. Jaz sem prav rada na deželi. Bergen (brž pomaga). Skoraj nij verjetno, kako ljubi komtesa življenje na deželi.

Artemizija. Oui, c'est vrai.

SEDMI PRIZOR.

Natančni (v prazničneji obleki z velikim daljnogledom v roki). **Prejšnji.**

Natančni (plane noter). Visoka grofovsko milost, ponižno naznanjam, da sem skozi ta daljnogled na cesti velike oblake prahu videl, a da bodo kakor mislim, njih grofovsko milost grof Born tekoj prišli.

Born (se skloni). Kaj?

Natančni (ostrmi).

Artemizija (smejé). Haha, mon cher Agamemnon, te je pa tvoja natančnost zopet enkrat ogoljufala; grof Born je vže četrť ure med nami.

Natančni. To je nemogoče, ponižno prosim.

Artemizija. Prav lahko je mogoče, mon cher! Kje pa si bil ves čas?

Natančni. Vaša grofovska milost bodo ponižno dovolili — ko sem od daleč zagledal prah, tekkel sem z največo hitrostjo v svojo sobo, da bi oblekel svojo pražno suknjo, ki je tukaj pričujoča, ter v njej sprejel gospoda grofa, s tem sem bil tudi tekoj gotov; svoje praznične vlasenke pa, kate-tere vže štiri leta, ko ste bili, milostiva grofinja zadnjič tukaj, nijsem imel na svojej glavi, a katero sem takrat, dobro vem, z vso natančnostjo shranil, nijsem mogel najti vkljub vsemu težavnemu pozvedovanju, zato sem se brž ko ne nekoliko zamudil.

Artemizija. Ti si i boš toujours le même. Tukaj je gospod grof Born, čegar povelja bodeš odslej ravno tako slušal, kakor moja.

Natančni. Z vso natančnostjo, v prihodnosti. (Grofu Bornu.) Za sedaj morajo vaša milost že odpustiti, da sem se nekoliko pozno oglasil, jaz si nijsem mogel misliti, da bi prah tako hitro —

Born. Da, ljubi moj prijatelj, prah, v kate-rega so vpreženi štirje konji, urno popotuje.

Natančni. Res je grofovska milost, to sem ponižno pozabil.

Artemizija. Podvizaj se, poslala sem Polikseno iskati te.

Natančni (ogleduje svojo hčer). Polikseno?

Artemizija. Naturellement, Polikseno, kaj ne razumeš?

Natančni (se domisli). O pač, grofovsko mi-
lost.

Artemizija. Pojdi brž, da jo najdeš, a
pripelji jo tekoj sem.

Natančni. Jej bodem ponižno sporočil. (Od-
hajaje.) Meni vsa ta reč ne gre v glavo; da bi le
z vso primerno natančnostjo kake neumnosti ne
naredil. (Odide.)

OSMI PRIZOR.

Prejšnji brez Natančnega.

Born. Kedo pa je ta čudni človek, ljuba
grofinja?

Artemizija. Moj grajski oskrbnik, nekdanj
strežaj mojega nepozabljenega soproga.

Born. Še nekaj, grofinja; tukaj vidim Aga-
memnona, Polikseno, Ajanta, že pri grajskih vratih
sta me pozdravila Achil i Hektor, da sem se na
enkrat čutil na obrežji Thracije, Myken, ali pa
pred obzidjem Troje; od kod ta nenavadna imena?

Artemizija (jako zgovorno). To je bila strast
mojega ranjcega soproga; zgodovina starih Grkov,
Rimljanov i poganov je bilo njegovo najljubše u-
čenje; njegove sobe so bile vse po grškem okusu
opravljene, imel je cel kabinet grških miniatur-

portraitov, njegovi posli so morali imeti vsi poganska imena, a njihovim, v naši hiši rojenim otrokom, kojim se je sam milostivo ponižal za botra, dajal je grška ali špartanska imena; a zagotoviti vas moram, mon cher Comte, komtesa, moja hči, je to nagnenost popolnoma podedovala po slavnem očetu, temeljito zna zgodovino Grkov i mythologijo, risa slike iz starih časov, a ravno sedaj se peča naslikati, jelite baron, naslikati athe- niško vzhajajoče solnce.

Bergen (hiti pomagati, ter jej prestreže besedo). Da, komtesa se zelo peča z učenjem starodavnosti, a predmete iz one dobe mojstersko izgotavlja njen čopič i svinčnik.

Born (s tem ne preveč spodbujen). Krasno krasno, komtesa! — Le učite se starodavnosti, pa veselite se tudi sedajnosti, ko Poliksenina žalostna osoda več ne more zadeti vaše hišine.

DEVETI PRIZOR.

Natančni. Aurora. Prejšnji.

Natančni (pri vratih dela Aurori poklone). Našel sem ponižno Po — Polikseno, grofovska milost; tukaj je, kakor mislim.

Aurora. Kaj zahtevate, milostiva grofinja?

Artemizija. Zastonj sem te trudila, ljuba Poliksena: hotela sem z Agamemnonom govoriti, da bi brž izpolnil grofova povelja, pa komaj si ti odšla, pride on.

Born (stopi k njej). Žal mi je, krasno dete, da vam ravno jaz prizadevam nov trud, noveskrbi.

Aurora. Zapovednikova povelja izpolnjevati mora služabnika le veseliti.

Artemizija (baronu Bergen-u, ki je stopil k njej). Comme elle sait s'exprimer, n' est ce pas?

Born (nekako osupnen). Kedo vas je učil tako govoriti?

Aurora. Moje čutje, gospod grof. (Artemiziji.) Pričakujem vaših povelj, milostiva grofinja.

Artemizija. Allez toujours, sedaj te ne potrebujem.

Aurora (se dostojno vsim prikloni, ter odide).

Born (sam saboj). Čudno dekle! (Baronu tiho.) Kje vraga je dobila grofinja to hišino?

Bergen. Hči je grajskega oskrbnika, ter odgojena tukaj v hiši.

Born. Zanimivo bitje.

Bergen. Gotovo!

DESETI PRIZOR.

Moric. Prejšnji.

Moric. Odpustite, milostiva gospôda, da se predrzmem sem priti, ali zgodila se je neka homatija; eden služabnikov mi je pokazal sobe, kjer bova z gospodom kapitanom na kvartirji, pa duri so zaklenjene, a služabniki pravijo, da ima gospod Agamemnon ključe, pa ne vedó, kje je sedaj.

Natančni. Jaz sem tukaj.

Artemizija. Mais bon Dieu, Agamemnon, kaj pa je zopet to, zakaj niso sobe odprte, kje so ključi?

Natančni. Ključi so ponižno tukaj. (Išče po žepih.)

Moric (oziraje se; sam saboj). Zale hišine nij tukaj!

Artemizija. Eh bien, kje so ključi?

Natančni (jako skrbno iskaje). Moral sem jih prav ponižno, ko sem to prazno suknjo oblačil, pustiti v starej suknji.

Artemizija. Mais vous êtes insupportable! Pojdi hitro, poišči ključe, odpri sobe tekoj, sicer si bodi svest moje največe zamere.

Natančni (zapisuje, tresoč se, povelja v zapisnik) Išči, — odpri, — največa zamera.

Artemizija. Potem pa pridi, ter sprejmi od gospoda grofa povelja zarad zajutreka.

Natančni (piše dalje). Pridi — zajutrek — grof.

Born. Zahvalim, ljuba grofinja, slast je že prešla; vendar, ako dovolite, bodem prosil tega pridnega moža, da me popelje v mojo sobo.

Artemizija. Da si odpočijete, fort bien, ne vous gênez pas. (Vstane; Poliksena, kojey se nič ne veli, sedi nepremakljivo.) Pri obedu se zopet vidimo, sans compliments; à revoir, Comte!

Born. Z Bogom, milostiva grofinja! (Odide.)

Natančni (mu odpre duri, ter gre za njim).

Moric (gre za njima; sam saboj). Rad bi vedel, kje tiči hišina?

Artemizija. Eh bien, Baron, qu'en dites vous, ta reč gre izvrstno, kaj ne?

Bergen. Izvrstno! (Sam saboj.) Ali pa neizvrstno!

Artemizija. Venez, venez, mon cher baron, naš načrt dela čudeže, glavna reč je že storjena.

Bergen. Da, ta je storjena! (Ponudi jej rokó, obadva odideta, ne opazivši na sofi sedeče Poliksene, v grofinjino sobo.)

ENAJSTI PRIZOR.

Poliksena (sama sedé.)

Sedaj ne vem, ali smem vstati, ali ne. To je vendar čudno, vsi gredó stran, pa mi še ne povedó,

kaj ima storiti komtesa, ako je sama a nihče pri njej. E kaj, vstala bom; ako kedo pride, pa se zopet brž vsedem. (Vstane.) O jej, vsa otrpnela sem od samega sedenja; človek ne bi verjel, pa vendar je težavna reč, biti komtesa. Jaz ne bi hotela biti, Bog obvaruj! Ko bi le zopet bila, kar sem bila prej, preden me je stara grofinja izvolila za hišino. O Bog, to je bila krasna doba! — Ves dan sem bila na vrtu, pri cveticah, tudi pri sadnem drevju, a pri mojih ljubih malih golobčikih. Koliko časa že nisem bila tam! — Čuden grof je ta ptuji grof, zal je, to je res, zalši, nego vsi ljudje, kar sem jih kedaj videla; ali mene pa še ne pogleda, akoravno sem komtesa. Nu, kaj to meni mar, on bode že vedel, kam mora gledati. Bolje bi bilo, ko ne bi bila stara grofinja tudi letos prišla, a jaz ne bi bila hišina, i slednjič ne komtesa, lahko bi kot prej skakala po vrtu, pela i plesala, kader bi se mi ljubilo. O to je bila krasna doba! (Poje kako priprosto melodijo, a slednjič jame plesati.)

DVANAJSTI PRIZOR.

Moric (z rédovnim trakom v roki). **Prejšnja.**

Moric (videti jo plesati, obstane pri vratih). Grom i strela, ta grofinja je vesela!

Poliksena (opazivši ga, preneha). Oh jej, seda me je sram. (Zakrije si obraz z rokama.)

Moric (stopi dalje). Milostiva grofinja so se nekoliko zabavali.

Poliksena (drži roki pred obrazom, ter pokima: Da).

Moric. Milostivej grofinji se nij treba sramovati pred manoj, jaz ne bom nikomur povedal.

Poliksena (ga pogleda). Ne? To je lepo od vas!

Moric (se ogleduje, kot bi nekoga iskal).

Poliksena (ravno tako). Slišite, koga pa iščete?

Moric. Gospod kapitan je pretrgal svoj redovni trak, a midva nimava ni šivanke ni niti, tudi se ne znava s tako rečjo ukvarjati; zato sem hotel gospodično hišino prositi, da bi to reč nekoliko zašila.

Poliksena (seže po traku). Le sèm dajte, bom že jaz naredila.

Moric. Ponižno prosim, to bi se ne spodobilo.

Poliksena. Zakaj ne, mislite mar, da ne znam šivati?

Moric. O to že znate, pa takovo delo vendar ne pristuje milostivej komtesi, to mora narediti hišina.

Poliksena. Saj res, prav imate, čakajte, poslala vam bom hišino, (ogleduje si obleko) kajti jaz sem komtesa, zame se to ne spodobi. (Počasi gre proti Artemizijini sobi.)

Moric (smeje zré za njo; sam saboj). To ti je nora osoba, ta mala komtesa, čudno ženo bo imel kapitan!

TRINAJSTI PRIZOR.

Aurora (pride iz Artemizijine sobe). **Prejšnja.**

Aurora. Komtesa, milostiva mamá vas hoté imeti pri sebi.

Poliksena. Že grem. Čuj Poli, ta gospod ima trak, tega mu prav lepo sešij, jaz ti to vevam, jaz sem komtesa. (Odide v grofinjino sobo.)

Aurora Že prav, komtesa! (Odpre jej duri.)

Moric (sam saboj). Tu je slednjič zala hišina!

Aurora. Dajte mi tedaj trak!

Moric Se ne mudi ravno. Hotel sem ti prej povedati, da si zala, strašno zala.

Aurora. Vse preveč hvale!

Moric. To nij nobena hvala. Takovih očesic še žive dnij nijsem videl, naj me zlodej vzame, pipo tobaka bi lahko pri njih zažgal, a potem njene — (Se jej bliža.)

Aurora (se umakne). Pustite to, a dajte mi trak.

Moric (jezno). Slišiš, ti imaš vendar eno napako!

Aurora. Katero človeško bitje pa je brez napake!

Moric. A veliko napako.

Aurora. Tako! I ta je?

Moric. Da si tako — tako štimána.

Aurora. Tako!

Moric. To ne gre, saj vidiš, da mi vojaki nimamo dosti časa, zato se tudi ne moremo tolikanj muditi, kakor drugi ljudje.

Aurora (smeje). To se ve da!

Moric. Če mi vojaki dobimo kako dekle, ki je zala, ter nam všeč — a ti si zala, ter si mi všeč, kakor še nobena ne —

Aurora. Dajte mi trak, meni se mudí!

Moric. Kedo pa misli sedaj na trak! A če ti konečno povem, da te imam rad, neizrečeno rad —

Aurora. Dajte že vendar trak! (Seže po njem.)

Moric (zgrabi njeno rokó, ter jo drži trdno).

Da, naj me vsi zlodeji — neizrečeno te imam rad! Take ljubeznjive mucike še vse življenje nijsem videl, a če bi me ne vem kaj stalo! (Hoče jej poljubiti rokó.)

ŠTIRNAJSTI PRIZOR.

Grof Born. Prejšnja.

Born (hitro vstopi). Kaj pa ti tukaj delaš?

Moric (prestrašen). Ali ga mora ravno sedaj vrag sem prinesiti!

Born. Vprašam te, kaj tukaj delaš?

Moric. Gospod kapitan, saj veste, — trak, ki ste ga zadnjič pretrgali — sem hotel —

Born. Trak — kateri trak?

Moric. Je že dolgo tega, gospod kapitan ste brž ko ne že pozabili. Veleli ste mi takrat, da bi ga dal zopet sešiti, zato sem hotel ravno sedaj prositi gospodično hišino, da bi —

Born. Niti o traku niti o povelju ne vem ni besede. Idi!

Moric. Saj pravim, je že dolgo, gospod kapitan, ste nemara pozabili —

Born. Mogoče, ali sedaj pojdi, ter pogledi pri konjih.

Moric. Ti so z vsem preskrbljeni, gospod kapitan, prav čeden hlev, sená dovelj —

Born. Prav, prav, le idi, Moric, idi!

Moric. Dobro, gospod kapitan! (Gre počasi; med potjo sam saboj.) Sam hoče biti pri njej. (Pri durih se vrne.) Druzega nimate nič poročiti, gospod kapitan?

Born. Nič, nič!

Moric. Dobro! (Odide.)

PETNAJSTI PRIZOR.

Grof Born. Aurora.

Born (se jej bliža). Strežaj je bil gotovo zarobljen i siten?

Aurora. Nij bil!

Born. Bodem ga pokregal.

Aurora. Nikar ne!

Born. Sicer bi imel dovelj uzrokov opravičiti se.

Aurora. Uzrokov?

Born. Da, krasno dete, i sicer uzrokov, ki jih ne morem popolnoma ovreči.

Aurora. A ti uzroki so?

Born. Mogočnej lepoti uklanja se prosti sin narave ravno tako, kakor modrijan i olikanec.

Aurora (mlačno). Tako pravijo.

Born. Kako bi mogel željo, bivati v obližji tako krasnega bitja, drugim šteti v greh, ker sem po tej želji sam enak grešnik.

Aurora. Gospod grof!

Born. Da, pripoznam, ako je to greh, da imenujem lepo, kar je res lepo, če je želja bivati v obližji lepote zločinstvo, potem sem ravno tak zločinec, kakor nekdej gromeči bog bogov.

Aurora. Grofinja, vaša nevesta, je lepa, zakaj niste pri njej?

Born. Zakaj, zakaj? — Ker Hamlet pravi: here's metal more attractive. (Prijazno se jej bliža.)

Aurora (se umakne). Gospod grof!

Born. Ta pogled spričuje, da ste bolj krogost, nego h krotkosti nagnena; pa bodite stroga, kakor hočete, to mi morate priznati, da ste krasna.

Aurora. Vi me imate za navadno žensko, gospod grof, zatoraj me napadate z orožjem, ki se vam, znajočemu slabosti našega spola, zdi najnevarnejše.

Born. Kaj mislite s tem?

ŠESTNAJSTI PRIZOR.

Moric. Prejšnji.

Moric. Gospod kapitan, pridem poslušno vprašat, če ne želite morda jezdit na sprehod.

Born. Ne!

Moric. Mislil sem, ker ste prej vprašali po konjih.

Born. Ne, ne!

Moric. Konji so tudi preutrujeni.

Born. Naj se spočijejo. Sedaj idi!

Moric. Da, danes jim morate privoščiti -od čitka, gospod kapitan.

Born. Da, da, že prav, glej, da se odpraviš!

Moric. Gospod kapitan, ali ne bi hoteli priti sedaj nekoliko v hlev pogledat konje?

Born. Da bi te zlodej, slišiš da ne, poberi se od tod!

Moric. Dobro, gospod kapitan! (Odhajaje, sam saboj.) Res je, sam hoče biti pri njej, grom i strela! (Odide.)

SEDEMNAJSTI PRIZOR.

Grof **Born.** **Aurora.**

Born. Ta sitnež naji je zmotil, a vi ste mi ostala še dolžna pojasniti svoj temni govor.

Aurora. Svoj temni govor?

Born. Da! Govorila ste o nevarnem orožji. Katero orožje menite?

Aurora. Kakor da bi me ne bili razumeli; prilizovanje mislim.

Born. Kaj mi ni dovoljeno lepoto občudovati, a svoje čudenje z besedo naznaniti? Se li pravi to prilizovati se?

Aurora. Vendar, kar občudujete, gospod grof, ali vsaj videti je, kot bi občudovali, stvari, ki mamijo samo čutila, zunanje prednosti, darove slepe osode, ki se ne morejo šteti lastniku v za-

slugo, ker jih ima brez svojega prizadevanja in truda; — so li vredne takove prednosti občudovanja?

Born (sam saboj, jo začuden gleda). Nenavadno govorjenje priproste hišine!

Aurora (sama saboj). Moja duhapolnost, ne pa zunanost mora dobiti zmago. (Glasno.) Vi ne odgovorite na moje vprašanje, gospod grof?

Born. Oprostite, bil sem, kako bi že rekel, nekako osupnen. Kar se tiče vašega vprašanja, mislim, da je srečnemu, kogar razveseljuje gledanje lepote, vse eno, je li dar naključbe, ali pa s trudom pridobljena zasluga.

Aurora. Žalibog, da svet tako misli, ter ne pozna prave vrednosti žensk. „Žene spoštujte! saj vse je njih mnenje, vtikati rajske cvetice v življenje.“ Mislite mar, gospod grof, da je nemški mogočni genij mislil s tem samo oblike, samo nezasluzeno, lahko minljivo zunanost žensk, ko je njegovo nesmrtno pero pisalo te besede?

Born (sam saboj). To je preveč! (Glasno.) Vi me osupnete; tega ravno ne mislim, vendar, da je narava ženo zato z lepoto obdarila, da bi nas osrečila, tega, menim, sem prepričan.

Aurora. Motite se, gospod grof; nikoli še nij zunanja podoba možu utrdila sreče, nikoli! Ali ne bi bil tudi vzvišeni spol preponosen sprejeti svojo srečo od ponaključbine volje osodine?

Born (zmajevaje z glavo). Čudna misel!

Aurora. Je mar zategadel manj resnična, ker je čudna?

Born. Priznati moram, takovo govorjenje —

Aurora. Hišine vas osupne; ali, gospod grof, zakaj bi se ne bila naučila hišina tudi pravo misliti i čutiti?

Born. To ne, ali — oprostite, ko ne bi bila vi tako krasna, kakor ste, bi lahko razumel zakaj tako i ne drugače mislite i govorite; ker pa vam je narava vse prednosti podarila —

Aurora. Jaz ne poznam teh prednosti i jih tudi nočem poznati.

Born. Ali še niste nobenega zrcala našla, ki bi vam bilo pokazalo nenavadne prednosti?

Aurora. Ker bi mi zrcalo le malovredne reči kazalo, zato se ne trudim najti ga.

Born. Vi me vedno bolj i bolj osupnete.

Aurora. Gospod grof, to vas osupne, ako čas zrcalu odtegnem, da bi ga posvetila imenitnejšim rečem?

Born. Občudujem vas!

Aurora (navdušeno). Če ga posvetim vednostim, učenju starodavnosti!

Born. Učenju starodavnosti!

Aurora. Da, gospod grof; to je vednost, katerej sem vdana z vso dušo. Moj duh preletava srečne pokrajine grške i italske, blodi po ulicah cvetočih Athen, zmagovalnega Rima; dvigne se, ter posluša bogove na visokem Olympu, pogrezne se v Hadovo noč, da bi opazoval delovanja temnih moči.

Born. Potem se lahko pozabi zrcalo.

Aurora. Mestu da bi svojo podobo brez-miselno ogledovala, občudujem obličaje bogov, katere je ustvarila za večne čase mojsterska roka Rafaelova, Titianova, Buonarottijeva, Correggiova, Rubensova, Dürjerjeva itd.

Born. Vi tudi slikate?

Aurora. Sè slabotno, nevajeno rokó; pa z gorečim prizadevanjem upam posnemati slavne u-metnike, kojih imena bodo živela na veke, kakor svet.

Born (jako malomarno pa vljudno). Sedaj razumem, da vaš duh navdajajo bolje druge stvari, nego zrcalo. Vi gotovo tudi komponirate, ali vsaj ljubite godbo?

Aurora. Da, kader se povzdigne moj duh z Gluckom i Haydnom v dobrave zveličanih, kader preletava z Mozartom i Beethovnom velikansko božje kraljestvo glaseb, kader biva v družih viših krogih, ondi uživa, ter se raduje, potem pozabim svet i njegovo nizko delovanje.

Born (sam saboj). I zajutrek soprogov, ter juho za otroke!

OSEMNAJSTI PRIZOR.

Natančni. Prejšnja.

Natančni (gre preko odra proti Artemizijinej sobi). Prosim prav ponižno odpuščenja, če napravim v vašem častitem pogovoru kako zmotnjavo ali tumult, jaz hitim le milostivej grofinji povedati, da je obed z vso natančnostjo pripravljen. (Oaide.)

Born. Vidim, da so vam vse muze ravno tako prijazne, kakor gracije, kojih sestra se mi zdite.

Aurora. O previsoko sodite, gospod grof; če se mi tudi Euterpa smehlja, ter mi je Klio prijazna, Terpsichora sestrično roko podaje, a nekatere poskušnje v Eratinem krogu niso morda čisto po-kažene, bilo bi vendar preošabno, da bi se bahala z vdanostjo vseh deveterih boginj, katere so ime-ovali Grki Pimpleides, Kastalides i Aganippides, Rimljani pa Camöna.

Born (sam saboj). Bog nas varuj! (Glasno.) Ali mi dovolite blagovoljno še eno vprašanje?

Aurora. Rada, a nadejati se smete prav od-kritosrčnega odgovora.

Born. Kako je mogoče, da zamorete vi v svojih okolščinah, pri opravljenih svojega stanu, s tolikerimi predmeti se ukvarjati, ter jih zmagovati?

Aurora. Helijeви prvi žarki najdejo me iz-bujeno, a moji akordi doné v tihej polnoči.

Born (sam saboj). Za to se prav lepo zahvalim! (Glasno.) Odpustite, da se predrznem še eno vprašanje staviti: kako je to, da ste vi, obdarjena z vsemi prednostimi na duhu i na telesu, še prosta, da še nobenega moža nij bilo, ki bi bil vedel te visoke lastnosti ceniti, ki bi si bil prizadeval z vašim posestvom svojo srečo za vselej ustanoviti? Se ve da nij nobenega moža, ki bi vas bil vreden, ali bi se pa zategadel, zavedaje se svoje visoke vrednosti, branila, čutila umrljivega bitja povračati?

Aurora (sama saboj). Že razumem to vprašanje. (Glasno.) Ne, gospod grof, tega ne, da pa imam o ljubezni i zakonu posebne misli —

Born. To se mi je dozdevalo. (Sam saboj.) Kaj neki bode?

Aurora. To dozdevanje me jako veseli. Koliko ljudi govori o ljubezni, kako malo pa jih je, ki jo poznajo, to nij samo pritožba sedanjih časov —

Born (z vročim sočutjem, brez ironije). Ne, ne, vem, že Grki i Rimljani so zarad tega britko tožili.

Aurora. Ono ljubezen, visoko, čisto, nebeško, ono sveto véz duše, le malo ljudi pozna, mnogo pa jih je, ki jo zaničujejo. Jaz še nobenega moža nijsem našla, ki bi bil tako mislil, čutil i občutil, kakor jaz.

Born (goreče). Pa upanja, najti ga, se še niste odpovedala?

Aurora. Skoraj!

Born (jako vljudno). Tu nijmate prav; gotovo

so moške, ki pripoznajo vašo veliko vrednost, ki bodo z vami mislili, čutili i občutili.

Aurora. Kaj to tako gotovo veste? Jaz sem revna.

Born. Revna? Vi imate zaklad vsega sveta v sebi. Oni srečni, ki vas bo zategadel izvolil, bode se našel, gotovo našel! (Hitro na stran.) Pa jaz nijsem!

Aurora (sama saboj). Razumem!

Born. Ko bi bil jaz vladar svetá, podaril bi vam ga, ali žalibog, da nijsem. Ah, zakaj nijsem!

Aurora (sama saboj). Popolnoma sem ga razumela, vendar se mora bolj natanko razódeti, pripravljen mora biti mnogo žrtovati, preden se pokažem v pravej podobi.

DEVETNAJSTI PRIZOR.

Moric (pride od ene strani, tekoj potem) **Natančni** (iz grofinjine sobe, slednjič) **Artemizija. Poliksena. Baron Bergen. Prejšnja.**

Moric (počasi odpre duri, ter pogleda noter). Še je pri njej.

Born (se obrne proti durim). Kaj hočeš?

Moric. Gospod kapitan, kuhar pravi —

Natančni (naglo i z ropotom odpre duri pri grofinjinej sobi). Visoka gospôda pridejo!

Moric (izgine). Atremizija, Poliksena, Baron Bergen (vstopijo skozi duri, katere Natančni drži). Aurora (se umakne).

Artemizija. Monsieur le Comte, s'il vous plait, gremo k obedu.

Born (vzdihnivši skrivaj pogleda za Auroro). K obedu, sedaj?

Artemizija. Oui! (Gredé memo Aurore, tiho.) Eh bien, Comtesse?

Aurora. Mar dvomite?

Artemizija (tiho). Fort bien! (Glasno.) Mon fils, prosim vašo roko! Poliksena, ti bodi danes pri obedu, da nas bodeš zabavala. (Odide z grofom Bornom proti durim. Baron Bergen pelje Poliksena.)

Aurora (gre za njimi). Sedaj me bode še le občudoval.

Artemizija (pri vratih, ker niso odprta, obrne se, ter zakliče jezno). Eh bien, Monsieur Agamemnon!

Natančni (ki je izvlekel svoj zapisnik, ter pogledoval zapisane ukaze, izpusti zapisnik, ter hiti duri odpret. Vsi odidó. On se vrne po zapisnik). Iz same natančnosti se mi je zopet ta nezgoda pripetila!

Artemizija (zunaj). Monsieur Agamemnon! Natančni. Ponižno! (Hiti za drugimi.)

Tretje dejanje.

Gledališče, kakor v prvem dejanji.

PRVI PRIZOR.

Natančni (z dvema sklenicama i kozarci). **Moric.**
(Oba prideta iz grada.)

Natančni. Tukaj sèm, tukaj sèm, prijatelj!
Obed je opravljen, med tem ko visoka gospôda počivajo, izpila bova kozarec vina skupaj. (Vsedeta se v lopo.) Tokajec je, pravi, natančni, ali ga poznaš? Ti mi boš pa tačas pripovedoval o vojskah i bojih, kakor si mi danes zjutraj; kaj tacega rad slišim, a poštene vojake jako visoko čislam. (Natoči kozarce.) Na zdravje!

Moric. Že velja! Vi i vsi prijatelji vojakov naj živé! Živili! (Pijeta.)

Natančni. Reči ti moram, da si mi prav všeč.

Moric. To me veseli.

Natančni. Ali veš zakaj?

Moric. Zakaj?

Natančni. Samo zbog tvoje natančnosti. Vse, kar počneš i pripoveduješ, storiš s primerno natančnostjo, a to je moje veselje. Le pij!

Moric. Tega se človek že nauči, ako je deset let vojak.

Natančni. Kaj mi praviš! Deset let si že vojak? Pa si še tako mlad videti. Koliko pa si star?

Moric. Ravno toliko, kakor moj gospod kapitan.

Natančni. Takisto, takisto! (Natoči.) Ali veš kaj, sedaj še vendar ne vem.

Moric. Ne? Kaj vam nijsem povedal, koliko je star moj gospod kapitan?

Natančni. Kolikor se spominjam, mi še nobene besede nijsi omenil o tem.

Moric. Gospod kapitan je star sedem idvajset let a dva meseca, jaz pa sedem i dvajset let a deset mesecev.

Natančni. Lepa mlada leta! (Trčita.) Da bi še sto sedem i dvajset let živel!

Moric. Grom i strela, to bi bilo preveč!

Natančni. Človek nikoli predolgo ne živi, posebno vojak, ki je lahko vsak dan ustreljen. Ali še nijsi bil nikoli —

Moric. Ustreljen? Ne še!

Natančni. To ne, pa ranjen ali pleziran, menim.

Moric. Trikrat.

Natančni. Trikrat? To je dovolj. Pa si srečno ozdravel?

Moric. Še precěj.

Natančni. Ter imaš sedaj vse zdrave ude?

Moric. Hvala bogu, da! Nijsem kruljev ni šepast.

Natančni. To je dobro. Povej mi, ali si oženjen?

Moric. A kaj še!

Natančni. I nu, tega ne morem vedeti. Kaj se ne boš oženil?

Moric. O pač, kader bom major.

Natančni. Ali bo to kmalu?

Moric. O sv. Nikoli.

Natančni. Nu, kaj pa praviš; tedaj se tudi ne boš ženil?

Moric. Težko! (Obadva krepko pijeta.)

Natančni. Škoda!

Moric. Zakaj?

Natančni. Ti si natančen človek, a natančni ljudje so kakor nalašč pripravni za ženitev.

Moric. Grom i strela! Ne, jaz se ne oženim nikakor ne.

Natančni. Ne? Povej mi vendar, zakaj ne?

Moric. Preveč se bojim žensk.

Natančni. Žensk? I pojdi nu.

Moric. Ne, resnica je; ženske so neki zelo hude, namreč omožene ženske.

Natančni. Ej, ne bodi šalobarda.

Moric. Slišal sem mnogokrat i tudi sam videl.

Natančni. Neumnost, za vsako bolezen se dobi zdravilo na svetu.

Moric. Mislim, da za to ga nij.

Natančni. O je, je! Vidiš, jaz sem bil tudi oženjen.

Moric. Verjamem.

Natančni. Moja žena, bog jo potolaži v visocih nebesih! — moram jej še po smrti očitati, bila je v začetku nekoliko zeló huda, z vso natančnostjo jej nijsem mogel nikoli prav ustreči, nikoli, v nobenej reči ne, slednjič pa sem jo vendar ukrotil.

Moric. Kako pa ste to naredili?

Natančni. Nič več se nijsem pečal ž njo, pustil sem jo delati, kar se jej je poljubilo, potem je bil mir, a ona je bila najboljša žena na svetu.

Moric. To se pravi žene krotiti!

Natančni. Jeli? Človek mora samo vedeti, te reči se prav lotiti, zato se nikar ne ustraši, razumiš, a kar z veseljem se oženi.

Moric. Še nijmam prav nič željá.

Natančni (ki je že nekoliko vinjen). Želje že pridejo. Saj se bode tvoj gospod grof tudi oženil. (Odmaši drugo sklenico.)

Moric. Se ve da.

Natančni. Vidiš, a ta se ne boji, zakaj bi se pa ti bal?

Moric. A, to je drugače, on se bo oženil z grofinjo, te pa, menim, nijso tako hude, kakor druge ženske.

Natančni. Kar se tega tiče, je vse eno, verjemi mi, jaz sem že mnogo videl v svojem življenji. Grofinja ali ne grofinja, kar se tega tiče, je ena kot druga, a ukrotiti se dadó vse.

Moric. Kakor ste vi svojo ukrotili.

Natančni. Kaj pak! Vidiš, ko se bode tvoj gospod grof sedaj s komteso oženil, bode gotovo prosil odpusta, ter najmanj pol leta pri nas na gradu živel; pa še ti prosi odpusta.

Moric. Kam pa hočem potem iti?

Natančni. Nu, najprej domu.

Moric. To bi bilo težavno.

Natančni. Zakaj, kaj nijsi nikjer doma?

Moric. Nikjer.

Natančni. Pojdi, pojdi, to bi bilo čudno!

Moric. Jaz sem rojen v šotoru, vojašk otrok; oče i mati sta mrtva, a moj očetovski šotor je že davno raztrgan.

Natančni. E pusti to, sè šotorom sploh ne moreš nič početi. Skrbi, da dobiš hišo.

Moric. Hišo, ali kako i kje?

Natančni. Vidiš, jaz te imam rad; trčiva, jaz ti prav hočem! — Naša milostiva grofinja me ima rada, prosil jo bodem, da te tukaj v gradu vzeme v službo; ti si priden, natančen človek, rada bode to storila.

Moric. To bi res ne bilo napačno.

Natančni. Lahko bi bil za pisarja.

Moric. Ne, to ne gre.

Natančni. Zakaj ne gre?

Moric. Ne umem pisati?

Natančni. Ti ne umeš pisati! — Hm — hm — pa to nič ne dé; komur bog podeli službo, temu podeli tudi razum; da le dobiš vsake kvatre gotovo plačo, potlej naj piše kedor hoče.

Moric. To ne pojde.

Natančni. E vse gre na svetu — tedaj dalje. — Tvoj gospod grof je tudi bogat kavalir, ter bode gotovo nekoliko pripomogel, da dobiš od začetka par goldinarjev. (Vino mu vedno bolj i bolj razgreva glavo.) Vidiš, potem imaš hišo mestu svojega raztrganega šotora; tedaj službo imaš —

Moric. Ne, je še nijmam.

Natančni. Pa doboš vse, le mene pusti za to skrbeti, kajti vidiš, jaz ti prav hočem, jaz te imam rad, a potlej se oženiš. (Ga objame.)

Moric. Zméraaj govorite o ženitvi, moram saj poprej poiskati ženo, ter jo najti, preden se morem oženiti.

Natančni. Prav imaš; vidiš, jaz za vse skrbim; jaz ničesar ne pozabim, nobene reči ne, a jaz ti tudi to preskrbim; kajti jaz te imam rad, ker si pošten vojak, ki si za domovino sekal i tudi streljal, ter veš vse to s primerno natančnostjo pripovedovati. O dolzih zimskih večerih mi bodeš te pripovedoval, razumiš?

Moric. Ne, jaz vas ne razumem.

Natančni. Tekoj me bodeš razumel. Povej mi, kako ti je všeč moja hči?

Moric. Vaša hči? — Jo mar poznam, kedo pa je?

Natančni. Kedo je? — Moja hči je moja hči, moj lastni otrok, že osem dni milostive grofinje hišina.

Moric. Grom i strela! Kaj pravite, ona brhka hišina je vaša hči?

Natančni (že težko govori). Moj lastni otrok, popolnoma meni podobna; no kaj praviš sedaj, ali ti je všeč dekle, ali ti nij všeč?

Moric. Grom i strela! Se vendar z manoj ne norčujete?

Natančni. Ne, rečem ti, dekle je moj lastni otrok.

Moric. Grom i strela!

Natančni. Kaj pa imata grom i strela pri tem opraviti?

Moric. Povejte mi odkritosrčno, ali me nimate za norca?

Natančni. Ne, lahko ti prisežem. Zakaj pa ne verjameš, da je moj otrok moja hči?

Moric. Saj verjamem; le dalje govorite, kaj pa ste hoteli prav za prav povedati?

Natančni. Hotel sem povedati, kader boš imel službo i hišo, treba ti bo tudi žene.

Moric. Kaj pa da; le dalje, lepo vas prosim, le brž govorite.

Natančni. Potrpi, take reči se morajo z natančnostjo obravnavati; ti potrebuješ tedaj žene.

— Ali si mi že povedal, če ti je moje dekle všeč ali ne, tega že več ne vem.

Moric. Se ve da mi je všeč, grom i strela! Komu pa ne bi bila všeč?

Natančni. To tedaj toliko pomeni, da ti je všeč?

Moric. Da, da; samo neko majhno napako ima.

Natančni. Natorno napako?

Moric. Tega ne vem, ali zdi se mi tako štimána, tako ošabna.

Natančni. E pojdi! Hm, tega ne bi bil mislil o dekletu — ali od kod pa veš to?

Moric. I no, saj sem jo že nekolikokrat srečal.

Natančni. Pa je bila štimána i ošabna?

Moric. Da, presneto štimána.

Natančni. Čudno, pa le bodi vesel; če je sedaj proti tebi štimána, bode za naprej tudi proti drugim ošabna.

Moric. To imate prav; sedaj pa mi povejte, kar ste mi hoteli povedati.

Natančni. Prav, hotel sem povedati, visokogrofovska grofinja ti dá službo i hišo, ker si njenemu gospodu zetu tako zvesto služil; zet sam, namreč tvoj grof kapitan, ta ti dá par sto ali par tisoč goldinarjev, kaj vem, a jaz, ker te imam tako rad, jaz ti dam ženo.

Moric (poskoči). Grom i strela! Ali je to vaša resnica?

Natančni (težavno vstane). Da, moja resnica.

Moric. A hišina je vaša hči?

Natančni. A hišina je moja hči.

Moric. I to mi daste za ženo?

Natančni. I to ti dam za ženo.

Moric (ga strastno objame). Grom i strela!

Natančni (se komaj zdržuje po konci). Počasi, počasi!

Moric. Ali ste mož beseda?

Natančni. Tu imaš mojo roko.

Moric. Juhej! Sedaj vas moram še enkrat objeti!

Natančni. Počasi, počasi! (Si mane čelo.) Ali kako pa je z manoj? Danes so se tako čudne reči v gradu godile — ko bi si mogel le vse z natančnostjo razjasniti. — Hencaj, sedaj mi je prišlo nekaj na misel.

Moric. Pa si vendar ne boste premislili?

Natančni. Ne, ne! (Trdo si mane čelo.) Ko bi le sedaj-le tekoj vedel, kako se je vse to zgodilo. Povej mi — kaj ne, komtese nočeš vzeti?

Moric. Kaj še, kaj pa mislite?

Natančni. Ne, komtese, te ne vzameš.

Moric. Se ve da ne. O vašej hčeri sva govorila.

Natančni. Res je, o mojej hčeri je bilo govorjenje, to vzameš.

Moric. Da, če boste mož beseda.

Natančni. To bodem, ali veš kaj, ne pravi

sedaj o tej reči nikomur nič, razumiš, tako dolgo, da se domislim, kaj se je vse danes zjutraj godilo, razumiš?

Moric. Če le potem ne boste —

Natančni. Le miren bodi! — eno hčer, eno hišino gotovo dobiš, samo sedaj-le koj ne vem, ali hišino, ali komteso.

Moric. Sedaj vas zopet ne razumem, kaj imate več hčerá?

Natančni. Ne razumeš? Le pusti to reč, dobil jo boš, samo jezik drži za zobmi, razumeš, a zanesi se name.

Moric. Prav, molčal bodem, ter se zanašal na vas.

Natančni. Tako bode, sedaj pojdiva v grad.

Moric. Čajte, vas popeljem.

Natančni. Popelješ? Zakaj? Kaj misliš, da ne morem sam iti?

Moric. O to že, pa vendar bi bilo bolje.

Natančni. No, če misliš, meni je prav. (Prime se ga za ramo.) Veš kaj?

Moric. Kaj?

Natančni. Midva ne pojdeva skozi velika vrata, ondi je toliko služabnikov, med temi tudi nekaj ljudi; pelji me tukaj okrog na levo, k mamlim vratom, ali veš kje so?

Moric. Ne, še nijsem nobenih majhnih vrat videl.

Natančni. Ne? — Le čakaj, bova poiskala;

tedaj tako bode, nobenemu človeku ničesar ne poveš, nobenemu!

Moric (tudi precej vesel). Nobenemu človeku!

Natančni. Nobenemu človeku! — Sedaj pa poiščiva mala vrata, razumeš?

Moric. Že prav.

Natančni. Nu, pojdi! (Odideta po strani grada.)

DRUGI PRIZOR.

Poliksena (sama, pride iz grada z majhno košarico).

Ljubi bog bodi zahvaljen, da so vstali slednjič od mize. Toliko še vse življenje nijsem pretrpela; a sem mar kaj jedla? Ne, le grižljeja ne! O bog! o bog! Če bodem morala še dolgo biti komtesa, kaj bo z manoj! Sreča, da je komtesa pri mizi neprehoma govorila o grških Rimljanih, a meni nij bilo treba govoriti, če ne bi bila prišla v strašno zadrego. Ptuji grof bi bil neizrečeno rad z manoj govoril, pa dobra komtesa mi je tekoj pomagala, kader koli se je k meni nagnil, da bi spregovoril, tekoj je začela praviti, kako je neki španski junak umrl, ali kako se je imenoval grški bog i njegova žena. To je jako prav storila komtesa, gotovo je vedela, kako tesno mi je pri srcu, posebno, ko me je ptuji grof parkrat pogledal, da sem zarudela do

ušes, ter me je bilo kar strah; no, ko bi bila morala ravno takrat govoriti, gotovo ne bi bila pripravila nobene besede na jezik. Prav vesela sem, da je minulo, a sedaj imam čas, da se nekoliko odahnem. Stara grofinja je šla spat, ptuji grof govori sè starim gospodom, komtesa pa sedi pri glasoviru, ter poje tako lepó, tako glasno, da se po vsem gradu sliši. Sedaj hočem brž pogledat, kaj počnó moji ljubi golobčeki. Ah, jaz bi tako rada šla v vas k onemu revnemu možu i mali Gustiki, ter jim kaj prinesla, pa dokler sem komtesa, ne smem v kuhinjo, v vas pa že celó ne. Mora že počakati, da ne bom več grofinja, saj menda ne bo več dolgo; potlej pojdem tekoj k njemu, tekoj na mah, — tačas pa pojdem k golobčekom. (Gre, na enkrat obstane.) Rada bi vedela, če ima ptuji grof tudi tako rad majhne golobčke? Rada bi mu enega prinesla, tistega malega, belega. Pa kedo ve, če mara za golobe! I no, poskusim lahko! (Grede v vrt.) Poskusim lahko! (Odide.)

TRETJI PRIZOR.

Baron **Bergen**, Grof **Born** (prideta iz grada.)

Bergen. Do tlé, ljubi grof, sem vas spremil, a na vaša vprašanja zo adevi naše ljubeznjive Po-

liksene sem odgovoril prav natanko i vestno; ako pa želite, da sem vam še pozneje v zabavo, prosim, da me izpustite, kajti moj poldanski počitek mi je ravno tako potreben, kakor kakemu prebivalcu na obalah Guadalkvivira.

Born. Pripuščam vas z najsrčnejšim vošilom naročju vaše sofe, ter se vam zahvaljujem za vestna i natančna sporočila.

Bergen. Da se mi pa jakó čudno zdi, da ste vi tako mlad i ljubezniv mož očiten sovražnik ženstva, to vam moram priznati.

Born. Še danes bi si končal življenje, ko bi zaslužil ta naslov. Nikakor, baron, to nijsem. Naj le najdem ženo, priprosto, brez lepoticja, nepokvarjeno, kakoršno je ustvarila narava, a prepričali se boste, da ne zaslužim tega ostudnega imena. Pa pogledjte koketnost, nečimernost, ta pohlep naših dam iz tako imenovanega velicega sveta, ki hoté po vsej sili bleščati a druge otemneti, pogledite, kako nam ta vražja steklost po bleščavi, strast odlikovati se, po navadnej ali nenavadnej poti se prikupovati, mesto gospodinj i mater žalostne karikature pripelje v naročje; konečno kako se je ta epidemija poprijela tudi naših hišin, a potem grajajte moža, ki se je že leta i leta klatil med temi nališpanimi, ponarejenimi, sveto naravo i njen namen zatajevajočimi stvarmi, grajajte ga, ako mu nijso všeč takove prikazni, kakor je tukaj naša Irida.

Bergen. Barve na vašej sliki so sicer ne-

koliko preobile, a vaša nesrečna zvezda vas je nemara ravno tako vodila, da se dadó vaše, omikanej vrsti lepega spola tako neugodne misli, če tudi ne opravičiti, vsaj spregledati; sicer pa nijsem vaših misli, ter želim, da bi se kedaj ne kesali. (Odide v grad.)

ČETRTI PRIZOR.

Grof **Born** (sam.)

Kesal? Ne vem, česa bi se mogel tu kesati. Tega dobrega, starega gospoda sta lepota i učenost one čudoyite služabnice močno zavzele. Naj le, jaz mu gotovo ne bom dal prilike, da bi bil ljubosumen. Kaj je sedaj začeti? Vse spi, a nema komtesa moja nevesta se je skrila. Moja nevesta? Kaj pak, sedaj se še le domislim, da sem prav za prav prišel ogledat svojo nevesto, ter se poročiti ž njo. Poročiti se ž njo, da, tako je mislil res moj oče, ali jaz se skoraj bojim, da ne bom njegovih misli. Ogledal sem sicer nevesto, a kar se dá po zunanosti soditi, bi že še bilo; kaj pa bi dalje mislil, sodil i pričakoval o malej komtesi, tega pa še ne vem. Če se ne motim, pripovedovala mi je mamá jako zgovorno mnogo o nenavadnih zmožnostih, o visokej učenosti svoje hčere. Prav, prav! Učena komtesa a visoko-

učena hišina. — Učenost mora biti v tej hiši epidemična. Lepa hvala, zala komtesa, to ne bo nič. Jaz mislim na Schillerjevo slavno ženo, a obdaja me mrzel pot. Sicer, ako pomislim obnašanje, nepristranost i otročje misli, ki se beró deklici na obrazu, potem mi je težko verjeti, kar je milostiva mamá čenčala. Ko bi mi bilo le mogoče, pri mizi jej na pravo žilico potipati, pa tega mi nij bilo nikdar mogoče, a vendar bi jako rad vedel, kako je ta reč. Ako ne bo nič z očetovimi ženitovanskimi nameni, potem nočem tukaj dolgo nadležen biti. Kaj čem početi ta čas, da se vsi naspé? Gledi, tukaj je pripraven kraj, tukaj se bodem tačas nastanovil. (Gre v lopo, ter se vleže na rušnjato klop.) Tukaj je jako prijetno. Konečno bodem tudi spal, kajti res ne vem družega početi. Sedaj-le bi bil prav ugoden trenotek, katerega bi lahko potratil s kako priljudno hišino; ali ta naša princezinja bi tekoj izpustila vso Šparto i Athene, olympiške bogove i temne moči Hadove zoper mene. Ne, raji ostanem tukaj!

PETI PRIZOR.

Poliksena. Grof Born.

Poliksena (s kitico v roki.) Sedaj sem pa dobro tekla. Svoje ljube golobčke sem videla, kako so se

veselili, da sem prišla. Onega malega, belega, sem hotela saboj vzeti, kedo pa ve, nemara jih ima grof vendar rad, pa drugi so bili tako žalostni, ko sem jim ga vzela, zato sem ga ondi pustila. Ali lepih cvetic sem natrgala, jako lepih. Komu pa jih bodem dala, tega še ne vem. — Morda — da — ah ne, jaz ne vem. (Gre proti gradu, ter se ozira v okna.)

Born (ki jo že opazuje odkar je prišla). Tukaj je moja nevesta, ravno prav pride; sedaj bom nekoliko rekognosciral. (Umakne se iz lope, ter se skrije za njo.)

Poliksena (pride nazaj). Vse je še tiho i mirno v gradu. Sedaj pa se zmuzam prav tiho noter. (Obrne se proti gradu.) Rada bi vedela, če ptuji grof tudi spi? Se ve da bo, naj le prav dobro spi. (Gre proti gradu.)

Born (se je tačas že splazil na drugo stran, ter jej gre naproti, kakor bi prišel iz grada). A, glejte si no, moja krasna grofinja, res, prav srečno naključje vas sem pripelje.

Poliksena (zelo prestrašena; sama saboj). O bog, tukaj je ptuji grof! (Vsa zmešana obstane, katica se trese v njenih rokah, nekolikokrat pogleda grofa, pa zopet urno obrne od njega oči, konečno zabrne glavo na stran, ter govori tiho.) Ko bi sedaj le kak predmet tukaj bil!

Born. Zakaj pa ste tako zmešana, krasna grofinja? Sem vas mar v kakem prijetnem opravilu motil? — Nočem biti nadležen, tedaj odidem.

Poliksena (sama saboj). Oh, kako je vroče!

Born. Ali pa dovolite, da ostanem, da porabim ta krasni i pripravní trenotek seznaniti se ožeje z bitjem, čegar rokam imam zaupati srečo svoje bodočnosti. Dovolite, da ostanem!

Poliksena (ga pogleda, pobesi oči a prikimaje z glavo reče). Le tukaj ostanite!

Born. Akoravno mi je drago to dovoljenje, vendar je hočem še le potem porabiti, ako me prepričate, da vam nissem nadležen.

Poliksena (odmaje z glavo, da ne).

Born. Iz ust vaše častite mamá vem, kako znate dobro čas obračati, duha izobraževati, da nobene minute po nepotrebnem ne potratite; če je bil ta trenotek nemara posvečen kakim posebno priljubljenim študijam, bilo bi mijako žal, da sem vas motil.

Poliksena. Ne, jaz nissem sedaj ničesar študirala.

Born (začuden). Cvetice vidim v vaših krasnih rokah.

Poliksena (brž skrije roki).

Born. Gotovo je bilo to trenotje posvečeno botaniki? Ta kitica —

Poliksena (pokaže nekako ponosno cvetice). Kaj niso res zale? — Sama sem jih natrgala.

Born. Težko je kitico v vaših rokah dovoljno opazovati; pri tej krasnej, majhnej ročici bi človek lahko pozabil vse cvetice na svetu.

Poliksena (v hudi zadregi, kam bi skrila roki, da ne bi je videl). Ah, saj nij res!

Born (se vedno bolj čudi). Gotovo! Vendar po vrtnicah i potočnicah, po nageljcih, tulipah i ponižnih šmarnicah, katere je vaša roka tako lepo skupaj povila, lahko po pravici sodim, da ljubite botaniko najbolj.

Poliksena. Botaniko? (Nekako dvomljivo ogleduje kitico, ter opazuje vsako posamezno cvetko natanko potem pa ponavlja z glavo majé.) Botaniko?

Born. Ali se mar motim, tedaj botanika nij vaša ljubljenska?

Poliksena (prikima: Da, kazaje kitico). Pa tukaj nij nobene botanike zraven.

Born (jako osupnen pogleda jo. se čudé, ter pravi sam pri sebi). Kaj to pomeni?

Poliksena (sama saboj). Oh jej, gotovo sem kaj neumnega povedala!

Born (sam saboj). Čudno! (Glasno.) Verjamem, da se človek ne more z vsemi vednostimi z enako gorečnostjo, enako pridnostjo pečati; učenje starih je, kaj ne, krasna grofinja, kateremu ste posebno vdani, katero s posebno ljubeznijo gojite?

Poliksena (molči, videti je, v kakej zadregi se nahaja).

Born. Iz ust vaše matere i barona vem, da stare posebno ljubite i čislate.

Poliksena. Da, saj je v katekizmu: spoštuj starost.

Born (stopi par korakov nazaj, ter stoji, kot okamnel).

Poliksena (sama saboj skrivaj ga pogledovaje).

Kaj mu to tudi nij prav? — Saj so me tako učili gospod fajmošter.

Born (sam saboj). Pri moji veri, sedaj me zapušča pamet. Ali sanjam, ali bedim, ali pa me imajo za norca? (Gleda jo pazljivo.)

Poliksena (sama saboj). Sedaj sem ga pa morda celó vjezila; gotovo ne mara za stare ljudi, to pa nij lepo.

Born (se jej bliža). Povejte mi, krasna komtesa, katerega junaka v starih časih najbolj občudujete, kateri je vaš ljubljenec, — ali Herkul, Ulys, Achill ali Hektor?

Poliksena. Hektorja imam rada, je prav priden fant; sicer je še le osem dni tukaj, pa oče ga zeló hvalijo; Achill je pri konjih, o tem ne vem dosti, Lisa pa še ne poznam ne.

Born (sam saboj). Ta reč nij po pravici; vendar kar v tem tiči, moram vedeti, kar naglo bom razvozljal to zanjko. (Resno se jej približa.) Kako se imenujete?

Poliksena (osupnena, vsklikne boječe). Poliksena — ne, nij res, Aurora!

Born (prime jo lahko za roko). Aurora? Povejte mi, pa odkritosrčno, ali ste se zmeraj imenovala Aurora?

Poliksena (skuša odtegniti rokó, oči ima vrpte v tla, strah i zadrega jej jemljeta sapo).

Born. Odgovorite mi pošteno i brez bojazni; gotovo se še nijste nikoli v življenju zlegali.

Poliksena (odkima, da ne).

Born. Ta usta se tedaj ne smejo oskruniti s prvo lažjo; ali ste se zmeraj imenovala Aurora?

Poliksena (ga sramežljivo pogleda, ter počasi odmaje z glavo, da ne).

Born. Vi se imenujete Poliksena?

Poliksena (prikima: Da).

Born. Tedaj tudi niste hči grofinje Artemizije?

Poliksena (odmaje, da ne).

Born. Ali mi hočete tudi povedati, kedo ste?

Poliksena (polglasno i zaupljivo). Ne smem.

Born. Le povejte mi a zanesíte se na moje molčanje, jaz vas ne bodem spravil v zadrego; od mene ne bo nihče izvedel, kaj ste mi zaupala. Kedo ste?

Poliksena (potihoma skoraj na ušesa). Poliksena sem.

Born. Hči grajskega oskrbnika?

Poliksena (prikima: Da, potem pa skrivnostno).

Ali! (Naznani položivši prst na usta, naj molči).

Born. A hišina je mlada grofinja?

Poliksena. Da, že od danes zjutraj.

Born. A zakaj morate vi predstavljati grofinjo?

Poliksena. Tega pa ne smem povedati.

Born. Meni vendar, ker znam molčati.

Poliksena. Veste, jaz prav za prav še sama ne vem.

Born. A tudi nijsi nič slišala od grofinje ali komtese, kakošen namen ima ta zamenba?

Poliksena. Komtesa je dejala, da je to le šala.

Born. Šala? Čudno! (Premišljuje, ter se nekoliko odstrani od Poliksene.) Ali je res samo šala? Ali je mar gospa modrost kaj slišala o mojih malih muhah, ter se hoče sedaj en masque o resnici te reči prepričati, me dražiti, ali pa celó osramotiti i odpraviti? Hm, to bi bilo mogoče. Ali je pa že morda svoje učeno srcé komu drugemu podarila — tant mieux, comtesse Aurore, jaz sem tako vljuden — (ozre se po Polikseni) ter odjenjam.

Poliksena (ki ga boječe opazuje, približa se mu bojazljivo). Veste, name ne smete biti hudi.

Born. Ne, ljuba moja, gotovo ne.

Poliksena (mu zre v obraz). Jaz pa vendar spoznam, da vam nij prav, ker nijsem grofinja.

Born. Ti se motiš, blago dete.

Poliksena. Vidite, jaz ne morem nič zato, da nijsem grofinja.

Born. Ravno toliko, kakor morejo one zato, ki so grofinje.

Poliksena. A da sem morala grofinjo predstavljati, zato zopet nič ne morem, komtesa mi je ukazala a morala sem storiti; o bog, jaz sem dovelj prestala pri tem.

Born (se obrne proti njej). Ubogo dete!

Poliksena. Da, verjemite mi, to nij malenkost, biti grofinja; no, saj vi boste to sami vedeli, ker ste grof.

Born. Kaj pa da. (Približa se jej prijazno.)

Poliksena. Moj bog, taka komtesa grofinja mora mnogo vedeti, a jaz ne vem prav nič.

Born. Prav nič?

Poliksena. Da, prav nič! Jaz ne vem, kako se imenuje grški bog, jaz tudi ne vem nič o tistih možeh, ki so umrli pri Trpilah, a tudi ne vem, zakaj so umrli —

Born. Tega ne veš?

Poliksena. Se ve da ne, meni je jako žal, da so umrli, zarad mene bi lahko še vsi živeli.

Born (smehljaje se). Jaz bi tudi ne imel nič zoper to.

Poliksena. Vi gotovo veste, zakaj so možje umrli?

Born. O pač!

Poliksena. Nu, potlej je prav, zato meni nij treba ravno vedeti.

Born. Nij ravno potreba. Kršanski nauk pa znaš?

Poliksena. Da! Le vprašajte našega gospoda fajmoštra, ta so imeli vedno veselje nad mano, ter so mi tudi lepe knjige podarili, ker sem bila tako pridna. (Med tem prizorom se prikaže Moric parkrat pri oknu v gradu; videti svojega gospoda z mlado grofinjo, se zopet odpravi, brez da bi kaj motil prizor.)

Born. Razun krščanskega nauka se nijsi nič učila?

Poliksena. Ne, ah prav nič ne! Presti

znam sicer prav lepo, šivati i plesti tudi, kuhati i peči, to se že tako vé; druge reči, ki se tičejo gospodinjstva, tudi nekoliko razumem, to me je naučila blaga stara Kristina; več pa ne znam.

Born (polglasno). Če je to pač toliko vredno, kot mythologija?

Poliksena. Stara grofinja pravi, to vse skupaj nij nič vredno.

Born. Tako pravi?

Poliksena. Tudi se je sedaj, ko je prišla iz mesta, z očetom zeló prepirala, ker me niso spodobno odgojili, ter me pustili tako divjo i neolikano.

Born. Zavida ti zdravje tvoje duše.

Poliksena. O ne, zarad mojega zdravja se grofinja nič ne briga; dejala je le, da ne bi se jaz popolnoma zanemarila, a da bi postala vsaj človek, ker sedaj nijsem človek, hotela je za me skrbeti, ter me izrediti za hišino, a morala sem tekoj v sobo k francoskej gospodični.

Born. Ubogo dete, tako hoté tedaj krasne kalí, ki jih je vsadila mati narava v tvoja prsa, zamoriti po pritepenej Francozinji!

Poliksena. Tega ne vem, a hudo se mi je pa godilo od tačas, lahko verjamete.

Born. Zakaj, ljubo dete? Povej!

Poliksena. Ves božji dan moram sedeti pri gospodični v sobi, ona vedno govori, a jaz je ne razumem; sedaj ne smem več na travnik ali na

vrt k svojim golobčekom; veste, golobčke morate videti, ti so jako zali; pa jaz jih sedaj tako redkokrat vidim, a k vsemu, kar rečem, pravi gospodična: Fidon!

Born. Ta grda gospodična!

Poliksena. Da, prav hudo se mi godi, o bog! pa bode še huje, ako bodem morala z grofinjo v mesto. Prav žalostna sem, kader na to mislim.

Born. Ali si že videla kako mesto?

Poliksena. Ne še, tudi ne želim katero videti.

Born. Mesta so lepa, gotovo ti bodo všeč.

Poliksena. O ne, ne, nikoli! Naj bodo še tako lepa, jaz jih nočem videti. Na deželi je lepo. Kaj niste radi na deželi?

Born. Prav rad!

Poliksena. Zakaj pa ste v mestu?

Born. Ljubo dete, dokler nosim to suktnjo, mi nij dopuščeno iti i bivati, kamor i kjer se mi poljubi.

Poliksena. Ne? Pa jo slecite.

Born. To se morda zgodi; dokler pa jo nosim, moram iti tje, kamor me kličejo, a ostati tam, kjer mi zapovedó ostati.

Poliksena. Zapovedó? Saj ste grof, kedo pa vam more kaj zapovedati?

Born. Mnogo, mnogo ljudi, ljubo dete?

Poliksena. Tega nijsem vedela. Stari grofinji pa ne sme nihče zapovedati, ta ukazuje vsem ljudem, i če le zine, že tekó oče, kar le morejo.

Born. A jaz moram tudi teči, ako mi je ukazano; vidiš, tega je samo moja suknja kriva.

Poliksena. I pa jo slecite, to grdo suknjo.

Born. Kaj ti nij všeč?

Poliksena (zmajuje z glavo). Ali nosijo vsi grofi takove suknje?

Born. Vsi grofi, ki so husarji!

Poliksena. Vi ste husar?

Born. Kako pak.

Poliksena (počasi, kot bi si to sama razlagala). Husar i grof! Kedo pa je več?

Born. To določi čas i okolščine.

Poliksena. Tako! Čujte, kaj pa pomenijo ti pisani trakovi a ti lični mali križci, ki jih imate na suknji; ali nosijo vsi grofi takove križce?

Born. Vsi sicer ne, ali dan današnji prav mnogo.

Poliksena. A kaj pomenijo ti lični križci?

Born. Kaj pomenijo? — I no, oni pomenijo, da je bil tisti, ki jih nosi, prav pridni.

Poliksena. Tedaj ste bili vi tudi pridni? To je lepo. Jaz sem bila tudi pridna, zato so mi pa dali gospod fajmošter knjige. Ali so vam takove tudi gospod fajmošter dali?

Born. Ne, ljuba deklica, temveč cesar.

Poliksena. Oh ti moj bog, cesar! Tedaj vé cesar, da ste pridni?

Born. Da, kajti ondi, kjer je bilo treba pridni biti, je bil naš junaški cesar vedno prvi.

Poliksena. Prav, prav, to me veselí!

Born. To te veselí!

Poliksena. Da, veseli me, da ste pridni, a potem me tudi veseli, da vam je cesar podaril križce, kajti prav lični so. (Ogleduje njegove redove z otročjim dopadajenjem.)

Born. Akoravno so lični, imajo vendar svojo nadlogo; kajti vedi, moje dete, s temi trakovi me je cesar dvotero zavezal, vselej iti tje, kamor me hoče poslati.

Poliksena. To je cesar prav zvito naredil; pa meni nij všeč.

Born. Tebi nij všeč? Zakaj?

Poliksena. Nu, jaz mislim, ko bi postavim vi zopet kedaj želeli priti k nam, a cesar ne bi tega hotel, ter bi vas kam drugam poslal, morali bi iti tje, kamor bi on hotel.

Born. Da, to bi moral.

Poliksena (zmajuje nezadovoljno z glavo). Hm!

Born. Ali bi ti bilo ljubo, ko bi zopet sèm prišel?

Poliksena (pobesi oči, ter molči).

Born (jo prime za rokó). Vprašam, če bi ti bilo ljubo, ko bi zopet prišel?

Poliksena (prikima prijazno: Da).

Born. Res?

Poliksena (prav tiho). Res!

Born. Blaga, ljuba deklica! (Jo objame.)

Poliksena. O jej, moja kitica!

Born. Komu pa poneseš to kitico?

Poliksena. Ponesem — kitico? (Vzdihne.)

Nikomur!

Born. Nikomur? Saj si jo sama natrgala?

Poliksena. Sama!

Born. A na koga pa si mislila, ko si jo
trgala?

Poliksena (zarudi, obrne se v stran, ter pokrije
oči z roko).

Born. Ali hočeš meni dati kitico?

Poliksena (ostane kot prej).

Born (prime kitico z njeno roko vred). Sveta na-
rava, kako nepremagljiva si ti! Le mudite se ure
i ure pred zrcalom, ljube dame, nobena trudapolna
učenost, nobena umetnost vam ne more podariti
te krasote, ne more pribarvati na vaša lica te krasne
rudečice.

ŠESTI PRIZOR.

Prejšnja. Ajant, (tekoj potem) Aurora. (Oba prideta iz
grada.)

Ajant. Aha, tukaj je milostiva komtesa!

— Hišina Poliksena vas išče po vsem gradu.
(Odide nazaj.)

Poliksena. Oh jej!

Born. Slišiš, deklica, kar si mi zaupala, ne smeš povedati nobenemu človeku, razumeš, nobenemu človeku! — Ti ostaneš še za naprej grofinja —

Poliksena. Že prav!

Born. Tudi si še-le ravnokar prišla k meni le-sem, razumeš? Vzemi svojo kitico, ter mi jo dobro shrani.

Poliksena (vzame kitico, ter prikima: Da).

Born (sam saboj). Hočem vendar videti, bodem li zadel pravo ali ne pri tej dami. (Zapusti Polikseno.)

Aurora (pride iz grada). Milostiva komtesa, mamá prosi, da bi tekoj prišla k njej. (Dvomljivo opazuje oba.)

Born (sam saboj). Ona še vedno igra svojo nalogo, jaz bodem igral tudi svojo, bomo videli, komu bodo na zadnje ploskali.

Aurora. Slišite, milostiva komtesa?

Poliksena. Že grem.

Born. Komtesa je ravnokar prišla iz vrta.

Aurora. Ravnokar, gospod grof?

Born. Ta hip; hotel sem biti tako srečen, ter grofinjo zabavati kaki četrť ure, pa menda se jej mudi, ker noče niti čakati niti govoriti.

Aurora. Komtesi se gotovo dozdeva, da jo milostiva mamá že dolgo čakajo.

Poliksena. Se ve da.

Aurora. Milostiva komtesa bi tedaj jako prav storila, da bi tekoj šla k milostivej mamá. (Pomigne jej skrivaj nevoljno, naj gre.)

Poliksena. Saj grem. (Ostane.)

Aurora. Blagovolite le tekoj iti, mamá čaka.
(Skuša jo odpraviti.)

Poliksena. Sedaj grem precej. (Gre počasi.)

Born. Ali vas smem spremiti, krasna grofinja?

Poliksena. Ne vem.

Aurora (stopi brž na drugo stran k grofu). Prav bi bilo, gospod grof, ko bi pustili komteso samo iti, milostiva grofinja hoté nekaj važnega ž njo samo govoriti.

Born. Tako? Potem nočem motiti. Da se zopet vidimo, krasna grofinja!

Poliksena. Da, da! (Aurora jo konečno odpravi v grad.)

SEDMI PRIZOR.

Grof **Born.** Aurora. **Moric** (pri oknu).

Born (sam saboj). Sedaj bodem videl. (Pokloni se hladno Aurori, ter gre proti vrtu.)

Aurora (osupnena po tej malomarnosti grofovej). Vi hočete obiskati vrt, gospod grof?

Born. Da, ljuba gospica!

Aurora. Gotovo vas bode zanimival, posebno če ste prijatelj botanike.

Born. Jaz cenim to vednost po zasluženji,

vendar sam nijsem imel časa ni prilike prodreti v njene skrivnosti.

Aurora. Botanika je moje najljubše učenje, a menim, da njej gre krona izmed vseh drugih vednosti; njej, blagodarnej, koje velikanski namen je blagor človeštva, njej, ki nam zapre smrtna vrata, ter odpre pot v življenje, med tem ko so koristi, ki jih dajo druge vede ljudem, jako dvomljive, da, mnoge nimajo skoraj drugega namena, nego človeškega duha zapeljati v labyrinthe, iz katerih nobena prijazna Arijadna ne pokaže izhoda. Ako jo pa smemo s prepričanjem imenovati najblagodarnejšo, najprijaznejšo vednost, tako tudi nij nobena, ki bi se sama po sebi tako izplačala, tako razveseljevala človeško srcé, kot ravno rastlinoznanstvo, a gotovo zasluži Apollonov sin, odgojenec Chironov, božji Asklepij, da so ga stari svojim blagotvornim božanstvom prištevali.

Born (sam saboj). Ali me hoče sè svojo učenostjo ustrašiti, ali se mi prikupiti, to bi rad izvedel! (Glasno.) Da, stari so sè svojim božjim Asklepijem popolnoma prav ravnali, vendar povejte mi, krasno dete, ali je vaša komtesa tudi prijateljica botanike?

Aurora. Ne, ona ima druge učenosti —

Born. Na primer? Kajti sami lahko razumete, da me jako zanimiva, svojo nevesto, kolikor moč, spoznati, ter da mi bode vse, kar mi more pojasniti njeno nagnenost, njeno mišljenje, ravnanje, njene najljubše vednosti i tako dalje, jako po všeči.

Aurora. To umejem.

Born. A do koga se smem tedaj z večim zaupanjem obrniti, nego do vas, ki ste vedno pri komtesi, a katerej je gotovo razkrila vso svojo dušo.

Aurora. Motite se gospod grof!

Born. Gotovo ne! Ker mi je, ljuba moja gospica, vsa zunanost mlade grofinje jako všeč —

Aurora. Tako?

Born. Da! — Zato želim, draga moja, da me tudi nekoliko podučite, kar se tiče njenega duha i srca.

Aurora. Jaz, gospod grof?

Born. Da, da, vi, moje krasno dete!

Aurora. Odpustite, gospod grof, mislim, da bi bilo bolj gotovo, da bi, mestu da negotovim sporočilom družih zaupate, raji blagovolili to sami prevzeti, ter grofinjino duhaplnost i srce preiskati, potembi —

Born (stopi k njej). Vi, krasna gospodična, mi tedaj n očete v tej zadevi pomagati?

Moric (se prikaže pri oknu).

Aurora. Ne čutim se zmožno zadostiti vašim zahtevam.

Born (sam saboj). Ustrašiti me nij hotela, ali kaj sicer namerja, tega ne vem. (Glasno.) Vi ste nekako črna, blaga gospodična? (Prime jo za brado.)

Moric. Grom i strela! (Zapusti okno.)

Aurora. Nikakor ne, gospod grof.

Born. Ako imate kako skrivno skrb, razodenite

se mi; morda vem pomagati, ali vsaj zljajšati s prijaznim sočutstvom.

Aurora. Hvala, gospod grof.

OSMI PRIZOR.

Moric. Prejšnja.

Moric (pri vratih). Komaj je odšla njegova nevesta, pa že tiči pri mojej.

Born. Zaupajte mi, ljuba gospodična!

Moric (urno pristopi). Nijmate ničesar poročiti, gospod kapitan!

Born (sam saboj). Ravno prav! (Potihoma Aurori z nekako nevoljo.) Ta strežaj naju vedno moti! Da bi ga zlodej! Jako neljubo mi je, da naji je zopet dobil skupaj. Kakor veste, takovi strežaji radi klepetajo, komtesa bi lahko izvedela, a to bi me pripravilo v zadrego. Moram vas zapustiti, zala gospodična, da ne bi imel prilike, kaj napačnega misliti. (Glasno.) Z bogom gospodična! (Odide v grad.)

DEVETI PRIZOR.

Aurora. Moric.

Aurora. Človek bi kar znorel — nesrečna misel! (Hiti proti gradu.)

Moric (jej zastopi pot). Stoj, stoj! Kam pa hočeš iti, moja zala ne —? (Sam saboj.) Grom i strela, jezik za zobmi!

Aurora. Pustite me, se mi mudi.

Moric. Za hip vendar lahko ostaneš pri meni, imam ti nekaj prav važnega povedati.

Aurora. Vi meni?

Moric. Jaz, jaz!

Aurora. Le brž, jaz ne utegnem!

Moric. Tekoj! Naj prej ti moram povedati, kar že sicer veš, da si neizrečeno zala.

Aurora. Povejte, kar je važno!

Moric. Potem tudi, da te imam rad, zelo rad.

Aurora (hoče nevoljna oditi).

Moric (jo zadržuje). Sedaj pride važno, le nikar mi ne uidi!

Aurora. Ta zopernež! O nesrečna misel!

Moric. Da se bode moj gospod kapitan oženil z mlado grofinjo, to že veš.

Aurora. Jaz moram iti. (Se mu iztrga.)

Moric (jo zopet vjame). Je da bi te vendar!

Postoj no za hip! Tedaj, to veš; da se bodem pa tudi jaz ženil, tega pa še ne veš.

Aurora. Dobra sreča! Sedaj me izpustite — sicer —

Moric. A katero bodem vzal, tega še tudi ne veš.

Aurora (se skuša oprostiti). Meni nij prav nič mar!

Moric. Nič mar? To nij res, mar bi ti bilo, ko bi vedela, a ko bi ti smel povedati.

Aurora. Poslednjikrat, pustite me, sicer —

Moric (jo drži). Pa kmalu bo očito, potlej boš vesela, zeló vesela; jaz bi ti lahko že sedaj naredil to veselje, kajti jaz, jaz že vem, kar mi je treba vedeti, pa ne smem, dokler se ne naspi, potlej boš vse izvedela. Tvoja sreča je gotova, moja golobičica! Zato bodi le vesela i dobre volje, a ne tako šopirna, proti meni že vsaj ne, kajti midva bodeva en pa — e hudirja, jezik drži!

Aurora. Dosti dolgo sem prenašala vašo surovost, če me sedaj ne —

DESETI PRIZOR.

Baron **Bergen** (pride iz grada). **Prejšnja.**

Aurora. Ah, gospod baron, ravno prav pridete, da me osvobodite nadležnosti tega človeka.

Bergen. Aj, prijatelj, kaj pa počneš, ali se to spodobi?

Moric (izpusti Auroro). Se ve da se spodobi, to se pravi, sedaj se še ne spodobi, no hahaha, pa kmalu se bode!

Bergen. Pojdi, pojdi, prijatelj, a nikar nas ne sili, da se pritožimo zarad tebe pri gospodu kapitanu!

Moric. Pritožite, zakaj? Gospod kapitan je preskrbljen, a menim, da ne bo imel nič zoper to, če se tudi kak drug pošten človek preskrbi.

Bergen. To je vse prav, ali sedaj le pojdi, prijatelj!

Moric. Dobro! (Prav zaupno mu na ušesa.) Čujte, ko bi vi vedeli, kar vem jaz, sedaj se ve da ne smem povedati, pa le počakajte, da se naspi, potlej se boste čudili! — Je že vse v redu, prav dober star možiček je to, no boste že izvedeli! (Odide pa se zopet vrne.) Vi ostanete gotovo sedaj sami pri dekletu? Nu, to nič ne dé. Vi ste že precej star gospod, ter ste tudi dosti pošten videti: le tukaj ostanite, pa pazite dobro, da se ne približa moj gospod kapitan dekletu, kajti ta je ves vražji. (Aurori.) Nu, le nekoliko še potrpi, ne bodeš več dolgo čakala, potlej je vse v redu, potlej bom že sam nekoliko pazil. (Odide v grad.)

ENAJSTI PRIZOR.

Baron Bergen. Aurora.

Bergen. Kakove neumnosti pa čenča ta človek, a kako ste razpaljena grofinja?

Aurora. O neugodna, nesrečna misel!

Bergen. Katero pa mislite, krasna grofinja?

Aurora. Ah žalibog! svojo lastno, to nesrečno zamembo! V kakove zadrege me je že pripravila, a kako nas oddaljuje od namena, mestu da bi nas približevala!

Bergen. Jaz ne razumem popolnoma; kaj se grof ne vede tako, kakor smo mislili i kakor je bilo pričakovati od čarobnosti, katero vzbuja vaša lepota i duhapolnost?

Aurora. Ah ne, ne, ne, nič več ne! Pri najinej prvej zabavi sem sicer zapazila natanko, da je bila zmaga, katero so pridobile moja učenost, moja duhapolnost, moje nenavadne misli i čutila, popolna, pa sedaj —

Bergen. Nu sedaj?

Aurora. Se je začel naenkrat umikati, ogenj, ki ga je prej ogreval, se je ohladil, začel se je s Polikseno pečati, zahteva od mene pojasnila o njenej izobraženosti, nagnenosti, o mislih i čutilih te nerodne stvari, katero je — lepo vas prosim, baron,

— katero je zapazil, zapazil, tukaj, na tem mestu, kjer stojim!

Bergen. Čudno, zeló čudno, komaj verjetno!

— Sicer se dá to grofu spregledati —

Aurora. Spregledati? (Srdito.) Kaj, baron, ali sanjate? — Spregledati?

Bergen. Mislim —

Aurora. Ne, ne, ne! Ah, baron, a poslušajte še-le, kaj me dela popolnoma nesrečno, kaj me pripravi v obupnost; rudečica me obliva, ko to priznavam, jaz umrjem, umori me sramota — ali vi, baron, vi vedite to, on, samo on je enak idealu, ki ga nosim v svojih prsih, on, samo on je mož, vreden moje ljubezni; ah baron, a jaz, jaz ga ljubim! (Plane v lopo, ter se zgrudi, zakrivša obličje, na stol.)

Bergen (sam saboj). Slabo upanje! Kaj hočem tu početi? Zagovarjati, tolažiti? No to si bodem premislil. V njenem sedanjem stanu upotrebiti trenotek, da bi — ne, to ne gre, to se pravi čas kvariti; ali hočem —

Aurora (plane kvišku, ter hiti k baronu). A vi ga hočete opravičevati? Kako, baron, kako ga hočete opravičevati?

Bergen (v zadregi). Se ve da je nekoliko težavno.

Aurora. Težavno, recite: nemogoče!

Bergen. Res je, nemogoče!

Aurora. Da, nemogoče! Pa vi ste vendar mislili prej, da bi se dalo to spregledati, saj ste rekli —

Bergen. Da, jaz sem res mislil. (Sam saboj.)
Neumnost!

Aurora. Kaj, kaj ste mislili?

Bergen. Mislil sem, krasnag rofinja, da ne-
hvaležni, zaslepljeni nij vreden, da bi le najmanjši
nemir navdajal to blago srcé; ves moški rod, ki
vas časti —

Aurora. Molčite, molčite, baron! — Kaj
mi je mar ves moški rod, ves rod ima edino tega,
ki bi bil mene vreden!

Bergen (sam saboj). Ta bi bila prava!

Aurora. O baron, ako si hočete pridobiti
neminljivo pravico do moje hvaležnosti, govorite,
kako, kako se dá on opravičiti?

Bergen (sam saboj). Lahko jej povem, od te
strani se nij več bati. (Glasno.) Opravičiti se že dá,
a nič čudnega nij, da se on, hoteč skleniti z do-
mačo hčerijo sveto zvezo, umiče namišljeni i tako
nevarni hišini, ker so vtisi, katere ste napravili vi,
krasna grofinja, njegovemu srcu —

Aurora. Ah, baron, kateri bog prebiva v
vas, ter govori iz vaših ust! Kako zaslepljena, kako
kratkovidna, slepa sem bila, smo bili vsi, da nijsmo
na to mislili! O kako prav sodite! Moj bog, kako
je bilo mogoče, kako je mogel, da ne bi bil običajev
i dostojnosti oskrnil, tukaj v hiši — o izvrstno,
izvrstno, baron! Ne, odslej ne bodem nič več za-
upala svojemu razumu, ker me je sedaj tako ne-
navadno zapeljal. Vendar še nij nič izgubljenega,

nič, odložila bom to našemljenje, kot grofinjo me zopet vidi. Prve, neizbrisljive vtise, ki jih je napravila hišina, naj poviša, dokonča grofinja. Baron, zanašajte se na mojo vedno hvaležnost. Da, res, ko ne bi bila osodina volja, da moram biti grofova nevesta, baron, vas, vas bi ljubila. (Hiti v grad.)

Bergen. O ko bi le še sedaj napravila osoda kako napačnost! (Gre za njo.)

Četrto dejanje.

Gledališče, kakor v prvem dejanji.

~~~~~

PRVI PRIZOR.

Grof **Born** (sam, pride izmed prvih kulis na strani, kjer je lopa).

Poizvedel sem dovelj, a to ne zastonj. Jako častitljiv mož je fajmošter! — Ko bi mu bili le vsi ljudski učitelji enaki. Kako blago i žlahtno zna pokrivati slabosti svoje milostive graščakinje, a črnsi, ki mi jih je načrtal o malej Polikseni, ka-

žejo jo popolnoma kot čisto, nepokvarjeno dete naravno, ozalšano z najboljšim srcem. A potem oni pošteni vojak — no, le veseli se blaga Poliksena, temu bode pomagano. Nekoliko utrujen sem. Hočem tukaj počakati, da se visokej gospôdi poljubi poprašati po meni. (Vsede se v lopo.)

DRUGI PRIZOR.

Poliksena. Grof Born.

Poliksena (v svojej prvotnej obleki, kitico v nedrji, pride iz grada s košaro, ki je pokrita s prtičem). Hvala bogu, sedaj je prestano. Jaz nijsem več grofinja, sedaj je vse dobro! Komtesa Aurora se je zaprla s francosko gospodično, ter mi je naročila, naj tekoj slečem grofinjino obleko; to sem jako rada storila, ter sem mislila, da je vse dobro, pa ne, stara grofinja, ki me je srečala v dvorani, pogledala me je nekako trpko — jeznega obraza.

Born (se dvigne, ko se približa Polikseni, posluša njen samogovor, ter potihoma govori vmes). Uboga deklica!

Poliksena. Zakaj je neki huda? Da ne znam predstavljati komtese, to sem jej sama povedala, pa ona je vendar hotela; kaj morem jaz za to, da se nij dobro izšlo!

Born. To nij ravno vzrok, da je huda.

Poliksena. O moj bog, sedaj si kaj domislil!

Born. Nu?

Poliksena. Ptuji grof me je izdal!

Born. Misliš?

Poliksena. Da, da, temu sem povedala, da nissem grofinja, a ta je šel, ter me izdal!

Born. Fej Poliksena, da kaj tacega o meni misliš!

Poliksena. To pa nij lepo; saj sem ga vendar prosila, naj me ne izda, ne, to nij lepo zanj!

Born. Se ve da ne bi bilo lepo!

Poliksena. Če je pa tudi le res, da me je izdal?

Born. Vendar dvomiš?

Poliksena. Ne, ne verjamem — ne verjamem!

Born. Prav imaš, Poliksena!

Poliksena. Saj mi je obljubil, a bil je tako dober, tako prijazen, jaz nikdar ne verjamem! Čakaj, vprašala ga bodem, kader ga zopet srečam. Če mi bode le odgovoril, sedaj, ko nissem več grofinja. — (Pobesi oči, ter stoji nekaj časa premišljevaje potem pogleda kvišku, ter pravi z blagim smehljajem.) Menim, da vsaj!

Born. Meniš? Ne motim se!

Poliksena. Oh, kako sem vesela sedaj, da imam čas, iti doli v vas, da vidim, kaj počne ubogi mož i mala Gustika! Prinesem jim prav lepih

reči, katere sem izprosila v kuhinji od francoskega gospoda. Da bi me le nihče ne srečal; — grof me vsaj ne bo srečal, kako pa bi prišel v vas; le kar hitro tje doli! (Odpravi se na pot, grof Born stoji pred njo.) Ah! (Brž postavi košaro zase na tla, ter jo skuša skriti.)

Born. Kaj pa ti je, blago dete, zakaj si se ustrašila?

Poliksena. Vi ste me ustrašili!

Born. To mi nij ljubo. Strašimo se samo reči, ki nam niso prijetne; jaz sem ti toraj neprijeten, odpusti! (Hoče iti.)

Poliksena. Ne, ne, to ravno ne, jaz sem le mislila, — ker —

Born. Ker sem te tako nenadoma, tako nepričakovano prehvapil; ti se nijsi mene več spominjala, nič več name mislila, a sedaj pridem tako naglo —

Poliksena (globoko vzdihne, ter opre oči v tla).

Born. Ali kaj, si se mar mene spominjala, morda name mislila?

Poliksena (prikima, da je nanj mislila).

Born. Res, ali si, blaga deklica? Sedaj mi pa tudi povej, če si se prijazno spominjala name?

Poliksena. Huda sem bila!

Born. Huda, name? Kaj pa sem ti naredil, da bi se mogla jeziti?

Poliksena. Izdali ste me!

Born. Izdal, jaz, kako to?

Poliksena. Da, pri starej grofinji, da sem vam povedala, da nijsem komtesa.

Born. Ali moreš to verjeti o meni?

Poliksena. Popolnoma se ve da nijsem mogla verjeti, ali —

Born. Nu, ali?

Poliksena. Da, vidite, komtesa i stara grofinja ste zeló hudi name, a ker ne vem, zakaj ste hudi, zato sem mislila, da ste me vi izdali.

Born. Sedaj bi imel jaz uzrok biti hud nate; kako moreš tako hudobno o meni soditi i misliti, da bi svojo obljubo tako lahko pozabil.

Poliksena. Ne jemljite mi to za zeló, jaz dobro previdim, da nij bilo prav; prišlo je le od tod, ker nijsem vedela, zakaj ste grofinji hudi. Vi gotovo veste, jelite?

Born. Mislim, da vem!

Poliksena. Povejte mi!

Born. Ne, ljubo dete, ti bi me ne razumela.

Poliksena. Ali je tako težko razumeti?

Born. Hvala bogu, zate že!

Poliksena. Tako? Nu potlej pa tudi ne želim vedeti.

Born. Huda nijsi sedaj več?

Poliksena (prijazno). Ne! (Zaupljivo.) Prav huda tudi ravno nijsem bila. Vi tudi nijste hudi?

Born. Ne, ne, ljubo dete! Ali povej mi, kam pa si hotela ravno kar iti?

Poliksena (v zadregi). Jaz?

Born. Da, ti! Tudi sem videl košaro, ki si jo nesla; kje pa je ta?

Poliksena. Košaro? (Skuša košaro skriti.)

Born (išče košaro). A, tukaj-le je! (Vzdigne jo.)

Poliksena (jako v zadregi). Da, tukaj je!

Born (odgrne prtič). Gledi, jako lepe reči! Kruh, pečenka, kolači, sklenica vina, zala mošnjica z denarjem! Komu pa je vse to namenjeno, komu neseš to?

Poliksena. Komu to nesem? Hočem — moram nesti doli v vas.

Born. Ti moraš, kedo ti je ukazal, kedo te pošilja?

Poliksena. Kedo? Sta — stara grofinja!

Born. Tako, stara grofinja! A h komu te pošilja?

Poliksena. O bog, reven mož je ondi z dvema ljubeznivima, prav ljubeznivima otrokoma, temu je umrla žena, a otroka sedaj nimata matere. On pa nima denarja a sedaj morajo on i otroka iti peš v domovino, otroka pa sta lačna i domovina je daleč, zelo daleč!

Born. A k onemu revnemu možu pošilja te stara grofinja?

Poliksena (z na pol zaprtimi očmi prikima: Da).

Born (jo ostro pogleda). Stara grofinja, jeli?

Poliksena (se skuša odtegniti njegovemu pogledu).

Ah, vi znate tudi tako vprašati!

Born. I no, meni se čudno zdi, ker mi je

francoski kuhar ravnokar pravil, da si dobila mnogo reči pri njem v kuhinji, a ker vidim sedaj vse te reči tukaj v košari —

Poliksena. Francoski kuhar vam je to pravil?

Born (skrivaj potiplje mošnjjo). Da, tudi mi je pravil, da si odprla svojo hranilnico, ter vzela ven tri tolarje, da bi jih nesla ubogemu možu!

Poliksena. Oh, kako pa to more vedeti, saj sem bila čisto sama, ko sem to storila.

Born. Kaj storila? Ko si tri tolarje vzela?

Poliksena (zakrije sramežljivo oči z roko).

Born. Potlej pa nij dala denarja stara grofinja?

Poliksena (globoko vzdihne).

Born. A te reči v košari tudi nijso od nje!

Poliksena. Pa mora tudi vse izdati!

Born. On nij mogel vedeti, da mi ne boš povedala resnice!

Poliksena. Se ve da nij mogel! — Jaz jaz gotovo nijsem prav storila, ker sem se zlagala; sedaj boste pa gotovo zeló hudi, kajti lagati je jako grdo!

Born. Sicer bi moral biti, ali ko bi vedel, da ne bodeš več —

Poliksena (naglo i glasno). Nikoli, nikoli več — saj mi je sedaj skoraj srcé potrlo!

Born. No, naj bode! Tvojo mošnjico si obdržim, tvoj ubogi mož i njegova deca ne potrebujejo hipoma ničesar, so že preskrbljeni, ali s taboj, Poliksena, moram govoriti o važnih rečeh.

Poliksena. Ali jih bodem pa tudi razumela?
 Jaz še vse življenje nisem slišala nič važnega.

Born. Mislim, da.

Poliksena. Nu, tedaj le povejte!

Born. Cesar, ljuba deklica, mi je ukazal,
 da moram tekoj od tod.

Poliksena (zelo prestrašena). Za božjo voljo!

Born. Da, dete moje, jaz moram od tod,
 tekoj od tod!

Poliksena (vzdihne). Tekoj!

Born. Pa grem tudi rad, kajti tukaj nij
 nikogar, kateremu bi bilo mar zarad mojega obstanka
 ali odhoda.

Poliksena (jako vznemirjena).

Born. Nikogar, ki bi želel, da ostanem.

Poliksena (ga pogleda, ter pomaje počasi i po-
 menljivo z glavo, da je vendar nekdo, ki želi).

Born. Kaj, ti mi naznanjaš, da je vendar
 nekdo, ki želi; jaz ne poznam nobenega.

Poliksena (polglasno). Jaz pa.

Born. Ti poznaš katerega? O povej mi ga
 brž, da ga tudi jaz poznam, ki ima še kaj sočutja
 zame; govori, ljuba deklica!

Poliksena (hoče govoriti, pa ne more, po večih
 poskušnjah se obrne v stran).

Born. Ti misliš staro grofinjo?

Poliksena (počasi odkima, da n).

Born. Ali barona?

Poliksena (zopet odmaje).

Born. Ali komteso Auroro?

Poliksena (zmaje silno z glavo). Ne, ne!

Born. Tvoj oče tudi nijso — sedaj res ne vem, kedo bi še bil. Ti molčiš, ti mi ne zaupaš; i no potem bodem le moral oditi, brez da bi izvedel.

Poliksena. Ali ne more cesar nekoliko čakati?

Born. Ne, me potrebuje; sicer ko bi vedel, kedo je, kateremu moj odhod ali obstanek nijsta vse eno, potlej bi lahko —

Poliksena (urno). Kaj bi lahko?

Born. Cesarju pisal, ga prosil —

Poliksena (naglo i prijazno). Ah da, le prosite ga!

Born. On bode pa hotel vedeti, kedo je, ki zahteva, da bi tu ostal, a koliko časa naj bi ostal!

Poliksena. Kedo i koliko časa?

Born. Da!

Poliksena. Kar se tiče časa, lahko rečete, dolgo, dolgo, prav dolgo — ali ta kedo — kedo —

Born. Nu, kedo?

Poliksena. Da, to je težavno! (Vzdihne.)

Born. Zakaj? Zakaj bi ti bilo težavno imenovati osobo, katero gotovo poznaš?

Poliksena. Ali jaz ne morem vedeti, če vam bode tudi prav, da ta osoba kaj tacega želi?

Born. To naj te ne vznemirja; naj bode, kedor hoče, mene bo le veselilo, a potem hočem tekoj pisati.

Poliksena. Da, da, le pišite mu, ali veste, prosite ga, da nikomur nič ne pové — o bog, to je tako težko!

Born. Nu, govori, ljuba deklica!

Poliksena. Ko bi le mogla. — Pa vi me ne smete pri tem tudi nič pogledati

Born. Čakaj, ljubo moje dete, jaz ti bom zljajšal. (Pelje jo v lopo.) Tukaj se vsedi. Tako! tukaj imaš mojo kitico!

Poliksena. Da, to imam še!

Born. Prav tako, moja deklica; vidiš, jaz pojdem iz lope, da me ne vidiš!

Poliksena. Meni je tako tesno!

Born. Sedaj ti povem imena vseh osob, ki so tukaj v gradu, ako čuješ ime one osebe, ki, kakor misliš, želi, da bi tu ostal, vrzi kitico ven.

Poliksena. A vi me ne boste pogledali?

Born. Ne!

Poliksena. Bom poskusila.

Born (zunaj lope). Stara grofinja — baron — tvoj oče — komtesa Aurora — Poliksena?

Poliksena (ki je boječe sedela i poslušala, vrže brž kitico ven, ter si zakrije sè zasterom obraz).

Born (pobere kitico, ter hiti k njej v lopo). Ti si tedaj, moja dobra, ljuba deklica, ti, katerej bi bila moja nazočnost v radost? Stran, ne zakrivaj svojih očes, da čitam v tem zrcalu tvoje čiste duše gotovost.

Poliksena (potihoma i boječe). Ali niste hudi?

Born. Ljubo dete, kako bi se nad tem jezil, kar me dela tako srečnega!

Poliksena. Ali boste gospoda cesarja prosili?

Born. Se ve da!

Poliksena. O meni mu nij treba ničesar pisati, ako nij ravno zelo potrebno; pa recite mu, da morate jako dolgo tukaj ostati, da še sami ne veste, kako dolgo.

Born. To bodem storil. Ali gledi Poliksena, (vsede se k njej) dalo bi se tudi storiti, da bi vedno pri tebi ostal, i da bi mi ne bilo treba pisati.

Poliksena. To bi bilo se ve da jako prijetno, pa saj ste rekli —

Born. Vendar mi moraš prej povedati, če bi ti tudi rada zmeraj, zmeraj pri meni ostala?

Poliksena (prijazno prikima: Da).

Born. Misliš, da ne bi se nikdar naveličala, dolgočasila, obžalovala, če bi morala zmeraj, zmeraj biti pri meni?

Poliksena. O ne, tega se ne bojim!

Born. Ali še poznaš razun mene katerega moža, ali si ga poznala, s katerim bi bila tudi želela vedno skupaj živeti?

Poliksena. O pač, sè svojim očetom!

Born. A razun njega z nobenim?

Poliksena. Ne, ne, z nobenim!

Born. Vidiš tedaj, ljuba deklica, ali sva tukaj, ali na katerem drugem kraji vedno skupaj, to je gotovo vse eno?

Poliksena. V kakem drugem kraji?

Born. Če je res, da si rada pri meni, pojdeš vsaj tudi z manoj, kamor pojdem jaz?

Poliksena. Ali oče bi tudi šli z nama?

Born. Znabiti bi šli z nama.

Poliksena. Potlej že, to bi bilo jako prijetno!

Born. Ali hočeš, da gresta tudi stara grofinja i baron z nama?

Poliksena (zmajuje z ramama). Hm!

Born. I komtesa Aurora?

Poliksena (naglo). Ne, ne, te nij treba!

Born (smehljaje). Dobro tedaj, tvoj oče, ti i jaz?

Poliksena. Da, tako bi bilo prijetno! Kam pa pojdemo?

Born. K meni, na moja posestva, na deželo!

Poliksena (veselo). O krasno, krasno! (Naenkrat žalostna.) Ali bom ondi morala biti tudi hišina?

Born. Ne, ti blaga, nepokvarjena stvar, tebe ne smejo pogubiti naše razvade, naše norosti; ti moraš ohraniti svoje čisto otročje srce, svojo pobožno misel, jaz hočem nad tem čuti, kot nad blagom podeljenim mi po previdnosti božjej; ti ne bodeš niti hišina, niti komtesa, pa tudi dvorska dama ne!

Poliksena. O bog, vi ste sedaj tako resnobni, skoraj se bojim!

Born. Bojiš? Česa bi se ti bala, ti, ki nijsi nikoli nič hudega hotela, nikoli nič hudega storila. Ali se mar zavedaš, da si že kedaj kaj hudega učinila?

Poliksena. Ne, nikoli še ne, a tudi nočem nič hudega storiti, dokler bodem živela!

Born. Prav tako, ljubo dete, a naj ti ostanejo Pimpleides vedno neznane; ti bodeš dobra žena, svojim otrokom ljubeča mati, brez da bi bila študirala slike Rafaelove. Ti pojdeš z manoj!

Poliksena. Da, pa oče tudi; a tam, kamor pojdemo, nij nobene francoske gospodične, a jaz ne bom hišina?

Born. Ne, ne! Ne služila, temveč zapovedovala bodeš. (Objame jo strastno.) Hočeš biti moja žena?

Poliksena. Oh moj bog! (Hoče se mu izviti, on jo lahko stisne k sebi.)

Born. Ojači se, ljubo dete, ter izgovori besedo, ki me zopet spravi s tvojim spolom!

Poliksena. Ne, to ne more nikakor biti! O bog, sedaj res ne vem, kaj namerjate z manoj! (Se joka.)

Born. Moja, moja dobra žena bodeš!

Poliksena (silno odmaje z glavo).

Born. Nočeš? — Potlej tudi prej nijsi govorila resnice.

Poliksena (ga gleda vprašajoč).

Born. Ko si rekla, da me imaš rada, da želiš biti zmeraj, zmeraj pri meni.

Poliksena (sramežljivo i potihoma). To je že res — ali —

Born. Ali?

Poliksena. Moj bog, jaz se ne znam obnašati kot grofinja!

Born. Ti se bodeš obnašala kot dobra žena, bodeš mene osrečila i zraven sama postala srečna, sedaj govori!

Poliksena. Ne, ne, to ne gre, to ne more biti. — Tako imeniten grof, a jaz revna, revna deklica!

Born. Imenitni grof želi svojo srečo iz tvojih rok, ali mu jo hočeš odreči?

Poliksena. Ah moj bog, moj bog! Ko bi le gospod fajmošter bili tukaj!

TRETJI PRIZOR.

Natančni (pride iz grada). **Prejšnja.**

Natančni (mora že med zadnjim pogovorom priti iz grada, da je sedaj že spredaj na odru, ter ga ona dva zapazita, med tem, ko ju on ne vidi).

Born. Tiho, tvoj oče!

Natančni. Spanje me je popolnoma pokrepčalo. Da bi le ne bil kaj zamudil. Kaj pa je še treba danes vse preskrbeti? (Vzame svoj zapisnik.)

Zvečer velika večerja, to je kuharjeva reč. (Polglasno dalje sam zase čita.)

Born (ki je med tem časom s Poliksena, ki je zelo nemirna, tiho govoril, ter jo skušal potolažiti). Zaupaj mi, jaz bodem vse preskrbel!

Poliksena. Zaupam vam že, kajti vi ste tako blagi; samo mislite, da sem revna deklica, da nič ne vem od vsega tega, kar mora grofinja —

Born. Pa moja žena ne vedeti; zato bodeš moja žena.

Poliksena. To vse so gotovo le sanje?

Natančni. Večerja bode gotovo, ako bo lep večer, na vrtu, na otoku, ali pa tukaj v lopi; že dobro, ko dobim povelja o tem, bom tekoj vse drugo preskrbel; miza i stoli so tukaj že od danes zjutraj, mislim da — (Gre proti lopi, ko zapazi grofa i svojo hčer, obstane strmé.)

Born. A gospod Agamemnon, dobro došli! Ali mar iščete mene ali milostivo komteso?

Natančni. Ne iščem prav za prav ne, grofovskaja milost, hotel sem samo — (Sam saboj.) To je vendar nekoliko čudno, on sedi tukaj z dekletom čisto sam v temnej lopi, a jaz še ne vem ne, ali mi sme biti to všeč ali ne.

Born. Nu, kaj hočete, ljubi Agamemnon? Vam se vsaj ne zdi nič nenavadnega, da najdete tukaj milostivo komteso i mene? Vendar ne boste, gospod Agamemnon, kaj napačnega mislili?

Natančni. Napačnega? Bog varuj! Nikakor,

grofovsko milost, o visokej gospôdi se nikoli ne upam kaj napačnega misliti! Samo nekaj, grofovsko milost, morate ponižno oprostiti, samo nekaj, kako bi se častitljivo izrazil, nekako sumljivo se mi vendar zdi!

Born. Sumljivo, zakaj, gospod Agamemnon?

Natančni (sam saboj). Ko bi le vedel, ali je dekle komtesa ali moja hči. (Glasno.) Sumljivo, i tako, zarad tihe samote, mislim ponižno.

Born. Kedo mi more za zelo jemati, ako se ogibljem družbe sè svojo nevesto, o nekaterih urah svojo ženó, da bi se ž njo na tihem o marsičem pogovoril?

Natančni (ves zbehan). Milostivega grofa nevesta! Milostivega grofa žena — ta-le tukaj?

Born. Da! Vi ste čudni; kaj mar ne veste, da sem le zato prišel, da bi, kakor sta želela najina očeta, peljal grofinjo kot ženo na svoj dom?

Natančni. Vse res, vaša milost, slavna grofova umrla volja mi je ponižno znana, samo mislim — ali sem hotel misliti —

Born. Moj bog, kaj pa še morete misliti?

Natančni (sam saboj). Tacih homatij pa še svoje dni nijsem doživel, tu je treba z vso natančnostjo ravnati.

Born. Kaj mislite, kaj godrnjate sami saboj?

Natančni. Jaz ponižno godrnjam a samo mislim, zavoljo, zavoljo milostivega grofa neveste. Kajti ta-le tukaj — (sam saboj) da bi te zlodej,

milostiva grofinja mi je ukazala ostro molčati, pri svojej največej zameri, jaz sem ves zbegan!

Born. Jaz vas ne razumem; ta-le tukaj, kaj pa hočete s tem povedati, ta-le tukaj je mlada grofinja, moja nevesta, o nekaterih urah moja žena.

Natančni. Ali je to ponižno resnica?

Born. Kako morete dvomiti? Vi vsaj nimate nič zoper mojo zaročbo?

Natančni. Zoper vašo zaročbo z milostivo komteso, bog obvaruj, vekomaj ne, ali —

Born. Kajti ko bi imeli kaj zoper to, bilo bi mi jako ljubo, ko bi hoteli tukaj v pričo komtese glasno i natanko razodeti.

Natančni. Dovolite, grofovska milost, ali je to res komtesa?

Born. Se ve da, kako morete dvomiti?

Natančni. A vaša milost ste grof!

Born. Grof Born, se ve da!

Natančni. A vaša milost, gospod grof, hočete to grofinjo i komteso, tako rekoč, vzeti v zakon?

Born. Kakor se boste kmalu sami prepričali.

Natančni (sam saboj). To je že več, nego šala, sedaj moram govoriti, ko bi si tudi milostive grofinje zamero na vrat nakopal. (Glasno.) A vi, milostivi grof, res mislite, da je ta komtesa prava grofinja?

Born. Moj bog, kaj pa hočem družega misliti?

Natančni. Kaj? To boste, milostivi grof, tekoj vedeli! (Polikseni nekako odurno.) Ti! (Naglo sam saboj.) Ne, to ne gre, človek vendar ne more vedeti! (Glasno.) Prosim, odprite nekoliko, milostiva komtesa, svoja ustica, da slišimo vaš glas!

Born. Da vašo dvomljivost prepriča, naj se zgodi. Zagotovite tedaj, draga grofinja, tega blazega moža, da ste že izrekli mojo srečo, da ste privolili biti na veke moja.

Poliksena (jako tiho i boječe). Da!

Born. Nu, ste slišali?

Natančni. Da! Sicer je ta „da“ prav tiho izpustila, pa slišal sem ga vendar! Sedaj pa vas vprašam, milostivi grof, še enkrat prav ponižno: ali imate to komteso še vedno za grofinjo?

Born. Da, da, a še enkrat da!

Natančni. Nu, potem moram odkritosrčno priznati, da jaz ne!

Born. I no, imejte jo, za kar hočete, kaj je to meni mar, da le jaz vem, da je grofinja.

Natančni. A to veste, milostivi grof?

Born. Tako gotovo, kakor je le mogoče vedeti.

Natančni (sam saboj). Človek bi skoraj ob pamet prišel. Pa kaj je storiti, on je trdovraten, on hoče, da mora vsakako biti grofinja, v imenu božjem: bo že slednjič videl, kaj bode iz tega.

Born. Sedaj pa nam tudi vi povejte, za koga imate prav za prav to damo?

Natančni. Ali smem prav odkritosrčno povedati?

Born. Prav odkritosrčno!

Natančni. Jaz jo imam za svojo hčer!

Born. Hahaha, smešno, res zelo smešno!

Natančni. Smešno ali ne smešno, jaz jo imam ponižno za svojo hčer, svojega lastnega otroka!

Born. A tem smešnejši, ker bi moral potem prositi vašega dovoljenja k najinej zaročbi!

Natančni (sam saboj). Ta že preveč vganja burke. (Glasno.) Mojega dovoljenja k vašej milostivej zaročbi?

Born. Se ve da, ko bi bila komtesa vaša hči, ali bi mi mar odrekli svoje dovoljenje?

Natančni (se prime za čelo). Saj sem se vendar naspal!

Born. No, ali bi mi odrekli svoje dovoljenje?

Natančni. Milostivi grof, šala je že včasih prav, ali starega, natančnega moža popolnoma pripraviti ob pamet, popolnoma zmešati —

Born. To se vam ne zgodi! (Vstane, ter ga pelje v lopo.) Vsedite se, odprite svoj zapisnik, ter pišite: Ko bi komtesa ne bila komtesa, temveč Poliksena, moja hči, potem —

Natančni (piše v zapisnik). Ponižno prosim, jaz sem še le pri komtesi.

Born (narekva). Ne bila komtesa, temveč Poliksena, moja hči, potem privolim, da se zaroči z

gospodom kapitanom Eduardom grofom Bornom. Ali hočete to podpisati?

Natančni (sam saboj stopivši iz lope). Ali se hoče z manoj norčevati? I no, visokej gospôdi se mora že kaj za ljubo storiti; podpisal bom! (Hoče podpisati, pa na enkrat preneha.) Ko pa bi bilo več nego šala? — I no, potlej tudi podpišem! Husarju sem jo sicer tudi obljubil — kaj je storiti, on še nima službe, ni hiše, naj se pogodi sè svojim gospodom kapitanom, jaz podpišem! (Podpiše.)

Born. Dobro, dajte mi list, a odslej se nikomur več ne pokažite, nikomur ne povejte, kaj se je zgodilo, pojdite v svojo sobo a ostanite ondi, da vas pokličem.

Natančni. Prav! (Pogleda Polikseno.) Ali ta, ta-le tukaj?

Born. Komtesa, moja nevesta, ostane še pri meni, imam še z njo marsikaj govoriti.

Natančni. Že prav! (Gre, pa se kmalu zopet vrne.) Milostivi grof, kolikor se dá iz vsega tega razvideti i spoznati, bode nemara, če nij vse to grofova šala, tukaj v gradu prav ponižno nastalo nekoliko zmešnjave i hrupa.

Born. Očeta moje žene ne bosta niti zmešnjava niti hrup motila, on bode svoje dni v miru —

Natančni. Ponižno prosim, jaz pojdem v svoje pohoštvo, ter ostanem ondi, da me pokličete. (Odide ob strani grada.)

ČETRTI PRIZOR.

Grof Born. Poliksena.

Born. Sedaj, ljubo moje dete, moraš me tudi ti zapustiti!

Poliksena (žalostna). Zapustiti?

Born. Samo nekaj trenutkov! Saj veš, kje so na vrtu ona velika vrata, ki držé proti vasi?

Poliksena. Da, to prav dobro vem!

Born. Videl sem jih prej, ko sem hodil po vrtu; blizu vrat stoji majhna hišica.

Poliksena. Da, švajcarska hišica se zove.

Born. Dobro! Tjekaj pojdi, ter čakaj, da pride po te Moric, moj husar, ž njim pojdi!

Poliksena. Kam pa me popelje?

Born. K meni, le zaupaj mu brez skrbi i strahu!

Poliksena. Dobro, dobro, jaz bodem vse storila, kar hočete. (Hoče oditi.)

Born. Ali mi ne porečeš z bogom! preden greš?

Poliksena (obstane, ter pravi potihoma). Z bogom!

Born. Ne, tako ne! Podaj mi roko, ter reci: z bogom moj — saj veš moje ime, Poli?

Poliksena (prikima sramežljivo). Edvard.

Born. No tako, sedaj reci: z bogom, moj Edvard!

Poliksena (po dolgej borbi spregovori s težavo besede). Z bogom — ti moj Edvard! (Born jo pritisne strastno na srce, ona se mu izvije, ter hiti sè zakritim obrazom dalje.)

PETI PRIZOR.

Grof **Born**. (Potem) **Moric** (pri oknu).

Born. Blaga, nepokvarjena stvar! Da, sklenjeno je, trdno sklenjeno, v naročji tega ljubeznivega otroka narave hočem najti svojo srečo. Brez omike je, tem bolje; jaz sam jo bodem omikal, a ne pokvaril. Žena i mati naj bode, dalje ne segajo moje želje. Ženski svet bode sicer izrekel nad manoj anathema, me imenoval čudežnjaka ali še celó norca; kaj to meni mar, jaz bom le srečen. Od vas, duhovi mojih pradedov, upam odpuščenja; vi vidite natančnejše, blagi očetje, ter boste svojemu vnuku gotovo odpustili, da je iskal svoje sreče v naročji priproste, nepokvarjene deželske deklice, kakoršne nij našel v bliščečih dvoranah i po plesiščih. Kar se tiče mojih sublunarnih visokih sorodnikov, ne bodem jim delal spotike sè svojo ženo, ter se tudi sam ne spotikal ob njihno vihanje nosov, zmajevanje z ramami i njihni „mais quelle horreur“. Ali s to rodovino tukaj z dobro

se pobotati, ne bo ravno lahka naloga. Moja prva misel bo vendar najboljša. (Gre pod svoje okno.) Moric, Moric!

Moric (pri oknu). Gospod kapitan!

Born. Brž pojdi doli k meni!

Moric. Tekoj, gospod kapitan! (Zapusti okno.)

Born. Staragospa bode sicer z glavo majala, pa to je tudi vse, kar sme i more storiti. Mythologična dama se bode že tudi potolažila, a če se je res name zanašala, izdihne svojo bol v kakej elegiji, vbere v tihej polnoči svoje strune, ter si izvoli pri Helijevih prvih žarkih, ali pa pri luninem medlem svitu družega ljubimca.

ŠESTI PRIZOR.

Moric. Grof Born.

Moric. Kaj poročite, gospod kapitan?

Born. Čuj, Moric! (Govori tiho ž njim, ter mu kaže vrt i hišico, kamor je odšla Poliksena.)

Moric. Kaj se tako mudi, gospod kapitan?

Born. Ne trati časa z nepotrebnim vprašanjem; hiti!

Moric. Samo eno besedo, gospod kapitan!

Born. Tedaj?

Moric. Jaz imam tudi nevesto!

Born. Želim ti srečo!

Moric. Lepa hvala! — A tu mislim, ko bi gospod kapitan — bi ob enem tudi lahko jaz, potlej bi bilo vse ob enem opravljeno, gospod kapitan, saj me razumete.

Born. Da, da, kedo pa je tvoja nevesta?

Moric. Tega ne smem sedaj povedati.

Born. Ti ne smeš povedati?

Moric. Ne, gospod kapitan, dokler se stari ne naspi.

Born. Nu, potlej sedaj sploh ne moreš nič začeti.

Moric. Se ve da ne!

Born. Tedaj teci naglo i previdno!

Moric. Zanesite se name, gospod kapitan!
(Sam saboj, ko odhaja.) Škoda, da se stari še nij naspal, najboljša priložnost —

Born. Tudi jaz ne smem tratiti časa, za četrt ure mora biti vse gotovo! (Gre proti gradu.)

SEDMI PRIZOR.

Aurora, (idilično, kolikor mogoče vabljivo oblečena, za njo gredo **Hektor**, **Achill**, **Ajant**, ki neso stojalo, paleto i pričeto sliko; Aurora obstane pri vratih, tako da je grofu pot čisto zaprta). **Prejšnji**.

(Ta prizor se mora jako naglo vršiti)

Aurora. Prav, gospod grof, prav, da vas dobim! (Ajantu.) Ti vzemi stojalo i paleto; v puščavi na cvetičnem holmcu me počakaj!

Ajant (vzame omenjene reči, ter odide v vrt).

Born (sam saboj). Ravno sedaj jej moram priti v pest!

Aurora. Gledite tukaj, ljubi grof, moje naj-novejše delo, ki vam bode gotovo všeč!

Born. Ne dvomim, moje krasno dete; vendar za sedaj moram prositi, imam silne opravke! (Skuša oditi.)

Aurora. Vi ste razmišljeni, ljubi grof! — **Hektor**!

Hektor. Milostiva grofinja!

Born. Razmišljen? Ne, moja draga!

Aurora. Achill!

Achill. Grofovskaja milost!

Born (ne mené se za vse to nadaljuje). Razmišljen nijsem; vidim, da ste se jako lično opravila,

prav zala je ta obleka, vendar, gospodična, dovolite, — (Hoče skozi vrata.)

Aurora (brž vzame sliko, ter mu jo drži s pomočjo Hektorja nasproti). To je Herkulova smrt i njegova apotheoza.

Born (ker mu je zabranjena pot v grad, se urno obrne, ter odide memo grada; odhajaje kliče). Charmant! Delicieux! Adieu mon ange!

Aurora. Kaj pomeni to? (Vrže podobo na tla.)

Hektor. **Achill**. (Pobereta podobo, ter odideta ž njo).

Aurora. Nesramno, nezaslišano! Je mar slep i gluh, je-li znorel? Tako obnašati se proti meni! Ne spozna me, me noče spoznati, uteče, ter me pusti tukaj! Proklicana, nesrečna misel! A kaj je sedaj početi? Kedo mi svetuje, kedo mi pomaga, ali kedo me maščuje?! Maščevanje! Krasna misel, da, maščevanje! (Hodi urno sem ter tje.)

OSMI PRIZOR.

Aurora. **Baron Bergen** (pride iz grada).

Bergen. Moj bog, grofinja, kakova pa ste, kaj se je zgodilo?

Aurora. O baron, vidite me, da sem razžaljena, zaničevana, globoko ranjena! Ah malheureuse que je suis!

Bergen. Govorite, krasna grofinja, jaz sem v smrtnih stiskah!

Aurora. Mislite si, baron, jaz stopim pred grofa v tej obleki, ki jo vidite, v tej opravi, kjer je vse združeno, kar more iznajti učenje starinstva, fantazija i okus, tako stopim predenj, sè svojo krasno sliko, „Herkulova smrt i apotheosa“, vsaj vam je znana, — kaj stori on?

Bergen. Nu, moj bog, kaj?

Aurora. On me ne opazi, me noče opaziti, ne spoznati, imenuje me: gospodična, moja draga, ter konečno uteče klicaje mi nasproti „Adieu mon ange.“

Bergen. Nezaslišano!

Aurora. Da, nezaslišano je, sramotno, ali hočem se maščevati!

Bergen. Prav, krasna grofinja, le na maščevanje mislite; ves moški spol si bo naložil za sveto dolžnost, štel se bode presrečnega, maščevati se zarad vas nad onim neobčutljivim človekom!

Aurora. O molčite, baron, ne imenujte mi ostudnega spola! — Neobčutljivi, trdi, nevredni so vsi moški, samo presoditi se še mora, kedo je najnevrednejši med vsemi.

Bergen. Vi ste nepravična, krasna grofinja! Sicer rad priznam, da se ve o našem mlajem moškem svetu malo hvalevrednega povedati, ali mora pa zato zaničevanje ves moški rod zadeti?

Aurora. Ves, ves! Noben mož nij vreden

našega čislanja, naše ljubezni, a najboljši je samo manj hudoben!

Bergen. Vi ste prestroga, krasna grofinja; če je tudi ta grof —

Aurora. O ta grof, ta grof! Čujte, ljubi baron, povejte mi, vsaj ste govorili danes popoldne ž njim, kaj je rekel, kako je sodil proti vam o našem spolu, o gotovo vam je odkritosrčno povedal, jeli, da je?

Bergen. Da, nekaj je povedal, iz njegovih izrazov bi se dalo res mnogo posneti —

Aurora. Bi se dalo, o brž, govorite, povejte, baron!

Bergen. Toliko sem dobro razumel, da —

Aurora. Da sovraži ves naš spol?

Bergen. O ne, to ravno ne, temveč da —

Aurora. Da sovraži zakon, ter se ga boji!

Bergen. Tudi ne, mislim, pa —

Aurora. O govorite, govorite, pa?

Bergen. Damam nij videti nič kaj prijazen.

Aurora. Kaj pravite, damam?

Bergen. Da, o vseh damah iz velicega, iz obraženega sveta, ima nekake krive misli.

Aurora. Ali je mogoče?

Bergen. Naslikal mi je podobo, ali prav za prav nespodobno, o teh krasnih, častivrednih bitjih, kar mi je razkrilo vso njegovo dušo, ter me je osupnilo. Primoran sem molčati, kajti po nobenej ceni ne bi si upal ponavljati tega zasramovanja.

Aurora. Kaj, baron, zasramovanja?

Bergen. Da, blasfemije!

Aurora. Govorite, baron, slišati hočem, naj bode kar hoče!

Bergen. Ubogam vas! Vsem damam, ki gojé najvzvišenejši nagon, vednosti ljubijo, umetnosti čislajo, je popolnoma protiven. Priprosta narava, neolikana narava, to je, kar ga mika.

Aurora. O, ko bi bila to vedela, bila bi se mu pokazala popolnoma kot priprosta hči narave! Zakaj mi niste tega povedali?

Bergen. Krasna grofinja, ko sem to izvedel, bilo je že prepozno.

Aurora. Tako se zmotiti, tako napačno ravnati! Pa kako more tudi človeški okus tako napačno pot izvoliti, tako daleč zaiti, ter se popačiti!

Bergen. Takov je naš današnji mladi moški svet!

Aurora. Narava, narava! Bon Dieu, kako more mislečega, olikanega človeka sirova narava mikati?

Bergen. To je najviša stopinja spridenosti!

Aurora. Da, baron, vi me razumete, vi ste še iz onega malega števila mož, ki so morda še vredni ženskega spoštovanja.

Bergen. Ta beseda iz vaših ust stori me najsrečnejšega med smrtnimi bitji!

Aurora (razmišljena). Ta nehvaležneš, izdajalec!

Bergen. Junaško si upam pritrditi, nij ga

med vso možko mladino nobenega, ki bi bil vreden tega srca!

Aurora. Ah! (Vsede se zamišljena v lopo.)

Bergen. So pamožje, čeravno ne več v mladostnem cvetu kojih duh mladostno cveté, čvrsto —

Aurora. A kako se mu smem prikazati, kakovi uzrok bi dala nesrečnej šali?

Bergen (sam saboj). Sedaj je pravi trenotek! (Glasno.) Za to vem svet; krasna grofinja; svet, ki vas pripelje zmagovalno, slovesno, njega pa osramotenega iz tega boja.

Aurora (plane kvišku). Vi veste — povejte — govorite!

Bergen. Recite grofu, da ste se zato poslužila tega sredstva, da bi mu s tem zakrila grofinjo, ki mu je bila namenjena po želji obeh očetov, ker ste si že prej izvolila soproga, ker vaše srce nij več prosto, ter niste hotela biti nikdar njegova.

Aurora. Ta misel je dobra — ali —

Bergen. Zato ste malo, neomikano deklico postavila na svoje mesto, ker ste upala —

Aurora. Dobro, izvrstno, ta misel je vas vredna, on je osramočen, jaz sem ga zavrgla, ali pa bo —

Bergen. Verjel? To sem že preskrbel, krasna grofinja; vi mu morate, da bo ta reč videti popolnoma resnična, pokazati predmet svoje ljubavi, ter mu razodeti, da ste že oddana.

Aurora. Dobro, izvrstno — ali —

DEVETI PRIZOR.

Ajant (pride iz vrta). Prejšnja.

Ajant (upehan). A, tukaj so milostiva grofinja; nekaj nenavadnega imam naznaniti, — uj, to sem tekel!

Aurora. Kaj je, govori!

Ajant. Ko sem nesel prej stojalo v puščavo, slišal sem pripeljati se kočijo k vrtnim vratom; mislil sem, da so ptujci, skočim tje gori na hribec ter gledam — pa ne, bila je grofova kočija, njegov husar je ravno stopil iz kočije, šel v vrt, naravnost proti švajcarskeji hišici, šel vanjo, a koga pripelje ven, kaj mislite, milostiva grofinja?

Aurora. Nu, le brž!

Ajant. Malo Polikseno, da, to pripelje. Skakljala i capljala je poleg husarja, ta jo posadi v kočijo, ter se odpeljeta v diru proč!

Bergen (sam saboj). Kot nalašč!

Aurora. A kam sta se peljala?

Ajant. Naravnost doli v vas, pri farovžu sta se ustavila.

Aurora (potihoma). Baron!

Bergen (ravno tako). Komtesa!

Aurora. A potlej?

Ajant. Bil sem radoveden, ter tečem skozi vrtna vrata; komaj sem bil zunaj, kar vidim iti

grofa naglo proti farovžu; nekoliko še počakam
ondi, i res, naravnost noter gre.

Aurora (potihoma). Baron!

Bergen (ravno tako). Komtesa! (Sam saboj).
Srečno naključje!

Aurora (se kaže mirno, proti Ajantu). To že ve-
mo vse. (Obrnena na polk baronu.) Vljudni grof je
bil mož beseda; vendar, da dovršimo šalo, pojdi i
opazuj kočijo, i ko vidiš, kam se popelje, pridi
mi povedat.

Ajant. Dobro! (Odide v vrt.)

Aurora. Kaj je to, kaj pravite, baron, kaj
to pomeni? Lepo vas prosim, govorite!

Bergen (zmajuje z ramama). Jaz —

Aurora. To nij mogoče, to se ne dá mis-
liti — ali bi mar res verjeli?

Bergen. Kolikor sem spoznal grofa, bilo bi
pri njem vse mogoče!

Aurora. Kaj, vi mislite, da bi res?

Bergen. Prav lahko mogoče; priprostost,
ono preslavljeno naravo, a kar mu je še sicer všeč,
je gotovo našel pri dekletu, a jaz spoznam grofa
za moža, ki je zmožen vse zapreke, vse zakonitosti
dostojanstva drzno preskočiti.

Aurora. A on bi si potlej še upal prikazati
se pred obličje naše družini?

Bergen. Priznavam, da nijsem dovelj pre-
brisan, popolnoma ga presoditi, precej zvit se mi zdi.

DESETI PRIZOR.

Ajant. Prejšnja.

Ajant (naglo). Kočija se prazna pelje proti gradu, a grof pelje Polikseno za roko skozi vas gôri!

Aurora (srdito). C'est inouï! (Naenkrat se zavé.)
Je že dobro, le pojdi!

Ajant (odide).

Aurora. Kaj pravite, on pride sem, pelje to teslo za roko, to je nezaslišano! Sedaj sem pred vsem svetom osramočena, po vsem gradu so vedeli, vsi posli so vedeli, zakaj je prišel; to je strašno, strašno!

Bergen (sam saboj). Pogum, sedaj ali pa nikoli! (Glasno.) Krasna grofinja, edini pomoček je, zmagovalno se izmotati iz te nezgode, da prej ko mogoče razglasite svojo prejšnjo zvezo; da potlej ves svet izve, da je grof, ker nij imel upanja vas dobiti, iz obupnosti naredil to neumnost, za to bom že jaz skrbel.

Aurora. Zvezo, prejšnjo zvezo, mais mon Dieu, s kom, tukaj na deželi? Ko bi bila v mestu!

Bergen. Krasna grofinja, ako vaš najmarljivejši, najgorečnejši, najponižnejši častilec —

Aurora (zamišljena hodi sem ter tje). Kaj potreče ta hudobnež?

Bergen (hodi za njo). Ki vas že od zibeli časti!

Aurora (sem ter tje hodeč). L'ingrat, le trâitre!

Bergen (vedno za njo). Ki bo le živel, da bi vse vaše dnove z novimi cveticami posipal!

Aurora. Ne, on me ne bo osramotil!

Bergen. Ki visoko ceno najkrasnejše zemeljskih hčerá popolnoma spozna, popolnoma razume, ki bi čutil svojo srečo, kakor nobeden več na svetu!

Aurora. Nevredni rod! (Naglo pogleda barona.) Da, jaz menim, baron, vi ste eden najboljših!

Bergen. O ta beseda mi izbuja nebeško radost v prsih. — Sedaj bo kmalu prišel!

Aurora. Ha! Popačeni rod! (Sama saboj.) Ta mož edini me razume, ter spozná! — Ne bode se posmehoval! (Glasno.) Ali mi boste vdani, ali boste vedno ustrezali mojim željam, ali mi boste radi vse žertovali, ali bo moja volja vedno tudi vaša?

Bergen. Odpovem se svojemu bitju, ter hočem biti samo vaš odmev!

Aurora (hodi naglo sem ter tje). Zasramoval me, smijal se mi, ne, to ne bode! (Obstane, ter pogleduje barona.) Se ve da —

Bergen. Vnanja podoba, tako sem čul danes iz vaših lepih ust, vam nij mar.

Aurora (zamišljena). Se ve da —

Bergen (se brž ozre, kot bi slišal nekega priti). Aha, sedaj!

Aurora. Le trâitre, l'ingrat, l'indigue! Ali boste ostali zvesti svojeji prisegi?

Bergen. Minuta, v kateri je pozabim, naj bode poslednja mojega življenja!

Aurora (srdito). Ne, ne sme se mi posmehovati, ter se norčevati z manoj! (Gre proti baronu.) Eh bien, jaz sem vaša!

Bergen (poklekne na eno koleno, ter jej poljubi rokó). Jaz vaš do smrti! (Ko pride grofinja, brž vstane.)

ENAJSTI PRIZOR.

Artemizija (pride iz grada). Prejšnja.

Artemizija. Konečno najdem nekoga. Mon Dieu, kakovi dan pa je danes! Nihče se ne zmeni zame, nikogar nij slišati ni videti! — Konečno vas najdem tukaj, komtesa, pa kakor se mi zdi, v nenavadnej situaciji. Pour l'amour de Dieu, parlez Comtesse, kaj pa se je zgodilo?

Aurora (se jej zgrudi v naročje). Ah ma mère, ma chère, ma bonne mère!

Artemizija. Vi me ustrašite, je vous en prie, parlez, vsa se tresem!

Aurora. Ali mi boste mogla odpustiti?

Artemizija. Odpustiti, mon Dieu, kaj pa vam imam odpustiti?

Aurora. Mnogo, mnogo! — Da sem razdrla vaše osnove, da nijsem izpolnila vaših želj!

Artemizija. Comment, vous Comtesse, est-il possible! Mais, kako je to?

Aurora. Jaz ne morem ljubiti grofa Borna, jaz ne morem biti nikdar njegova!

Artemizija. Est-il possible!

Aurora. Ali mi boste odpustila?

Artemizija. Mais, zakaj ne moreš ljubiti, tega vljudnega kavalirja?

Aurora. Ne, ne, to on nij!

Artemizija. Ne? Eh bien, comme il vous plaira Comtesse, mais —

Aurora. A če bi tudi bil, moje srce, moja roka nijsta več prosta, tukaj je mož, čegar žena želim biti, a če ste kedaj svojo hčer ljubila, privolite brž v to!

Artemizija. Est-il possible!

Aurora. Ne obotavljajte se, ako me hočete videti srečno!

Bergen. Čutim, kako nevreden sem te prevelike sreče, ali vaša dobrotljivost, milostiva —

Artemizija. Fort bien, vi ste charmantni kavalir, monsieur le baron, mais pourtant, je ne conçois pas!

Aurora. Ah, vi se obotavljate, je suis perdue!

Artemizija. Non, non, privolim, de tout mon coeur!

Aurora (jej poljubi roko). Ma chère, ma bonne mère!

Bergen. Manjka mi besed, draga mamá, da

bi naznanil, kako globoko čutim vašo dobroto.
(Jej poljubi roko.)

Artemizija (ganjena do solz). Soyez heureux!
Mais je ne conçois pas, mais gospod grof!

DVANAJSTI PRIZOR.

Ajant. Prejšnji.

Ajant (naglo i skrivnostno Aurori). Ravnokar je prišel grof s Polikseno na dvor, še zmeraj jo drži za roko!

Aurora. Je že dobro! Sedaj naznani vsem poslom, da molčanje, katero sem vam bila naložila zaradi zamenjave svoje osebe s Polikseno, preneha, a da smete očitno razglasiti mojo, že več let sklenjeno, zaradi rodovinskih zadev pa prikrivano zavezo z gospodom baronom Bergen-om.

Artemizija. Comment, Comtesse, que dites vous?

Aurora. Vous sauvez tout, ma chère mère!
(Ajantu). Hiti!

Ajant. Tekoj! (Odide.)

Aurora. Milostiva mamá, grof Born bo zdaj zdaj tukaj, čas je prekratek, vam vse razodeti, zato vas lepo prosim, ma bonne mère, da vse potrdite i priznate, kar bodem govorila grofu!

Artemizija. Fort bien, je ne manquerai pas, mais je ne conçois pas!

TRINAJSTI PRIZOR.

Born. Poliksena. Prejšnji.

Aurora (mu gre naproti, držeč barona za roko, ko se prikaže na odru). Gospod grof, tu vidite pred saboj zločinko, ki je pripravljena pripoznati svoje zločinstvo, ter pričakuje od vas odpuščenja. Že več let zaročena s privoljenjem svoje blage matere — (Pomigne Artemiziji.)

Artemizija. Oui, jaz sem privolila!

Aurora. Bilo mi je nemogoče, izpolniti se zvezo z vami želje najinih očetov.

Born (se dela osupnenega). Najinih očetov? Ljuba gospodična, jaz ne razumem nobene besede —

Aurora (naglo prestreže besedo). Sicer vem, z odkritosrčnim razodetjem, zaupaje na vašo velikodušnost, bila bi se ta reč tudi dala rešiti, ali odpuščate, da sem se poslužila zvijače.

Born. Še enkrat moram reči, ljubo dete, jaz ne razumem nobene besede! — Očetje, matere, zveza, kaj je to meni mar, čemu mi je vaša izpoved?

Artemizija (sama saboj). Quelle façon de par-

ler! (Glasno i jezno.) Sachez donc, Monsieur le Comte —

Born. Ah da — (Prime jo zaupljivo za roko.) Vi, ljuba mamá, upam, da mi boste pojasnili to reč; kaj pa čenča Poliksena —

Artemizija. Point de Polixène!

Born. Point de Polixène, zakaj pa ne?

Artemizija. C'est ma fille, Comtesse Aurora!

Aurora. Baronessa Bergen!

Artemizija. Née Comtesse de Lilienfeld!

Born (izpusti Artemizijino i Poliksenino roko, jako zavzet). Kaj!

Aurora. Ravno sem vam hotela razkriti, kaj me je nagnilo k tej šali — kaj me je nagnilo, da sem igrala v pričo vas, vem, da vam neprijetno nalogo.

Born. Ali sanjam? Ne, to nij mogoče, to bi bilo nezaslišano. — Vi, vi ne bi bila hišina, vi bi bila grofinja! O jaz nesrečni, kaj sem storil! — Vendar ne, ne, nij mogoče, to bi bilo nezaslišano, prestrašno!

Aurora (sama saboj). Ta porednež!

Bergen (sam saboj). Ta je ravno tako zvit, kot mi!

Born. Pojasnite mi, za božjo voljo, kedo pa je ta mala osoba?

Artemizija. Hči mojega grajskega oskrbnika.

Born. Kaj, kako, oskrbnikova hči? Oskrbnikovo hčer mi podtaknete za grofinjo! A jaz slepi norec ne vidim tega, grem v past, ter izgubim največo pozemsko srečo — to je strašno, nezaslišano, neizrečeno! (Hodi obupno sem ter tje.)

Artemizija (potihoma i boječe Aurori). Mon Dieu, comme il est furieux; kaj bode iz tega!

Aurora (potihoma Artemiziji). Nič ne skrbite, to je strašen porednež!

Born (pride nazaj, ter se vstopi pred Polikseno). Tedaj oskrbnikova hči! Lepo, izvrstno, pravo grof Born, našel si popolno srečo! Jaz dobrosrčni norec, vzamem jo v resnici za grofinjo. Nikakor ne morem trpeti onih filisterskih porok, i onih nebrojnih okolščin i ceremonij; določena i dogovorjena je najina zveza, mislim si, že več let, mamá je zadovoljna, ta namišljena hči ne reče nobene besede zoper to; tedaj grem, da bi se ognil vseh daljših okolščin, ž njo k fajmoštru, ona ne reče nobene besede; naglo sva bila poročena, ona ničesar ne reče; pripeljem jo nazaj kot svojo ženo, a gledi — ne, to je nemogoče, nevrijetno! (Polikseni, kot bi se jezil.) Kaj niste mogla odpreti ust, ter mi povedati, kako je?

Poliksena (ki je bila že pripravljena na to vprašanje, naglo odgovori). Ne, milostiva grofinja so mi prepovedali!

Born. A tako?

Artemizija. C'est a dire — (Sama saboj.) La méchante petite créature!

Born. Izvrstno, izvrstno! Kaj je početi? Vidim, da mi noče noben človek kaj pripravnega svetovati. Baron, vi ste me oropali vse pozemske sreče, dajte mi vsaj za povračilo dober svet, kaj čem storiti v tej strašnej zadregi.

Bergen. Ker se je že zgodilo, tedaj —

Born. Naj jo imam, mislite; da, sam ne vem, kaj bi začel; ako pomislim sitnosti, ki jih napravi ločitev — potem pa je še vprašanje, če bo le-ta osoba, sedaj moja žena, tudi privolila v ločitev —

Poliksena (naglo). Ne, tega ne privolim!

Artemizija (jako osupnena). Imaginez vous!

Born. Nu, sedaj slišite, ona ne privoli; kaj hočem storiti, nič drugzega mi ne kaže, nego jo obdržati v imenu božjem, ter jo predstaviti častitej družbi, kot grofinjo Polikseno Born, svojo soprogo.

Artemizija. Est-il possible! To je nevrjetno!

Poliksena (Artemiziji, poljubi jej roko). Saj jaz tudi nissem verjela, pa vendar je tako, jaz ne morem nič za to. Vi ste mi ukazala, da moram predstavljati komteso, a sedaj sem postala grofinja.

Artemizija (se mrzko obrne stran). Eh bien, želim srečo!

Born (slavno). Zahvalim v imenu svoje soproge, grofinje Bornove!

Artemizija (se urno obrne, ter se jej globoko pokloni).

Bergen. Vošim vam največo srečo!

ŠTIRNAJSTI PRIZOR.

Moric, (ki siloma vleče **Natančnega** iz grada). **Prejšnji**.

Moric. Sedaj ste se vsaj naspali, sedaj je čas, izpolniti besedo!

Natančni. Počasi, počasi, le z natančnostjo!

Born. Kaj pa je **Moric**, kaj počneš?

Moric. Gospod kapitan, veste, ko sem vam pravil o svojej nevesti.

Born. Spominjam se, pa mi je nijsi hotel povedati.

Moric. Nijsem smel, gospod kapitan, ker se stari še nij bil naspal; sedaj se je naspal, sedaj smem!

Born. Nu, povej jo!

Moric (pokaže **Auroro**). Tukaj-le je, gospod kapitan, ter se imenuje **Poliksena**; jaz jej bodem pa drugo ime dal: **Rezika**, **Jerica**, **Micika**, ali kaj tacega!

Artemizija. Il est fou!

Born. Ljubi moj **Moric**, bojim se, da pojdeš prazen od tod, kajti dogodile so se čudne reči. Iz te namišljene grofinje je sedaj, kakor veš, postala gospa kapitanova a prava grofinja, iz tvoje namišljene hišine pa, rojene grofinje, postala je baronovka, i žena tega gospoda.

Moric. Grom i strela! (Natančnemu.) Kako pa je to?

Natančni (zmajuje z ramama). Zmota z vso natančnostjo!

Born. Potolaži se, pojdemo na moje posestvo, ondi boš že našel nevesto.

Moric. Vendar ta bi mi bila najljubša!

Born (globoko vzdihne). Da, to tudi jaz mislim! Ali sedaj hiti, ter naprezi kočijo; kajti, ako dovolite vi, milostiva grofinja, rad bi napravil svojo soprogo še nocoj v mesto, v hišo svoje tete, grofinje Novograjske.

Artemizija. Tout comme il vous plaira, Monsieur le Comte!

Moric. Kočija je že naprežena.

Born. Prav! (Prime Poliksena za roko, ter jo pelje h grofinji.) Milostiva grofinja, zahvalim se za gostoljubno sprejetje, ter priporočam sebe i svojo soprogo vašej milosti!

Artemizija (se globoko pa mrzko pokloni).

Born (se bliža Aurori). Krasna grofinja, akoravno nij hotela osoda, da bi se bila izpolnila očetov želja, vendar se predrznem upati, da mi ne boste odrekla svoje milosti, a mojej soprogi svojega prijateljstva!

Aurora (se globoko pokloni).

Born. Baron, nad vami bi se sicer smel jeziti, pa izpolnovati hočem najlepšo i najtežjo čednost, ter se veseliti neprijateljeve sreče!

Bergen. Jaz vas občudujem! (Grofu na uho.)
Vi prav lepe šale z nami uganjate!

Born (hitro i potihoma). Ta šala vam je vendar pripomogla k ženi! (Glasno.) Še eno prošnjo: Oče moje gospe želi biti pri svojej hčeri, zato vas prosim, da bi ga izpustili iz službe.

Artemizija. Avec bien du plaisir!

Born. Naj tukaj spravi v red, kar je treba, v nekaterih dneh pošljem ponj svojo kočijo. (Pokloni se vsem.) Ponižni sluga! (Poda Poliksenu roko.)

Poliksena (ki je natanko opazovala grofovo obnašanje, se tudi pokloni, ter pravi, kakor on). Ponižna služkinja! (Odide ž njim v grad).

Moric (potihoma Natančnemu). Vi mi tudi še kedaj kako hčer obljubite!

Natančni. Le pojdi, grof, moj zet, a moja lastna hči, grofinja, hočeta oditi!

Moric. Grom i strela! (Teče v grad.)

Artemizija. Monsieur le baron, kaj pravite?

Bergen. Čudne dogodjaje je prinesel ta dan; meni srečo! (Poljubi jej roko.)

Artemizija. Oui, čudne dogodjaje; pojdimo se sprehajat na vrt, ter presodimo, če je bil naš načrt dobro osnovan. Prosim vašo roko, mon fils!

Aurora (gre za njima, ter vzdihuje). Nous tromper dans nos entreprises, c'est à quoi nous sommes sujets! (Odide v vrt.)

(Za sceno se sliši pokanje z bičem.)

Natančni (sam). Tri sto medvedov, sedaj se pelje moja lastna, odslej grofovska hči, sè štirimi konji. To moram vendar videti. (Prinese stol iz lope, postavi ga sredi odra, ter stopi nanj.) Če le nijsem — (Tipa po žepih.) Po sreči! (Izvede iz žepa velik daljnogled, ki ga je imel v drugem dejanji, ga brž odpre, ter zre v kuliso.) Res je, sedaj-le se pelje! (Obrne se na pol proti občinstvu.) Sedaj pa vprašam, zakaj se pelje moja hči sè štirimi konji? Samo zato, ker sem jo izredil s primerno natančnostjo. (Zopet zre v kuliso.)

(Zagrinjalo se spusti.)

